

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 2

Febr. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

In herinnering aan Prins Alexander der Nederlanden . . .	64
Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog	
Uit de Legerorders	67
Nieuws van de Maand	68
Nederland's verdediging tegen de Duitse aanval (XIV)	74
Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.	
Korpsgeschiedenis van het Ite Bat. Infanterie van het K.N.I.L.	82
Redactioneel gedeelte	
Wereldpolitie, door Mr. J. N. v. d. Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst	86
Het Speciale Peloton in het leger (S peloton)	96
Aanleggen en het Onderhoud van wegen in tropisch Terrein door T. van Strien, Majoor der Genie K.N.I.L.	98
Een Uitrustingsstuk, dat wij niet kunnen missen, „De Togglerope”, door C. de Ruiter, Kapitein der Infanterie	107
Het gebruik van tanks in Nederlandsch-Indië, door C. A. Heshusius, Eerste Luitenant der Pantserstroepen K.N.I.L.	109
Wat elk Officier dient te weten over de Atoombom, bewerkt door S. Hoogterp, Kapitein der Artillerie	118
Boekbespreking	123
De Opleiding van de Beroepsofficier der Genie, door J. Kroes Majoor der Genie	124
Verdere Bijzonderheden over het gebruik van S.A.S.-onderdelen, door F. Snapper, Reserve Eerste Luitenant der Infanterie	126

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. JANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 2

Febr. 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3.- per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15.- p. jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS, Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

In herinnering aan Prins Alexander der Nederlanden . . .	64
Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog	
Uit de Legerorders	67
Nieuws van de Maand	68
Nederland's verdediging tegen de Duitse aanval (XIV)	74
Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.	
Korpsgeschiedenis van het Ite Bat. Infanterie van het K.N.I.L.	82
Redactioneel gedeelte	
Wereldpolitie, door Mr. J. N. v. d. Houten, Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst	86
Het Speciale Peloton in het leger (S peloton)	96
Aanleggen en het Onderhoud van wegen in tropisch Terrein door T. van Strien, Majoor der Genie K.N.I.L.	98
Een Uitrustingsstuk, dat wij niet kunnen missen, „De Togglerope”, door C. de Ruiter, Kapitein der Infanterie	107
Het gebruik van tanks in Nederlandsch-Indië, door C. A. Heshusius, Eerste Luitenant der Pantserstroepen K.N.I.L.	109
Wat elk Officier dient te weten over de Atoombom, bewerkt door S. Hoogterp, Kapitein der Artillerie	118
Boekbespreking	123
De Opleiding van de Beroepsofficier der Genie, door J. Kroes Majoor der Genie	124
Verdere Bijzonderheden over het gebruik van S.A.S.-onderdelen, door F. Snapper, Reserve Eerste Luitenant der Infanterie	126

In Herinnering aan Prins Alexander der Nederlanden

Het Koninklijk paleis te Soestdijk vertoonde ruim een eeuw geleden enige overeenkomst met tegenwoordig. Waar thans een gelukkig gezin met vier jeugdige prinsesjes in het lustslot verblijf houden, bewoonden in de eerste helft der vorige eeuw de Erfprins, de latere Koning Willem II met zijn gemalin Anna Paulowna en hunne kinderen het paleis, dat na de val van Napoleon I door de dankbare natie aan de held van Quatre-Bras en Waterloo was geschonken.

Vijf kinderen zijn uit hun huwelijk geboren, de Kroonprins (de latere Koning Willem III), de Prinsen Alexander, Hendrik en Casimir (slechts vier maanden oud geworden) en Prinses Sophie, later gehuwd met den Hertog van Saksen Weimar Eisenach.

Aan de nagedachtenis van wijlen Prins Alexander willen wij enige woorden wijden van wie een geillustreerd levensbericht, opgebouwd uit de Koninklijke archieven, is opgenomen in een niet in de handel zijnde, gedenkboek van het Korps Rijdende Artillerie door de Kolonel Van Es.

In een schrijven van de Prins van Oranje van 2 Aug. 1818 aan zijn zwager, Keizer Alexander van Rusland, geeft Z.K.H. kennis van de geboorte van een zoon, die Alexander genoemd zal worden, in de hoop, dat deze naam hem geluk moge aanbrengen en tevens Zijne Majesteit verzoekende het peetschap over de jonggeborene te willen aanvaarden. De andere namen zijn Willem, Frederik, Constantyn, Nicolaas en Michaël, teneinde hierin te verenigen de namen van hen, die de ouders dierbaar zijn.

Ogenschijnlijk had Prins Alexander in zijn jeugd een krachtig en sterk gestel, dat hem in staat stelde alle vermoeienissen te trotseren, die de jacht en de sport, inzonderheid de ruitersport van hem zouden vergen. 's Prinsens leefwijze kenmerkte zich door grote soberheid, terwijl, naar verluidt, hij op latere leeftijd velerlei middelen aanwendde om mager en aldus op zodanig gewicht te blijven als hem bij het rijden zijner renpaarden ter stade kwam.

Of de kiem tot zijn vroegtijdig heengaan reeds lange jaren aanwezig was, is niet met zekerheid vastgesteld. In de

vele brieven, die over de jonge Prins handelen wordt meermalen getuigd, dat Hij zich voorspoedig ontwikkelt en een goede gezondheid geniet.

Toch treft in zijn brieven, wanneer van zijn gezondheid sprake is, een enigszins zwaarmoedige toon, vooral naar mate het tijdstip aanbreekt, dat Hij naar het zonnige Zuiden vertrekt om herstel van gezondheid te zoeken.

Ook maken de portretten van de Prins de indruk van ernst en bezadigheid welke niet in overeenstemming zijn met de leeftijd, waarop blijmoedigheid en levenslust de kenmerken plegen te zijn. Ook wel wordt het te veel beoefenen der rijisport en een ongeval, dat de Prins op achttienjarige leeftijd trof, als oorzaken toegeschreven van het ondermijnen van zijn gestel.

In November 1836 keerde Prins Alexander, vergezeld door zijn oudere broeder en generaal Bagelaar in zwaar stormweer per rijtuig uit Leiden naar Den Haag terug. Bij de ingang van het Haagse Bos was het gezelschap genoodzaakt het rijtuig te verlaten, en te voet verder te gaan, omdat de weg versperd was door omgewaaide bomen. Ter hoogte van de Laan van Nieuw Oost Einde stortte een boom neer, waaronder Prins Alexander bedolven werd.

Met behulp van enige werklieden werd Z.K.H. in bewusteloze toestand uit zijn benarde positie bevrijd en naar het paleis vervoerd, waar de doktoren Bernard en Everard hem hulp verleenden. De hoofdwonden werden verbonden en genazen vrij spoedig doch de pijn in de borst deden zich lange tijd gevoelen.

De Prins werd door zijne ouders in streng godsdienstige zin grootgebracht, waaraan mag worden toegeschreven, dat zijne karaktereigenschappen zich in edele zin hebben ontwikkeld. Op 28 September 1834 vond de bevestiging als lidmaat der Ned. Herv. Kerk door de Hofprediker Ds. Daniel Delprat, te 's-Gravenhage plaats.

Onder hen, die op 's Prinsens opvoeding de stempel hebben gedrukt moeten allereerst genoemd worden Generaal J. V. Baron de Constant Rebecque en als gouverneur Th. J. Baron de Constant Rebecque de Villars.

Reeds op zeer jeugdige leeftijd deed Prins Alexander zijn intrede in het leger.

Prins Alexander, zoon van Koning Willem II

Het Kon. Besluit van 2 Augustus 1828 No. 46 luidt:

„Willende aan Onzen beminden tweeden kleinzoon, Willem Alexander Frederik Constantyn Nicolaas Michaël, Prins der Nederlanden bij gelegenheid van zijnen tienden verjaardag, eene bestemming aanwijzen, welke strekken kunne tot krachtdadige aansporing van zijnen ijver, om zich bekwaam te maken voor de dienst en de bescherming van zijn Vaderland en tot handhaving van den roem van Ons Huis.” Hebben besloten en besluiten:

„Onze beminde tweede kleinzoon Willem, Alexander enz. te benoemen tot Kolonel bij de Infanterie in Onze dienst.”

Ook ontving de Prins bij deze gelegenheid het grootkruis van de Nederlandse Leeuw en wel „als een bijzonder blijk van onze toegenegenheid.”

In deze rang was de Prins bij het mobiele leger in 1833 en 1834 bij gelegenheid van de opstand in België.

Bij besluit van Z.M. van de 2e Augustus 1839 No. 15 werd de Prins bevorderd tot Generaal-Majoor, de 31ste October d.a.v. No. 84 volgde zijn benoeming tot commandant der Brigade zwarte cavalerie.

Het eerste besluit door 's Prinsen Vader genomen op de dag van Zijne kroning tot Koning op 28 November 1840, was de benoeming van de Prins tot Luit.-Generaal, Inspecteur der Cavalerie.”

In de naam verleend aan de Alexander Kazerne te 's-Gravenhage, leeft de herinnering voort aan de vorstelijke Inspecteur der cavalerie, die bekend stond als een uitstekend ruiter, terwijl de veredeling van het paardenras zijn volle belangstelling had.

Reeds op 3 December 1835 was Prins Alexander als student aan de Hogeschool te Leiden ingeschreven, waar hij met zijn oudere broeder, de latere Koning Willem III, gestudeerd heeft. Een door Hem geschonken beker, de Prins Alexanderpokel, is in het bezit van het Leidse Studentencorps; op het jaarlijkse diner ter gelegenheid van de Dies Natalis der Universiteit op 8 Februari wordt deze beker door de vijf leden van het Collegium Supremum geledigd. Op de Assessor secundus rust de plicht hem te snijden.

Vele buitenlandse reizen heeft de Prins ondernomen. Reeds als tienjarige knaap en nogmaals in 1839 bezocht hij zijn keizerlijken Oom in Petersburg, waar hij aan beren- en wolvenjacht deelnam.

Meermalen vertoefde de Prins in Engeland. Moerman schrijft in zijn werk „De Prinsen van ons Vorstenhuis”, dat er ernstig sprake is geweest van een huwelijk van Prins Alexander en de jeugdige Koningin Victoria. Op 6 Juni 1836 woonde de Prins de grote wapenschouw in Hyde Park door Koning George IV bij. Voorts hadden de paarden races in Engeland zijne grote belangstelling.

Hier te lande treffen wij de Prins herhaaldelijk aan in het Kamp te Rijen.

De Prins logeerde dan gewoonlijk met de Erfprins bij de familie Van Doren te Tilburg of betrok met het regiment Grenadiers en Jagers het Kamp en werd dan ingedeeld bij de 1e compagnie IIe Bataljon van het Regiment. Zijn grote ruitergaven hebben de doorslag gegeven Hem ene aanstelling bij de cavalerie te geven.

Dat de jacht, veelal beoefend op het landgoed Het Loo, zijn voorliefde had is o.a. vastgelegd in een door N. Pieneman in olieverf geschilderd portret, dat zich in een der zalen van het Kon. Paleis bevindt, de Prins, voorstellende in grijs jagerspak, met geel vest en hoge hoed, leunende op het geweer en een tweetal jachthonden aan zijn voeten. Ook nam Hij deel aan de valkenjachten, uitgaande van de Sociëteit der Valkenjagers, die de valkenjacht op reigers uitoefenden in de Soerense bossen. De Prins was president van dat gezelschap.

Tot het jaar 1847 nam de Prins geregeld deel aan de sport, doch toen begonnen de voortekenen der slepende ziekte zich zodanig te vertonen, dat hij zich van ren- en jachtterrein verre moest houden.

De 1e Nov. 1847 vertrok de Prins naar Madeira, alwaar hij in het warme klimaat genezing hoopte te vinden. Hij werd begeleid door zijn broeder Hendrik, die sedert Juli tevoren als Kapitein ter Zee een eskader had gecommandeerd. Volgens de Staatscourant van 2 Nov. 1847 nr. 263 had de reis plaats op het Vlaggeschip „Prins van Oranje”, dat door de stoomboten „Cycloop en Cerberus” werd vergezeld.

De reis deed de zieke goed. Het was fraai herfstweer en de frisse zeelucht werkte uitstekend. Hoopvol landde men op Madeira, alwaar Prins Hendrik nog tot het einde der maand vertoefde, terwijl Baron de Constant Rebecque en Graaf Van Bylandt bij de patient bleven. De eerste berichten van een minder gunstige wending in 's Prinsen toestand kwamen op 24 Januari 1848. De lijfarts, Dr. Everard vertrok reeds op de 28ste d.a.v. naar het eiland, doch helaas bleef alle hulp aan de hoge lijder verleend, vruchteloos. Een week na Dr. Everard's aankomst, de 20ste Februari, des morgens om zeven uur, viel de gevreesde slag.

Met het stoomschip der Kon. Marine „de Phoenix” werd het stoffelijk overschoot naar het Vaderland overgebracht. De 19e April meerde het schip op de rede van Hellevoetsluis, om de volgende dag de reis naar Rotterdam voort te zetten.

In het gebouw van 's Rijkswerf was een rouwzaal ingericht, van waaruit op 22 April de bijzetting naast Zijne Voorvaderen in de Nieuwe Kerk te Delft plaats had.

Naar menselijke berekening was de levensdraad van deze veelbelovende Oranjeterg te vroeg afgesneden, wat David Ragaay de dichterlijke ontboezeming ontlokte.

Wat deed Uw edele geest, Uw moedig
hart niet hopen?
De Kiem tot 't ware en goede onthulde
tot Uw eer;
Welk een gewenste baan lag voor Uw
eierzucht open.
Te vroeg, beminde Vorst, te vroeg zijt
gij niet meer.

LUITENANT KOLONEL B.D.
W. BARON V. ITTERSUM

OFFICIELE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 378. — Ongesprongen projectielen en handgranaten.

Ongeacht hetgeen dienaangaande reeds mocht zijn voorgeschreven wordt het volgende bepaald:

1. Aangetroffen niet gesprongen projectielen, vernielingsladingen, handgranaten enz. mogen onder geen voorwaarde worden vervoerd, tenzij op last van door de Chef van de Technische Staf daartoe aangewezen personeel. Zij moeten ter plaatse worden vernietigd.
2. Indien de omstandigheden zodanig zijn, dat vernietiging ter plaatse bezwaarlijk is, moet de Technische Staf (Van Soutelandelaan 28 te 's Gravenhage, telefoon 774445) worden gewaarschuwd, terwijl maatregelen moeten worden genomen, dat de kans, dat het (de) ongesprongen projectiel(en) en dergelijke wordt (worden) aangeraakt, tot het uiterste wordt beperkt.

Nr. 384. — Onderscheidingsteken voor langdurige dienst als officier.

In deze L.O. zijn de namen bekend gemaakt van een aantal officieren die worden gemachtigd, te rekenen van 6 December van de jaren 1939 t/m 1947, het cijfer in het vroeger aan hen uitgereikte hierboven bedoelde onderscheidingsteken te doen verwisselen.

Voorts werd het onderscheidingsteken met het cijfer XV — ter aanvulling op L.O. 1946 nr. 434 (M.S. 116e jaar nr 3) en L.O. 1947 nr. 350 (M.S. 117e jaar nr. 1) — alsnog aan enige officieren toegekend, terwijl in de hierbedoelde L.O.'s, alsmede in L.O. 1947 nr. 316 (M.S. 116e jaar nr. 11) enige wijzigingen werden aangebracht.

Nr. 389. — Onderscheidingstekens plaatselijke staf.

Ter wijziging van het gestelde in mijn beschikking van 9 November 1946, Militair Kabinet, bur. 4 nr. 920 (L.O. 1947 nr. 57) bepaal ik, dat de in deze legerorder aangegeven wapenonderscheidings-tekenen voor de Plaatselijke Staf zullen vervallen.

De officieren, gerechtigd tot het dragen van de hier bedoelde onderscheidings-tekenen, zullen in plaats hiervan de wapenonderscheidingstekenen van het Wapen der Infanterie dragen.

De afbeeldingen no. 8 op de modelkaarten A en B van bijlage I dienen op grond van het vorenstaande te vervallen.

Nr. 390. — Reizen naar het buitenland.

Bij de in deze L.O. opgenomen beschikking van 13 November 1947 Afd. K-4 nr 1101 werden een aantal L.O.'s op dit onderwerp betrekking hebbende ingetrokken en werd verder bepaald, hoe toestemming aan de Minister van Oorlog moet worden gevraagd voor een dienstreis naar het buitenland.

Nr. 400 — Uniformkleding Aalmoezeniers.

In afwijking van de bepalingen in het „Voorlopig Reglement op de Inwendige Dienst der Koninklijke Landmacht" deel B, Hoofdstuk III, punten 4 en 5, alsmede ter aanvulling van het gestelde in mijn beschikking van 9 November 1946, Militair Kabinet, bur. 4 nr. 920 (L.O. 1947 nr. 57) bepaal ik, dat het aan de in Nederland verblijvende aalmoezeniers is toegestaan in plaats van het khaki overhemd met boord en das het collard te dragen.

NIEUWS VAN DE MAAND

DE MEMORIE VAN ANTWOORD (II)

Personeel.

Het is het streven van de Minister het stelsel der tijdelijke rangen zoveel mogelijk te verlaten.

Door het toepassen van het stelsel der definitieve bevordering zal het mogelijk worden de hogere rangen weder regelmatig te verlenen.

Hierbij moge worden aangetekend, dat voor elke benoeming of bevordering gebleken moet zijn, dat belanghebbende aan de voor deze benoeming of bevordering gestelde eisen voldoet. De Minister wenst hiervan in geen enkel opzicht af te wijken.

Oefenplicht.

Reeds bij de op 18 Juni 1947 in de Tweede Kamer gevoerde gedachtenwisseling over het wetsvoorstel tot bekrachtiging van de algemene maatregel van bestuur betreffende dienstplichtvoorzieningen heeft de Minister doen blijken een warm voorstander van algemene oefenplicht te zijn. Deze gezindheid zal nader aan de dag treden bij het wetsontwerp tot wijziging van de Dienstplichtwet.

Diensttijd.

Het komt voor, dat er misverstand ontstaat, wanneer over diensttijd wordt gesproken in de zin van werkelijke dienst of oefentijd. Daarom zou de Minister er de aandacht op willen vestigen, dat het bij de gemaakte opmerkingen en evenzeer bij de beantwoording niet gaat om hetgeen in het algemeen onder diensttijd wordt verstaan — de tijd, gelegen tussen inlijving en ontslag — maar om het verblijf in werkelijke dienst.

Wat de in het Voorlopig Verslag genoemde duur van 1½ jaar betreft, valt op te merken, dat deze de eerste periode van de werkelijke dienst niet ten volle weergeeft. Er moet nog bijgerekend worden de tijd voor inschepingsverlof; voor de reis naar Indonesië, voor acclimatiseren; voor de terugreis en voor onschepingsverlof. Voor dit alles komt er nog ongeveer 6 maanden bij, zodat het vertrek met groot verlof zal plaats hebben rond twee jaar na de opkomst. Aldus is de regeling gedacht voor de lichte 1948 en voor het grootste deel der lich-

tingen van volgende jaren. Voor het personeel, dat thans onder de wapenen is, geldt deze regeling niet.

Georganiseerd Overleg.

Bij L.O. 1947 nr. 346 zijn, met ingang van 16 October 1947, de twee bij het Reglement voor de militaire ambtenaren der Koninklijke landmacht voorgeschreven commissiën voor georganiseerd overleg, in zaken van belang voor de rechtstoestand van het militaire personeel der Koninklijke landmacht, weder ingeschakeld.

Officieren.

Omtrent de vraag waar de K.M.A. zal worden gevestigd, is nog geen beslissing genomen. De verschillende mogelijkheden worden aan een grondige studie onderworpen.

Het ligt in het voornemen de opleiding aan de K.M.A. begin September 1948 te doen aanvangen. In verband hiermede zijn voor de niet-technische wapens reeds thans aspirant-beroeps-officieren bij de scholen voor reserve-officieren in opleiding.

Wat deze niet-technische wapens betreft, zullen de aspirant-beroeps-officieren, na een opleiding van circa 1½ jaar bij de troep, aan een school voor reserve-officieren en aan een school van het wapen, waartoe zij behoren, een tweejarige opleiding aan de K.M.A. volgen.

De opleiding van de aspirant-beroeps-officieren voor de technische wapens is nog in studie, waarbij in het bijzonder de vraag of de opleiding gedeeltelijk aan een hogeschool kan plaats vinden, nader in beschouwing wordt genomen.

Het was in 1945 en ten dele in 1946 door tal van factoren niet te voorkomen dat jongere officieren, bijvoorbeeld omdat zij vrij spoedig na de bevrijding konden worden ingedeeld en omdat zij beschikten over kundigheden, welke hen voor een speciale functie bij uitstek geschikt deden zijn, eerder tijdelijk werden bevorderd dan oudere ranggenoten.

Het streven van de Minister is er echter steeds op gericht geweest, bij gelijke of nagenoeg gelijke bekwaamheid de oudere niet door de jongere officieren voor bevordering — ook al is deze dan ook tijdelijk — te laten voorbijgaan.

Officieren, die worden aangewezen voor dienst in Indonesië met bestemming om daar een functie te vervullen, waaraan een hogere rang is verbonden, worden evenwel ook tijdelijk bevorderd, indien hier te lande nog ranggenoten met hogere ouderdom in rang aanwezig zijn. Gaat de uitzending van deze officieren door afkeuring voor de tropen of om redenen van dienstbelang niet door, dan keren deze officieren tot hun vorige rang terug.

Hieraan moge worden toegevoegd, dat tijdelijk bevorderde officieren, na terugkomst hier te lande, gedurende een maand in hun tijdelijke rang gehandhaafd blijven, waarna zij worden ingedeeld in een functie, waaraan dezelfde rang verbonden is als die, welke hun ranggenoten van gelijke anciënniteit in Nederland bekleden.

Zij worden dan in deze rang benoemd. Ten aanzien van de onder-officieren wordt op gelijke wijze gehandeld.

Slechts voor wat betreft gewonde en zieke militairen, wordt van deze regel afgeweken. Als algemene gedragslijn geldt hier, dat zij in rang gehandhaafd blijven tot medisch de eindtoestand is ingetreden.

De reserve-officieren, die in krijgsgevangenschap zijn geweest, waren inderdaad gedurende deze krijgsgevangenschap in werkelijke dienst. L.O. 1945 nr. 12 heeft evenwel kennelijk niet de bedoeling om deze categorie van reserve-officieren daaronder te betrekken. Overigens zijn deze reserve-officieren, na hun verblijf in krijgsgevangenschap, huiswaarts gezonden en daarna al naar gelang de dienst zulks noodzakelijk maakte weder in werkelijke dienst geroepen.

Het ligt geenszins in het voornemen van de Minister met de bepaling van het tijdstip, waarop aan deze reserve-officieren groot verlof zal worden verleend, rekening te houden met de tijd, welke zij in krijgsgevangenschap hebben doorgebracht.

Het is mogelijk, dat officieren, waarvan het onderzoek naar hun gedrag tijdens de bezetting geruime tijd heeft geduurd, thans dienst doen bij de garde-regimenten. Het is echter onjuist deze officieren, uitsluitend omdat het onderzoek lang heeft geduurd, als minder betrouwbaar te beschouwen. Het onderzoek heeft minutieus plaats gehad. Alle officieren, die na gehouden onderzoek weder zijn ingedeeld en wier houding tijdens de bezetting geen aanleiding heeft

gegeven tot het nemen van een zuiveringsmaatregel, hebben naar de mening van de Minister recht op een gelijke behandeling.

Het is niet de bedoeling, dat bij de infanterieonderdelen luitenant-kolonel de eindrang is. Deze opvatting zal een gevolg zijn van de tijdelijke organisatie, waarbij het regiment infanterie rechtstreeks ressorteerde onder de commandant van het Oefencentrum, terwijl bij de artillerie in de vorm van een brigade-commando nog een tussenschakel was ingevoegd.

Bij de spoedig te verwachten reorganisatie zal o.a. de commandant van het Infanteriedepot — waarvan er zes gevormd zullen worden — de rang van kolonel bekleden.

Demobilisatie van reserve-officieren op grotere schaal heeft nog niet plaats gehad; een daartoe strekkend plan is evenwel in voorbereiding.

De overgangsmogelijkheid naar het beroepskader moet beperkt blijven tot de jongere reserve-officieren, die dan de tijd van 1940 tot 1947, gedurende welke geen beroepsofficieren zijn benoemd, kunnen overbruggen. Het is voor de Minister zeer de vraag of aan oudere reserve-officieren — behoudens in zeer bijzondere gevallen — deze gelegenheid kan worden geboden. Het gaat hier niet om de verdiensten van deze reserve-officieren — de Minister heeft in het algemeen de grootste lof voor de wijze, waarop zij hun dienst vervullen — maar er moet gezorgd worden voor een harmonische opbouw van het korps beroepsofficieren en daaraan kan eerst dan begonnen worden wanneer vaststaat, hoe de ontwikkeling van het leger zich zal voltrekken. Deze zaak heeft de grootste mogelijke aandacht, maar kan niet worden geforceerd, omdat gemaakte fouten zich in de toekomst ernstig zouden wreken.

Voor wat de regeling van het aantal dienstjaren betreft, meent de Minister te mogen veronderstellen, dat hier bedoeld worden de voor jaarwedde-verhoging tellende dienstjaren; omtrent plaatsing in de ranglijsten is nog geen toezegging gedaan. Wat de voor jaarwedde-verhoging tellende dienstjaren betreft, zijn richtlijnen ontworpen, waarbij voor belanghebbenden een keuze wordt gedaan uit drie mogelijkheden.

Hun jaarwedde kan worden berekend of naar het aantal jaren dat zij werkelijk hebben gediend, of van het tijdstip af, liggende twee jaar na hun benoeming tot reserve-tweede-luitenant, of aanvan-

gende met de datum, waarop zij de 25-jarige leeftijd hebben bereikt. De voor belanghebbenden meest voordelige richting wordt gevolgd.

Een regeling, waarbij aan reserve-officieren, die na hun verplicht verblijf in werkelijke dienst, zich bereid verklaren nog twee jaren in werkelijke dienst te blijven, een overbruggingstoelage wordt toegekend, is in vergevorderde staat van voorbereiding.

Reserve-officieren, aan wie geen eervol ontslag is verleend uit de militaire dienst, maken uiteraard deel uit van de krijgsmacht.

Voor wat de oudere reserve-officieren betreft, deze zullen voor zover zij de leeftijd van 55 jaar hebben overschreden en niet in werkelijke dienst zijn, voor een eervol ontslag uit de militaire dienst in aanmerking worden gebracht.

Het is aan de Minister bekend, dat veel van deze reserve-officieren slechts node van het leger zullen scheiden. Velen van hen hebben hun hart aan de Koninklijke landmacht verpand en hebben daaraan gedurende tal van jaren hun heste krachten gegeven. Het leger heeft aan deze zeer goede reserve-officieren veel te danken. Alleen het feit, dat in een modern leger slechts een beperkt aantal officieren van oudere leeftijd kan worden ingedeeld, heeft er toe geleid dat deze maatregel moest worden genomen.

Onder de huidige omstandigheden is het niet mogelijk reserve-officieren uitsluitend voor herhalingsoefeningen of met het doel te worden herschoold in werkelijke dienst te roepen. De gelegenheid daartoe ontbreekt voorshands te enenmale.

De opbouw van een goed korps reserve-officieren eist, dat geen hogere rangen worden toegekend aan reserve-officieren, die na de oorlog van hun geschiktheid voor die hogere rang nog geen blijk hebben gegeven. In verband hiermede zal het niet mogelijk zijn reserve-officieren, die na het jaar 1940 niet meer in werkelijke dienst zijn geweest, voor bevordering tot een hogere rang in aanmerking te brengen, ook niet al werden zij in 1940 voor die bevordering geschikt geacht.

Daarbij wordt aangetekend, dat een herhalingsoefening of een herscholing van enige weken in het algemeen onvoldoende wordt geacht om zich een oordeel te kunnen vormen nopens de geschiktheid voor bevordering van hen, die deze herhalingsoefening en deze herscholing hebben gevolgd.

Dat de bevordering van reserve-officieren in effectieve rang ten achter staat bij de beroeps-officieren is juist. Het korps beroepsofficieren is evenwel veel kleiner dan dat der reserve-officieren, zodat de regeling van de definitieve bevordering van eerstgenoemde categorie veel eenvoudiger tot stand gebracht kan worden dan die van de reserve-officieren. Van deze laatste categorie heeft de zuivering veel meer tijd in beslag genomen; het was veel moeilijker gegevens van alle reserve-officieren te verzamelen dan van de beroeps-officieren; reserve-officieren die om redenen buiten hun wil nog niet of slechts zeer kort in werkelijke dienst waren, zouden definitief voor bevordering zijn voorbijgegaan en zo zijn er meer redenen te noemen, welke op de definitieve bevordering van de reserve-officieren remmend hebben gewerkt.

De voorbereidende werkzaamheden zijn thans evenwel in een vergevorderd stadium gekomen, zodat binnen niet al te lange tijd ook met de bevordering in effectieve rang van de reserve-officieren een aanvang kan worden gemaakt.

Onderofficieren.

Ook de Minister heeft bijzondere waardering voor de wijze, waarop de in de dienst vergrijsde onderofficieren hun dienst onder de nieuwe, dikwijls zeer moeilijke omstandigheden hebben verricht en nog verrichten. Indien hiertoe aanleiding bestaat zal deze waardering ook blijken door voordrachten voor het toekennen van een Koninklijke onderscheiding.

Aangezien niet voldoende goud beschikbaar is voor het aanmaken van de gouden medailles voor 36-jarige trouwe dienst, werden — uitsluitend om die reden — maatregelen getroffen tot het bij 's Rijks Munt doen aanmaken van verguld zilveren medailles.

Met de uitreiking van bovenbedoelde medailles is inmiddels een aanvang gemaakt.

Instelling van de rang van onderluitenant ligt niet in het voornemen.

Uitbreiding van de thans bestaande rangen wordt noch noodzakelijk, noch gewenst geacht.

Het Nederlands Verpleegsters Korps Koninklijke landmacht (N.V.K.L.) waarvan slechts een gedeelte der leden als officier is aangesteld, blijft als zelfstandig vrouwenkorps niet bestaan. Een reorganisatie van het Vrouwen Hulp Korps (V.H.K.) is in bewerking en bij deze reorganisatie zal het personeel van

het N.V.K.L. als de „medische afdeling” in dit korps worden opgenomen.

Bij dit korps worden de verpleegsters voor wat betreft de krijgstuuchtelijke verhouding en de toepassing van de militaire wetten geassimileerd met de rang van sergeant-majoor en vaandrig en dragen speciale distinctieven. Slechts die verpleegsters, die een bevelvoerende functie hebben als directrice of onderdirectrice van een hospitaal e.d. — uiteraard een klein aantal — krijgen een officiersrang. De betalingsschaal voor het verplegend personeel wordt vastgesteld onafhankelijk van de rangsverhoudingen door indeling in betalingsklassen, welke verband houden met de dienstjaren.

Financiële verzorging.

De Minister bestrijdt ten sterkste de mening, dat zijn ministerie geen of weinig aandacht schenkt aan de financiële noden van het militaire personeel, met name van het lager gegradeerde, en aan de daarop betrekking hebbende klachten en wensen der onderscheidene militaire belangenverenigingen. Integendeel: het is juist de wens om aan de bedoelde noden tegemoet te komen, die hem er tot dusver van heeft weerhouden de bezoldigingsschalen voor de militairen, uitgaande van de vóóroorlogse basis, in overeenstemming te doen brengen met de schalen voor het burgerlijk Rijkspersoneel zoals deze sedert 1940 zijn herzien. Weliswaar zou een dergelijke herziening voor enkele kleine bijzondere categorieën van het lagere personeel, alsmede voor de oudere hoofdofficiëren en de opperofficiëren een verbetering medebrengen. **doch het merendeel der onderofficiëren en der subalterne officieren zou in inkomsten achteruit gaan.** De gewenste verbetering kan dus niet worden bereikt door de vroegere bezoldigingsregeling te onderwerpen aan een herziening, overeenkomende met die van de burgerlijke bezoldigingsvoorschriften, en deze dan in de plaats te stellen van de tegenwoordige voorlopige regeling, die inderdaad veel gebreken heeft. Verbetering is slechts mogelijk door een technische herziening, welke — zoals de Minister President het ten aanzien van het bezoldigingsbesluit voor het burgerlijk Rijkspersoneel uitdrukte — „beoogt te bezien of de onderlinge verhoudingen der beloningen, welke zijn vastgelegd in het Bezoldigingsbesluit nog kloppen op de toestanden, zoals deze zich inmiddels hebben ontwikkeld, en of de basis, waarop de daarin vastgestelde

bedragen rusten, nog als juist kan worden aanvaard.” Een dergelijke herziening kost tijd, ook voor wat het militaire personeel betreft; het zijn — wanneer ten aanzien van de verschillende rangen in het algemeen een standpunt is bepaald — vooral de details, de vele bijzondere functies in het leger, die moeilijkheden opleveren.

De Minister beschikt sedert kort, nadat hieraan maandenlang voorbereidende arbeid is besteed, over uitgewerkte concepten van nieuwe z.g. algemene schalen voor officieren en onderofficiëren en zal deze, na voorafgaand overleg met zijn Ambtgenoten van Binnenlandse Zaken en Financiën, zo spoedig mogelijk voorleggen aan de Commissies voor georganiseerd overleg. Hij stelt zich voor met de invoering van deze schalen, zodra hierover overeenstemming is bereikt, niet te wachten tot de vorenbedoelde details afdoende zijn geregeld, doch te bevorderen, dat zij voorlopig van kracht worden verklaard. Hierdoor zal met name voor de jongere onderofficiëren een belangrijke verbetering worden bereikt.

De toekenning van een gratificatie bij 25- en 40-jarig „ambtsjubilea” van militairen zou niet verenigbaar zijn met de van oudsher bestaande instelling der onderscheidingen voor langdurige en trouwe dienst gedurende 24 en 36 jaar. Indien de regeling inzake het toekennen van gratificaties aan burgerpersoneel bij ambtsjubilea blijft gehandhaafd, is de Minister echter bereid zich te beraden omtrent het toekennen van dergelijke gratificaties bij de verlening dezer onderscheidingen.

Bij de in overweging zijnde technische herziening der bezoldigingsschalen voor de officieren en onderofficiëren is de bezoldigingsregeling voor het personeel van Rijks- en gemeentepolitie, uiteraard met in achtreming van de daarbij toegekende kledingtoelagen, woningtoelagen enz. als één der belangrijkste aanknopingspunten gekozen. Wel moet worden opgemerkt, dat de vergelijking met het politiepersoneel niet voor alle categorieën van militairen opgaat en dat tevens een aanzienlijk verschil bestaat in bevorderingskansen en totale duur van de diensttijd.

Op de opmerkingen aangaande de verstrekking van een uitkering, gelijk aan het salaris over de maand September 1944 (het z.g. invasie-voorschot), kan helaas nog geen afdoend antwoord worden gegeven. Deze aangelegenheid vormt nog steeds een punt van overleg

tussen de Minister en zijn Ambtgenoten van Binnenlandse Zaken, van Financiën en van Marine. Van de zijde van de Minister wordt niets nagelaten om een regeling terzake te bespoedigen.

Een Koninklijk Besluit, waarbij aan de lager bezoldigde beroepsmilitairen een gratificatie ten bedrage van 2% hunner bezoldiging met een maximum van vijftig gulden wordt toegekend, kan zeer binnenkort tegemoet worden gezien. Het was om technische redenen, verband houdende met de zeer heterogene samenstelling van het militaire personeel, niet mogelijk de desbetreffende bepalingen reeds in de voor het overige Rijkspersoneel geldende regeling te doen opnemen.

Met betrekking tot de pensioensgrondslag van hen, die een tijdelijke rang bekleden, neemt de Minister het volgende standpunt in.

Uit de definitie van het begrip pensioensgrondslag, zoals dit met name voorkomt in artikel 14 van de Pensioenwet voor de landmacht (Staatsblad 1922, nr. 66) blijkt, dat daaronder wordt verstaan het vaste bedrag van geldelijke inkomsten, waarop de militair over het laatste jaar van zijn werkelijke dienst bij de landmacht recht kan doen gelden. De Memorie van Toelichting, behorende bij het ontwerp van genoemde pensioenwet, verduidelijkte de bedoeling van deze bepaling aldus:

„Voor de vaststelling van de pensioengrondslag gelden dezelfde principes als in de burgerlijke wetten.

Alleen inkomsten uit de dienstbetrekking zelve voortspruitende, komen hierbij in aanmerking en dan nog slechts indien zij niet van tijdelijke aard zijn. Wordt bijv. de militair een opdracht gegeven, welke uit de aard der zaak niet van blijvende aard is, dan wordt de daaruit eventueel voortvloeiende vermeerdering van inkomsten niet in de grondslag opgenomen.

Hier moet dus worden gezocht naar wat men zou kunnen noemen een kerntractement, waarop de militair te allen tijde kan rekenen, waarvan alle toevallige baten zijn uitgesloten en bij de vaststelling waarvan eveneens geen rekening wordt gehouden met tijdelijke vermindering der bezoldiging, als bij non-activiteit.”

Het staat dus wel vast, dat de bedoeling van de pensioenwetgever is geweest de grootte van het pensioen afhankelijk te maken van dat gedeelte der inkomsten, hetwelk het sociale milieu bepaalt van de militair, zijnde het kern-tracte-

ment, waarop hij te allen tijde kan rekenen.

De extra-inkomsten, voortvloeiende uit het bekleden van een rang, welke slechts tijdelijk wordt bekleed, moge al voor een beperkte duur — n.l. zolang de opdracht wordt uitgevoerd waaraan de hogere rang is verbonden — de welstand van de betrokken militair vergroten, een voorzichtig financieel beleid zal hem niet verleiden aan te nemen, dat zijn sociaal milieu blijvend een wijziging ten goede ondergaat.

Alleen zij, die voor normale bevordering in aanmerking zouden zijn gekomen — ware het niet, dat verschillende omstandigheden buiten hun schuld hiertoe een beletsel vormden, en dientengevolge noodgedwongen, in afwachting van hun definitieve bevordering tijdelijk zijn bevorderd — worden gepensionneerd naar de inkomsten aan de tijdelijke rang verbonden. Deze militairen toch kunnen zich blijvend verzekerd achten van de inkomsten aan de tijdelijke rang verbonden, omdat zij niet meer in hun oorspronkelijke rang zullen worden teruggebracht.

Delegatie van jaarwedden heeft nog slechts plaats ten behoeve van buitenslands dienende militairen, dus voornamelijk voor hen die in Indonesië verblijf houden. Deze delegaties worden regelmatig en op tijd betaald. Slechts de afrekening over voorgaande jaren, met name over 1944 en 1945, vertoont nog achterstand, tengevolge van de verwarde toestand, die in deze jaren op militair-administratief gebied bestond en het nog steeds bestaande tekort aan administratief geschoold personeel. Voor wat de hier te lande gevoerde administratie betreft zal deze achterstand medio 1948 zijn ingehaald.

Sociale verzorging.

De bezwaren, welke aan het gescheiden leven van het gezin verbonden zijn, worden door de Minister ten volle erkend.

Bij de indeling werd steeds zoveel mogelijk rekening gehouden met de woonplaatsen der militairen.

Zolang echter voor de onderdelen der verschillende wapens en dienstvakken nog geen definitieve vredesgarnizoenen konden worden vastgesteld en derhalve nog herhaaldelijk overplaatsingen moesten plaats hebben, kon slechts in beperkte mate opdracht of toestemming tot verhuizing worden gegeven. De meer stabiele toestand, die in 1948 zal intre-

den, zal het mogelijk maken hierin verbetering te brengen.

Ten aanzien van de mogelijkheid om een deel van de thans nieuw te bouwen woningen te bestemmen voor militair Rijkspersoneel, pleegt de Minister overleg met zijn hierbij betrokken Ambtgenoten.

Tengevolge van de gevechtshandelingen tijdens de Meidagen van 1940 werden 170 militairen der Koninklijke landmacht ernstig en 657 niet ernstig invalide.

Tengevolge van de gevechtshandelingen in verband met de invasie in Europa en de bevrijding van ons land werden 73 militairen der Koninklijke landmacht ernstig en 48 niet ernstig invalide.

Tengevolge van de gevechtshandelingen in Indonesië werden 224 militairen der Koninklijke landmacht met vermoedelijk blijvende invaliditeit, gewond. Hiervan 174 militairen met niet ernstige en 50 met ernstige invaliditeit. De medische behandeling is echter nog niet bij allen in het stadium gekomen, waarin een definitief oordeel omtrent de invaliditeit kan worden uitgesproken.

De wederinschakeling van de gedemobiliseerde militairen in het maatschappelijk leven is een aangelegenheid, welke niet alleen de Overheid in al haar gedingen, maar het Nederlandse volk in zijn geheel aangaat.

De plichten, welke de militairen ten behoeve van de gemeenschap hebben vervuld, hebben voor hen ten opzichte van de gemeenschap aanspraken gevestigd, welke ieder, die daartoe maar enigszins bij machte is, op zijn plaats heeft te verwezenlijken.

Sterke drank wordt niet aan de troepen ter beschikking gesteld. Aan officieren en onderofficieren wordt bij het z.g. cadirantsoen maandelijks desgewenst een rantsoen van 1 liter genever tegen betaling verstrekt. Deze verstrekking vindt sinds 1 Juli 1947 slechts plaats aan officieren en onderofficieren die hun 24ste levensjaar hebben voltooid. Het ligt in het voornemen geleidelijk over te gaan tot verdere beperking van deze verstrekking.

Materieel.

Inderdaad zijn gevallen voorgekomen, welke van onvoldoende verantwoordelijkheidsgevoel getuigen ten aanzien van de materieeluitrusting. Deze gevallen zijn nauwkeurig onderzocht, teneinde de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid van het personeel vast te stellen.

Aan personen, die aansprakelijk zijn, wordt vergoeding van de schade, welke het Rijk hierdoor heeft geleden, opgelegd.

Intussen is, mede tengevolge van een scherp toezicht, terzake verbetering te constateren; het kader begint zich zijn plichten beter bewust te geraken; evenwel blijft ook bij alle goede wil, die in ruime mate aanwezig is, het bezwaar gelden, dat het aantal technische deskundigen en ervarenen nog steeds zeer onvoldoende is. Dit vraagstuk heeft uiteraard de voortdurende ernstige aandacht van de legerautoriteiten.

Met kracht wordt gewerkt aan verbetering en aanvulling van het materieel, zodat met reden verwacht mag worden, dat klachten hierover na opkomst van de lichten 1948 uitzonderingen zullen zijn.

Diversen.

Teneinde de Stichting Nederlandse Rijsschool over de eerste moeilijke jaren heen te helpen, zijn aan deze Stichting faciliteiten verleend in de vorm van beschikbaarstelling van stalling, van enkele paardenverzorgers en van een hoefsmid.

Aangezien het paard geheel uit de organisatie der K.L. is verdwenen en ook in de afgelopen oorlog op het West-Europees oorlogstoneel niet in de organisatie der moderne geallieerde legers voorkwam, acht de Minister het — mede in verband met de geboden soberheid — niet verantwoord boven de reeds genoemde faciliteiten een subsidie aan de Stichting te verlenen.

De door vele leden gewenste centralisatie van Documentatiedienst en Bibliotheekwezen heeft inmiddels plaats gevonden door eerstgenoemde dienst uit de organisatie van het Hoofdkwartier van de Generale Staf te lichten en te plaatsen onder de Voorzitter van de Bibliotheekcommissie, van welke commissie het Hoofd van de Documentatiedienst secretaris is.

De voorgenomen vermindering van de legersterkte heeft voorshands geen invloed gehad op het aantal leerlingen, dat jaarlijks aan de Hogere Krijgsschool in opleiding moet worden genomen.

Als gevolg van de omstandigheid, dat van 1940 tot 1946 door deze inrichting geen leerlingen werden afgeleverd, is een ernstig tekort aan jongere Generale Staf officieren ontstaan, welke achterstand eerst moet worden ingehaald.

Teneinde in de toekomst het huren van

schrijfmachines zoveel mogelijk te beperken, zal geleidelijk tot aanschaffing daarvan moeten worden overgegaan.

Aan duplicators is een ernstig tekort, waarin door deze aanschaffing zal worden voorzien.

De toestand van de personenauto's, die langs velerlei wegen (o.a. door vordering uit de burgermaatschappij door organen van B.S. en M.G.) in het leger waren gekomen en die inmiddels sedert de bevrijding intensief werden gebruikt, was zeer slecht, mede omdat deze reeds ten tijde van de overname in vele gevallen, zeer veel te wensen overliet. Een en ander was na een bezetting van vijf jaren niet te voorkomen; nieuw materieel was aanvankelijk niet te verkrijgen, terwijl personenauto's in de oorlogsorganisatie van de Engelse en Canadese legers niet voorkomen. Teneinde de auto-positie van het civiele leven in Nederland zo weinig mogelijk te schaden, is zolang mogelijk van het oude materieel gebruik gemaakt.

Reeds ten tijde van de uitzending der Prins Bernhard Kapel naar Indonesië is besloten, dat deze kapel na een verblijf van ongeveer 1 jaar in de tropen, bij terugkeer in Nederland zou worden gedemobiliseerd.

Te meer nu een aanzienlijke inkrimping der sterkte in Nederland zal moeten worden doorgevoerd, kan de Minister op vorengenoemd besluit niet terugkomen.

De Minister stelt er prijs op zijn waardering uit te spreken voor wat de kapel aan de ontspanning der troepen in Indonesië heeft bijgedragen.

Het oorlogsherinneringskruis wordt slechts toegekend aan hen, die in het tijdperk van 10 Mei 1940 tot — voor wat betreft de Europese zône — 5 Mei 1945, en — voor wat betreft het Verre Oosten — tot 2 September 1945, zes maanden hebben dienst gedaan in een functie buiten het vijandelijk of door de vijand bezette gebied, en — voor wat betreft de oorlogsdagen in Mei 1940 — aan hen, die in deze dagen feitelijk aan de strijd hebben deelgenomen.

Uit het vorenstaande volgt, dat voor enig optreden ná 2 September 1945 geen oorlogsherinneringskruis kan worden toegekend.

Voor blijvende administratieve en technische diensten moet in het algemeen de voorkeur worden gegeven aan burgerboven militair personeel, en wel om de volgende redenen:

1. burgerpersoneel wordt zoveel mogelijk ter plaatse aangetrokken, waardoor reiskosten worden bespaard;
2. burgerpersoneel is de volle werkweek beschikbaar, hetgeen met militair personeel door verschillende oorzaken (periodiek verlof e.d.) niet mogelijk is;
3. burgerpersoneel geeft minder mutaties, welke uiteraard storend werken op de voortgang der werkzaamheden.

Publicaties van Sectie G 8 van het Hoofdkwartier van de Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

NEDERLAND'S VERDEDIGING TEGEN DE DUITSE AANVAL

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (XIV)

(Zie schetsen 10 en 11)

Inmiddels was in de loop van de nam. de C. Lt. Div. op het gevechtsveld verschenen. Tegen de middag van 12 Mei had C.Vg.H., die ontevreden was met de loop der operaties op het Dordtse eiland, de C.Lt.Div. telefonisch opgedragen persoonlijk de leiding dezer operaties te nemen. De Kolonel, C.Lt.Div., begaf zich daarop om 13.30 met

zijn gevechtsstaf en het Detachement politietroepen, via Wijngaarden—Sliedrecht—Papendrecht, naar Dordrecht, na vooraf te hebben bevolen dat ook de rest van het St.K., de Vbd.A., het M.E., de C.Pn. en de C.P. zich naar het Eiland van Dordrecht moesten verplaatsen. Te Dordrecht gekomen, vernam C.Lt.Div. van C.—2 R.W. dat zich in de stad tal van „verzetshaarden” bevonden, huizengroepen, waaruit op de troepen werd geschoten. Vervolgens zond eerstgenoemde een Kapitein als officier-inlichter naar de Kantonnementscommandant en begaf zich met zijn gevechtsstaf naar de Commandant van de Hoofdgroep, wiens cp. zich nog steeds bevond bij het Sportpark in de Z.O. rand van Dordrecht. Deze gaf een uiteenzetting van de toestand voor zover deze hem bekend was.

C.Lt.Div. kon er zich niet mede verenigen, dat op de oostelijke vleugel — waar geen weerstand was ondervonden — de beweging was gestaakt in afwachting van het op gelijke hoogte komen van de westelijke vleugel en droeg C.—Hoofdgevechtsgroep op, de aanval op de oostelijke vleugel krachtig door te zetten en voorts het verzet in de wijk Krispijn onverwijd en onversaagd op te ruimen. De C.Lt.Div. verliet daarop de C.—Hoofdgevechtsgroep en vestigde zijn cp. op het in Dubbeldam gelegen buiten Dubbelsteijn.

Te Dubbelsteijn gaf C.Lt.Div. bevelen voor het aantrekken van de Vbd.A. naar Bovenhoek en van de pioniers en pontonniers naar Kop van 't Land en deed te 16.50 telefonisch verbinding opnemen met C.—Groep Kil, die mededeelde dat Wieldrecht door hem bezet werd gehouden en dat eigen patrouilles tegenover Willemsdorp de Kil waren overgestoken.

Het tweede gedeelte van de opdracht aan C.—Hoofdgevechtsgroep was gemakkelijker gegeven dan uitgevoerd. Ook C.Lt.Div. was het niet bekend, dat zich naar verhouding sterke Duitse troepen, voorzien van artillerie tussen de beide vleugels van de Hoofdgevechtsgroep in hadden gedrongen. Eerst in de loop van de middag werd het de C.—Hoofdgevechtsgroep duidelijk, dat zich een Duitse aanvalsgroep in het stadsgedeelte bij de spoorwegvork O. van het Station bevond. De sterkte van de tegenpartij, die in gevecht was met II—2 R.W., werd geschat op „enige honderden” ¹⁾.

Ter nadere regeling van het eerste gedeelte van de opdracht zond C.Lt.Div. de Adjunct-Chef van zijn Staf, een Kapitein van de Gen. Staf naar de C.—Hoofdgevechtsgroep met het bevel om III—2 R.W. en I—2 R.W. te doen oprukken naar de algemene lijn Kp. 25.5 aan de spoorweg Dordrecht/Willemsdorp — Pl. 130 aan de Zeedijk. De bataljons moesten hierbij voorwaarts gaan langs assen van beweging, waarbij sectiën of stukken 7 veld als begeleidende artillerie moesten worden ingedeeld. Bedoelde kapitein van de Generale Staf moest voorts de drang naar voren stimuleren en voorshands ter beschikking blijven van C.—Hoofdgevechtsgroep. Deze verlegde zijn cp. enige tijd later naar voren en wel naar de hoeve Watertoren bij Bovenhoek.

Hiermede kwam ten laatste een einde aan het onvruchtbare af-

¹⁾ Naar later is bekend geworden heeft Generaal Student, C. van het „Luftlandekorps” hier in de middag van 12 Mei de aanval persoonlijk geleid en bestond bedoelde aanvalsgroep uit 3 Compagnieën valschermjagers, 1 Comp.pag. en 3 batterijen.

wachten in doellijn b en zwenkte de linkervleugel van de hoofd-gevechtsgroep in tegen de vijandelijke weerstanden bij het kruispunt Zeedijk/Schenkeldijk en bij Tweede Tol, deze in de flank bedreigende.

De aanval — die echter uitsluitend werd uitgevoerd door het versterkte III—2 R.W., waarbij 4—II—K.R.A. als begeleidende artillerie werd ingedeeld — had onmiddellijk succes ¹⁾. In de flank bedreigd door 2—I—2 R.W. (min twee sectiën) met een sectie zw. mitrs. en in front door het versterkte 2—III—2 R.W. en het personeel van III—14 R.A., ontruimde de vijand het kruispunt Zeedijk/Schenkeldijk, zodat dit veel omstreden punt, het centrum van het Dordtse Eiland, kort voor 17.30 weder in Nederlandse handen was. 4—II—K.R.A. was in de omgeving van Overkamp van stelling veranderd doch behoefde het vuur niet te openen. Twee sectiën van 2—III—2 R.W. en een sectie van 2—I—2 R.W. kwamen bij het kruispunt in stelling, de rest werd teruggestuurd om de rijwielen op te voeren. Verder naar het westen tirailleerden de beide sectiën van 1—III—2 R.W. in de richting van de hoeve Rustenburg, doch zetten — hoewel geen verliezen werden geleden — de beweging ingevolge vijandelijk mitrailleurvuur en vuur uit vliegtuigen niet door en keerden naar de uitgangstelling terug. De beide andere voorcompagnieën geraakten in een hevig vijandelijk artillerievuur, dat te 17.30 op het meergenoemde kruispunt werd afgegeven. De plaats van de vijandelijke artillerie kon niet worden onderkend ²⁾. Ook 2—III—2 R.W. en 1—III—2 R.W. trokken daarop naar de uitgangstelling terug, zodat de aanvallende beweging tenslotte op niets was uitgelopen. Na het aanbreken van de nacht gingen de bataljons met veiligheidsmaatregelen tot legering over. Het gunstige getij voor de Lt. Div. was inmiddels verlopen. Uit het zuiden naderde een gevaar, waarvan de eerste onheilsbode de C.Lt.Div. omstreeks 1730 bereikte, in de persoon van een vaandrig, die, zoals wij eerder (blz. 248 - 1947) vermeldden, in de vroege morgen van 12 Mei was gevangen genomen. Deze was geleid voor de Commandant van het 1 Reg. Valschermjagers te Tweede Tol, die hem mededeelde, dat een Duitse pantserdivisie in aantocht was en hem de vrijheid aanbood mits hij dit ter kennis zou brengen van de Commandant der Nederlandse troepen op het Eiland van Dordrecht en deze de raad zou overbrengen dientengevolge de weerstand te staken. Deze vaandrig gaf hieraan gevolg nadat hij omstreeks 17.00 de eerste pantserwagens bij Tweede Tol had zien aankomen ¹⁾. De C.Lt.Div. dacht er niet aan op dit voorstel in te gaan en stelde de C.Vg.H. telefonisch met een en ander op de hoogte. Deze hechtte aan het bericht omtrent Duitse pantserwagens geen geloof, doch stelde integendeel in uitzicht, dat de volgende morgen Franse pantserwagens bij Moerdijk zouden verschijnen. Voorts eiste C.Vg.H. imperatief, dat het Wioldrechtse veer in de loop van de morgen van 13 Mei in handen van de Lt.Div. moest zijn. Tijdens dit onderhoud werd de cp. van C.Lt.Div. onder artillerievuur genomen.

Te 18.50 ontving C.Lt.Div. van C.—Groep Kil het volgende *bericht*:

¹⁾ Zie schets 11.

²⁾ Dit vuur werd te 17.30 waargenomen door de post van 23 R.A. op de toren te 's-Gravendeel en beschreven als: „Zwaar artillerievuur op de Zeedijk ter hoogte van de oude stellingen van III-14 R.A.". De plaats van de vijandelijke artillerie was ook hier niet te zien.

„C.—Groep Kil ontheft de Luit. Kolonel, Kantonnements Commandant, van het commando over het kantonnement Dordrecht en verzoekt C.Lt.Div. deze ontheffing ter kennis te brengen van bovengenoemde Kantonnements Commandant en onverwijld nieuwe Kantonnements Commandant aan te wijzen, die, onder bevel van C.Lt.Div., het verzet in Dordrecht breekt en de rust herstelt”.

Hieraan was het volgende voorafgegaan.

12 Mei 18.45 zocht de Adjudant van de Kantonnements Commandant, een Kapitein, telefonisch verband met C.—Groep Kil en deelde deze mede, dat te Dordrecht een chaotische toestand heerste, waarbij van alle zijden werd geschoten, terwijl de Kantonnements Commandant geen enkele leiding gaf en hij zelf, de Kapitein-adjudant, te uitgeput was om hierin te kunnen voorzien.

Hij deed een dringend beroep op C.—Groep Kil om, als hoger in rang, in te grijpen en eindigde met de woorden: „Indien de Kantonnements-Commandant niet wordt afgezet is Dordrecht verloren”. Aangezien Commandant Groep Kil ook uit de berichten van de Majoor C.—II—2 R.W. en van een Luitenant een somber beeld had gekregen van de verwarring en het gebrek aan leiding in Dordrecht, meende hij zich aan dit beroep niet te mogen onttrekken en nam bovenstaande beslissing.

C.Lt.Div. besloot daarop zich met zijn gevechtsstaf naar Dordrecht te begeven teneinde in het Kantonnementscommando aldaar te voorzien (waartoe C.—2 R.W. beschikbaar was), een indruk te verkrijgen omtrent de toestand te Dordrecht en vervolgens, in telefonisch overleg met C.—Groep Kil, voorbereidingen te treffen voor de aanval in de richting van Wioldrecht. In verband met het doordringen van Duitse troepen tussen Dordrecht en Dubbeldam zou deze verplaatsing geschieden over de spoorlijn Dordrecht/Sliedrecht tot halte Baanhoek en vandaar over Papendrecht. De gevechtsstaf zou, daar de Stafwacht nog niet was aangekomen, daarbij worden gedekt door een detachement van 2 R.H.M. (5 groepen motorrijders, 1 sectie zw. mitrs. en 2 stukken pag.) onder een Ritmeester, dat in de loop van de middag te Dubbelsteijn was aangekomen.

2 R.H.M. was, na op last van C.—Peeldivisie het gevecht bij Mill te hebben afgebroken, in de vroege morgen van 11 Mei over Vught naar Gorinchem gemarcheerd, teneinde zich weder bij de Lt.Div. aan te sluiten en was — zoals reeds werd vermeld — door C.Lt.Div. bestemd tot divisiereserve. Tijdens de terugtocht door Brabant ging — hoofdzakelijk tengevolge van luchtbombardementen — het verband echter verloren.

Bovengenoemde ritmeester, C.—E.Pag, verzamelde 11 Mei omstreeks 12.00 te Gorinchem: het 1e Esk. (min het 3e Pel.); het 1e Pel. (min een groep) en 1½ Groep van het 3e Pel. van het 2e Esk.; twee sectiën zw. mitrs. en 2 stukken pag. Hier vond hij het voor C.—2 R.H.M. bestemde schriftelijke bevel van C.Lt.Div. (zie *Bijlage B* op blz. 552 - 1947), waarbij het regiment werd aangewezen tot divisiereserve teneinde, naar-

1) Deze behoorden tot de Verkenningsafdeling van de Pantserdivisie, die om 16.45 over de verkeersbrug bij Willemsdorp reed. (Zie „Unser Kampf in Holland, Belgien, Flandern”, blz. 45.)

mate de aanval van de Lt.Div. zou vorderen, achtereenvolgens het veer te Wioldrecht en de brug bij Barendrecht te bezetten. Nadat te Schelluinen het 2e Pel. van het 1e Esk. was achtergebleven ter bewaking van de bruggen aldaar, vroeg en verkreeg bovengenoemde ritmeester tegen de avond van C.Lt.Div. toestemming wegens oververmoeidheid van de troep nacht 11/12 Mei door te brengen te Wijngaarden. Hij kreeg zodoende tevens weder verband met C.—2 R.H.M., die met de korps-trein onder dekking van een groep van het 2e Esk. en met de Commandogroep van het 2e Esk. te Bleskensgraaf was aangekomen ¹⁾.

Bij het aanbreken van de dag van 12 Mei wilde het uit 2 R.H.M. gevormde detachement onder bovengenoemde ritmeester, die meende, dat de aanval der Lt.Div. daartoe inmiddels voldoende zou zijn gevorderd, over Papendrecht en Dordrecht naar Wioldrecht marcheren. Bij de tunnel in de spoorweg Dordrecht/Zwijndrecht — waar, zoals hiervoren vermeld, II—1 R.W. in gevecht was — kreeg de voorhoede, bestaande uit 1½ Groep van het 3e Pel. van het 2e Esk. met een sectie zw. mitrs., hevig vuur.

Niettemin reed de voorhoede door, terwijl de hoofdmacht stopte.

Een gedeelte van de voorhoede bereikte 11.50 Wioldrecht, werd aldaar aanvankelijk door de troepen van Groep Kil onder vuur genomen — hetgeen helaas 7 gesneuvelden en enkele gewonden veroorzaakte — en sloot daarna bij deze troepen aan. Anderen zochten bij Zeehaven dekking tegen mitrailleurvuur en luchtbombardementen en slaagden er tegen het vallen van de avond grotendeels in naar Papendrecht terug te keren. De Ritmeester nam — teneinde zich omtrent de toestand te oriënteren — te 9.21 telefonisch verband op met C.—Groep Kil, die hem raadde de weerstand bij Krispijn en omgeving te *omvatten* en over Dubbeldam en Zuidendijk door te stoten op Wioldrecht. Toen deze ritmeester dit toezegde, stelde C.—Groep Kil de Majoor Commandant II—2 R.W. hiermede in kennis. De hoofdmacht haalde daarop, met een nieuwe voorhoede van 1 Groep, uit over Dubbeldam doch slaagde er, door vijandelijk vuur van achter de spoordijk Dordrecht/Willemsdorp, niet in Wioldrecht te bereiken. De ritmeester keerde toen naar Dubbeldam terug en meldde zich bij C.Lt.Div., die aldaar inmiddels zijn cp. had gevestigd. Zoals reeds vermeld wees deze het detachement 2 R.H.M. daarop voorshands aan als dekking van de gevechtsstaf bij de voorgenomen verplaatsing naar Dordrecht.

Aangezien de nieuw uitgezonden voorhoede verkeerd was gereden en zodoende afgedwaald, bestond het detachement nog uit het 1e Esk. (min 2e en 3e Pel.), een groep van het 2e Esk., een sectie zw. mitrs. en een sectie pag.

Ook de nieuwe mars in de nacht van 12/13 Mei zou niet over rozen gaan. Het rijden over de spoorbaan bleek zeer bezwaarlijk en in het bijzonder het afdalen van de steil hellende spoordijk bij Halte Baanhoek (N. oever der Merwede) gaf veel vertraging. Het detache-

¹⁾ Het 3e Pel. van het 1e Esk. (te Mill als reg. reserve uit het eskadronsverband genomen), en het 2e Pel. en 1½ Groep van het 3e Pel. van het 2e Esk. en een stuk pag. waren nacht 11/12 Mei bij het Depot wielrijders te Gouda aangekomen. Een stuk pag. was door luchtbombardement vernield.

ment 2 R.H.M. bleef zodoende achter, raakte het verband met C.Lt.Div. kwijt, begaf zich tenslotte naar Schoonhoven en sloot eerst in de loop van 13 Mei te Molenaarsgraaf weer aan. C.Lt.Div. trof bij Halte Baanhoek een deel van het Det. politietroepen der Lt.Div. en reed onder dekking daarvan naar Papendrecht, waar de rest van het St.K., de Stafwacht, de Vbd.A.—Lt.Div., het M.E.—Lt.Div., de C. Pont., de trein van de C.Pn. en C.—2 R.H.M. met de Korpstrein van dit onderdeel werden aangetroffen

De pont bleek aan de Dordtse zijde te liggen en niet te varen.

C.Lt.Div. nam daarop met zijn gevechtstaf tijdelijk zijn intrek in het Gemeentehuis te Papendrecht en zocht van hieruit telefonisch verband met de Kantonnementscommandant te Dordrecht en om 23.45 met C.—Groep Kil te Puttershoek.

C.Lt.Div., vernam hierbij, dat C.Vg.H. de door C.—Groep Kil genomen beslissing om de Kantonnements Commandant van Dordrecht van zijn commando te ontheffen, waarmede C.—Groep Kil de C.Vg.H. telefonisch in kennis had gesteld, niet had gesanctioneerd, doch vervangen door het volgende bevel: „Van 12 Mei 18.30 af staan de troepen West van de Kil onder rechtstreeks bevel van C.—Groep Kil, die Oost van de Kil onder C.Lt.Div. Ik draag beide Commandanten op, de vijand in samenwerking te verdrijven en oproerige bewegingen in Dordrecht op de strengste en meest afdoende wijze de kop in te drukken. De Kantonnements Commandant treedt onder bevel C.Lt.Div. en handhaaft de orde in het kantonnement”.

Van de Kantonnementsadjutant te Dordrecht vernam C.Lt.Div. het sombere bericht, dat zijn te Dordrecht ingezette bataljons, II—1 R.W. en II—2 R.W., vrijwel vernietigd zouden zijn, doch C.—Groep Kil kon hem de verzekering van het tegendeel geven en op de hoogte stellen met de globale opstelling der bataljons, zoals deze hem uit de telefoonberichten van de Majoor C. II—2 R.W. van de S.C. van 14 C.P. e.a. bekend was ¹⁾. Deze bataljons hadden inmiddels de stelling langs de spoorbaan ontruimd. De troepen waren dodelijk vermoeid, bij de straatgevechten zeer dooreen geraakt en tussen de huizen verstrooid. De oostelijke vleugel van de stelling dreigde bovendien te worden omvat, doordat een Res. Kapitein met 1—I—2 R.W. het Park Merwestein, waar hij was binnengedrongen, tegen het vallen van de duisternis had prijs gegeven en de M.C. van II—2 R.W. daarop de spoorbaan ten O. van het Station had ontruimd.

Onder deze omstandigheden besloten de beide B.Cn. in onderling overleg na het invallen van de duisternis terug te gaan op de binnenstad, teneinde de troepen te ordenen en enige rust te gunnen. De binnenstad is omgeven enerzijds door de Oude Maas, anderzijds door een reeks havens (Kalkhaven, Spuihaven, Vriese haven, St. Jorishaven, Riedijkse haven) en kon derhalve tijdens de nacht gemakkelijk worden beveiligd door het afsluiten van de zes over deze havens voerende bruggen. Een zevende brug, n.l. die over de Kalkhaven, bleek in reparatie te zijn en daardoor niet bruikbaar.

De Commandant M.C. van II—2 R.W. bezette, op voorstel van de Kapitein C. 1—I—2 R.W., die ter plaatse bekend was, met zijn drie

¹⁾ Zie hierbij schets 2.

sectiën zware mitrs. de drie bruggen over de Spuihaven en wel, van West naar Oost:

de 4e sectie onder een dpl. Sergeant de Zuider Sluisbrug, de 3e sectie onder een vaandrig de Spuibrug, de 1e sectie onder een Res. 1e Luitenant de Johan de Wittbrug. 1—I—2 R.W. werd verdeeld over deze brug en de Vriesebrug over de Vriesehaven.

De overige compagnieën gingen daarop geleidelijk over de bruggen terug. In het Zuiden bleef de Majoor C. II—2 R.W., tot dekking van de terugtocht, met M.C.—II—1— R.W. tot 13 Mei 2.00 het Station bezet houden en trok toen, na hiertoe tevoren telefonisch de machtiging van C.—2 R.W. te hebben verkregen, eveneens terug. De omgeving van het Station was door de verschillende branden nog steeds hel verlicht.

De majoor C.—II—1 R.W. regelde intussen de bezetting van de oude stad en wel in dier voege, dat de Spuihaven met de drie daarover voerende bruggen (Zuider Sluisbrug, Spuibrug, Joh. de Wittbrug) zou worden verdedigd door II—1 R.W. De Vriese haven, St. Jorishaven en Rietdijkse haven met de daarover voerende bruggen (Vriesebrug, St. Jorisbrug, Noorderbrug) door II—2 R.W., versterkt met 1—I—2 R.W.

De bruggen werden opengedraaid of opgehaald, behalve de Joh. de Wittbrug — een vaste brug — die werd gebarricadeerd.

Bij ieder der 6 aanwezige bruggen werd een detachement geplaatst bestaande uit omstreeks een sectie wielrijders en een stuk pag. De drie mitrailleursectiën van II—2 R.W. bleven bij de drie bruggen in het vak van II—1 R.W., terwijl de M.C. van laatstgenoemd bataljon, na het verlaten van het Station, niet meer in stelling kwam. De overige troepen werden, zo goed en kwaad zulks in het nachtelijk duister mogelijk was, geordend en in de huizen ondergebracht. Een res. 1e Luitenant, S.C. bij de M.C.—II—1 R.W., verliet met zijn sectie de stad en sloot eerst op 15 Mei weder bij de compagnie aan. De beide B.Cn. vestigden hun commandopost gezamenlijk in de Incassobank op de Bagijnhof.

De Kantonnementsarts protesteerde er tegen, dat het bij de Vriesebrug gelegen kantonnementsziekenverblijf in voorste lijn kwam te liggen. Toen hem bleek, dat hierin geen verandering kon worden gebracht, deed hij de 70 gewonden uit het Kantonnementsziekenverblijf evacueren naar de Middelbaar Technische School.

De 1e en 2e Depot Comp. Pont., onder bevel van een Kapitein der Pontonniers, de Sectie Spoorwegtroepen, een detachement van de 3 Comp. Torp. en een sectie van 14 C.Pn. sloten zich, nadat de Kapitein der Pontonniers door de majoor C.—II—2 R.W. was gewaarschuwd, bij de terugtocht aan. De pontonniers gingen grotendeels tot legering over in de kazerne (school) van de Depot Comp. Torp., gelegen achter het door I—2 R.W. bezette stadsgedeelte. Bovengenoemde Kapitein stelde zich met zijn troepen onder de bevelen van C.—II—1 R.W. Ook de sectie van 14 C.Pn. sloot zich bij dit bataljon aan en barricadeerde de St. Jorisbrug. De overige onderdelen rustten in verschillende woningen.

C.—3—II—K.R.A. achtte het ongeraden met de batterij, zonder enige dekking in de omgeving, van het Park Merwestein, waar vijand was binnengedrongen, de nacht door te brengen. Aangezien — tengevolge van de verplaatsing van de cp. van de C.—Hoofdvechtsgroep, waarbij C.—II—K.R.A. zich bevond — tijdelijk geen verband met de Afd. C. bestond, verplaatste 3—II—K.R.A. zich te 21.00 met St. en G.T.—II—

K.R.A. naar de omgeving van Bovenhoek en stelde zich ter beschikking van C.—I—2 R.W.

Het Magazijn 's Lands Werf werd, op last van C.—II—1 R.W. ont-ruimd. Het waardevolste gedeelte van de inventaris werd overgebracht naar de Benthien-kazerne.

In het buiten de havens gelegen stadsgedeelte bleef derhalve slechts achter een detachement, dat de omgeving van de Kalkhaven bezet hield, zomede de Kantonnementscommandant.

Toen de Luitenant-Kolonel, Kantonnementscommandant, de terugtocht vernam, verklaarde hij het daarmede oneens te zijn en beval de M.C.—II—1 R.W. het Station opnieuw te bezetten. Toen de C.C., een Res. 1e Luitenant, omstreeks 3.00 met zijn stukken over de Johan de Wittbrug weder naar voren wilde rijden, werd hij echter met vuur ontvangen. De poging werd daarop gestaakt.

Nacht 12/13 Mei was op het Eiland van Dordrecht derhalve de *eindtoestand* als volgt:

twee bataljons wielrijders (II—1 R.W., II—2 R.W. min 3 en 1—I—2 R.W.) met de troepen van het kantonnement Dordrecht hielden het centrum van deze stad en de omgeving van de Kalkhaven bezet;

twee bataljons wielrijders (I min 1 en III—2 R.W.), II—K.R.A. en enige troepen uit de Groep Kil stonden Oost van de spoorweg Dordrecht/Willemsdorp in de omgeving van Dubbeldam en Kop van 't Land;

een Comp. uit de Groep Kil (4—3 G.B.) hield nog steeds een bruggenhoofdje bij Wioldrecht vast.

Op de grondslag van deze toestand en het door C.Vg.H. gegeven bevel bespraken de Chefs der Staven van de Lt. Div. en de Groep Kil, thans telefonisch het *aanvalsplan voor 13 Mei*.

Zoals uit het voorgaande en mede uit de vergelijking der *schetsen 10 en 11* blijkt, bood de aanval van de Hoofdvechtsgroep der Lt.Div. goede kansen op succes tot 13 Mei 16.45, het tijdstip waarop het voorste onderdeel der 9e Pantserdivisie over de verkeersbrug bij Willemsdorp reed.

Dat deze kansen niet zijn benut moet aan verschillende oorzaken worden toegeschreven.

1. Het ontbreken van een Commandant Zuidfront, onder wiens bevel de Lt.Div. had kunnen worden gesteld. Hierdoor streden drie commandanten (C.—Groep Kil, Kantonnementscommandant Dordrecht, C.—Hoofdvechtsgroep, resp. C.Lt.Div.) naast elkaar. C.Vg.H. kon deze actie uit 's-Gravenhage niet voldoende overzien en leiden, terwijl — bij gebrek aan bevelsbevoegdheid en verbindingen — ook het coördinerend optreden van C.—Groep Kil een gemeenschappelijk commandant onvoldoende kon vervangen.

2. De aanvankelijke onderschatting van de sterkte der op het Eiland van Dordrecht gelande vijandelijke krachten, gepaard met volkomen onbekendheid omtrent de opstelling dezer troepen, hetgeen er toe leidde, dat de actie werd opgezet als een „zuivering” van het Eiland, in stede van als een aanvalsoperatie.

3. Het, mede in verband met het vorenstaande, inzetten van 2 der 4 bataljons en de gehele artillerie tot „zuivering” van Dordrecht (waarin C.Vg.H. reeds was voorgegaan) in stede van tussen Dordrecht en de

Nieuwe Merwede op te rukken en vervolgens hetzij eerst het Duitse bruggenhoofd tegenover Zwijndrecht, omvattend aan te vallen, de verbinding met de Groep Kil te herstellen en de rechtstreekse bedreiging van Dordrecht af te wenden, hetzij eerst met het gros door te stoten naar Willemsdorp, teneinde aldaar de toegang tot het Eiland af te sluiten.

4. Het schematisch oprukken der Hoofdvechtsgroep, van lijn tot lijn, waarbij III—2 R.W. en I—2 R.W. van 9.30 af werkeloos in doellijn b wachten totdat de beide andere bataljons — die in de Zuidrand van Dordrecht op weerstand waren gestoten — op gelijke hoogte waren gekomen, zonder op enigerlei wijze in de strijd in te grijpen, hoewel I—2 R.W. in het geheel geen weerstand tegenover zich had.

5. Het door C.—Hoofdvechtsgroep onttrekken van krachten (2 der 3 tirailleurcompagnieën en 2 der 4 sectiën zw. mitrs.) aan het bataljon (I—2 R.W.), dat geen weerstand ondervond om deze in te zetten op plaatsen waar weerstand werd ondervonden.

Toen C.Lt.Div. omstreeks 16.00 — op last van C.Vg.H. — zelf de leiding der operatie op het Eiland van Dordrecht in handen nam, was het reeds te laat om de gemaakte fouten te herstellen.

ERRATUM.

Onder schets 10 op blz. 687, jrg. 1947 is weggefallen: **Toestand 12 Mei 1940, 9.30,**

Einde van de Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

Korpsgeschiedenis van het IIe Bataljon Infanterie van het K.N.I.L.

Dit bataljon, dat zoals hieronder zal blijken, aan de pacificatie van het gebied Z. van Batavia een zeer belangrijk aandeel heeft gehad, werd op 4 October 1945 te Batavia gevormd.

Het bestond oorspronkelijk slechts uit 2 compagnieën en wel uit de 9e Compagnie welke op 24 Augustus 1945 te Balikpapan onder commando van de 1e Luitenant Th. W. van Welsem was opgericht en uit de 11e compagnie, welke eveneens te Balikpapan onder commando van de Reserve 1e Luitenant W. Zoethout was geformeerd. De 9e Compagnie was de eerste eenheid van het K.N.I.L., welke na de Japanse

capitulatie te Batavia aankwam. Het overvliegen van deze compagnie had in echelons plaats. Het eerste echelon kwam op 29 September 1945 op het vliegveld Kemajoran aan. Op 4 October volgde de 11e Compagnie. Op diezelfde dag werd Luitenant-Kolonel Breemouwer met het commando over deze beide compagnieën belast. Het z.g. „Bataljon Breemouwer” werd gevormd, welk bataljon op 16 October 1945 werd omgedoopt in Inf. II.

Op 9 October verhuisde het bataljon van Kemajoran naar de cavalerie-kazerne aan de Djocjaweg te Batavia. Gedurende de periode van 30 September tot 10 October werd behalve de beveiliging van het vliegveld te Kemajoran ook het dekken van transporten en van de evacuatie van gezinnen uit de bedreigde wijken van Batavia aan genoemd bataljon opgedragen.

Op 11 October werd de opmars naar het terrein Zuid van Batavia aangevangen. Op die dag bezette de 11de compagnie de z.g. Batafabrieken te Kalibata, de 9e Compagnie welke tot opdracht had om op diezelfde dag Kebajoran te bezetten was echter niet zo gelukkig. Deze compagnie bleek niet bij machte om de door de terroristen in de N. rand van Kebajoran geboden weerstand te breken. Een luitenant van de militaire motordienst sneuvelde en 4 militairen werden zwaar gewond. Het gevecht werd afgebroken en de terugtocht naar Batavia aanvaard. De volgende dag werd de aanval op Kebajoran opnieuw ingezet, maar nu met een sterkere troepenmacht, bestaande uit de 1e, 5e, 9e en 11e Cie., het geheel onder commando van Luitenant-Kolonel L. A. van den Berge. Het succes bleef dan ook niet uit, Kebajoran werd zonder verliezen aan onze zijde bezet. De Staf van het IIe Bataljon en de 9e Cie. bleven aldaar achter. De 5e Cie. bestaande uit in West-Indië en in Nederland geworven troepen welke Cie. op 11 October te Batavia was aangekomen, werd na afloop van de actie naar de Veldpolitie Kazerne te Kramatdjati gedirigeerd.

Op 16 October 1945 werd het IIe Bataljon met Inf. I, dat in de omgeving van het vliegveld Tjililitan was gelegerd, tot het 1ste Reg. Inf. verenigd, welk regiment onder commando van Luitenant-Kolonel L. A. van den Berge werd gesteld. Op 26 October werd het bataljon versterkt met een bij het Ie Depôt Bataljon te Batavia gevormde compagnie, t.w. de 16e Compagnie, welke onder het bevel werd gesteld van Kapitein der Infanterie J. H. M. U. L. E. Ohl. Deze compagnie loste op 28 October de 9e Cie. te Kebajoran af, welke compagnie enige malen aanvallen op het bivak met succes had weten af te slaan. Teneinde de 9e compagnie enigszins op verhaal te doen komen, werd deze te Polonia, Zuid van Mr. Cornelis gelegerd.

Op 5 November 1945 wordt het commando overgedragen aan majoor der Infanterie Ohl, terwijl op 14 November d.a.v. de uit de Ie Depôt Bataljon gevormde 20e compagnie aan het bataljon werd toegevoegd. Op 4 December 1945 werd een mitrailleurpeloton bij het bataljon ingedeeld en op 19 December had de bezetting van Pasarminggoe plaats.

Gedurende de daarop volgende maanden werd de pacificatie van de streek Z. van Batavia voltooid, daarvoor was het nodig om de troepen meer te verspreiden. Zo werden in Januari '46 detachementen te Rawah Belong (Paal Merah), Mampang en Menteng Poelo gelegerd. Op 24 Maart 1946 werd Depok op de extremisten veroverd, waarna de

detachementen Kalibata, Mampang Prapatan en Menteng Poelo aan het inmiddels te Batavia aangekomen I—R.J. werd overgegeven. Op 8 Mei 1946 werd de Staf Compagnie bij Inf. II opgericht.

Na een periode van betrekkelijke rust werd in de 2e helft van Mei wederom tot actie overgegaan. Op 14 Mei werd Paroeng bezet en op 17 Mei volgde Serpong. Op 21 Juni 1946 werd het bataljon door Britse troepen afgelost en te Meester Cornelis verzameld. Gedurende een maand werden wachtdiensten te Batavia verricht en op 23 Juli 1946 keerde het bataljon naar zijn actie-gebied terug.

Op 27 Juli '46 werd Semplak bezet en op 30 Juli volgde Tjimoelang. Op 3 September 1946 werd de ondersteuningscompagnie van Inf. II opgericht. Ongeveer 1 jaar na de oprichting van het bataljon kan dus eerst van een compleet bataljon worden gesproken.

Op 1 October 1946 werd de bezetting van Tjampea van de Britse troepen overgenomen, terwijl op 11 November d.a.v. de bezetting van Tjileungsir van II—14 R.I. op het IIe Bataljon overging.

Op 14 November '46 werd de 11e Cie. naar het gebied van Bekasi verplaatst; de 16e Cie. ging over naar Tangerang.

Op 19 November werd de benoeming van de verschillende compagnieën veranderd. De 9e, 11e, 16e en 20 Cie. zullen voortaan 1e, 2e, 3e en 4e van Inf. II worden genoemd. De 5e Compagnie was reeds op 26 Februari '46 onder de bevelen van C. Inf. I gesteld.

Op 11 Februari 1947 werd een aanvang gemaakt met het overplaatsen van het Bataljon naar Meester Cornelis, waar het dus in 2e lijn kwam. Op 18 Maart 1947 was het gehele bataljon te Meester Cornelis verzameld en bleef daar in een toestand van rust tot eind April 1947, het tijdstip waarop het bataljon ter beschikking van de Cdt. van de 3e Inf. Brigade werd gesteld om te worden ingezet op het Z.W. gedeelte van het Tjiandjoer-front. Evenals het 1e Bataljon heeft dit bataljon, dat geheel uit gewezen krijgsgevangenen bestaat, in belangrijke mate medegewerkt tot het veilig stellen van de omgeving van Batavia. De fysieke toestand van officieren, onderofficieren en manschappen in aanmerking genomen mag hier zeker van het leveren van topprestaties worden gesproken. Uit een bestudering van de bijgevoegde kaart blijkt, dat de opmars van het bataljon in Z. richting in een langzaam tempo is geschied, hetgeen echter niet aan onvoldoende doorzettingsvermogen van de troepen moet worden toegeschreven. Er waren andere oorzaken, welke remmend hebben gewerkt. Als voornaamste oorzaak moet worden vermeld het feit, dat er aanvankelijk geen troepen beschikbaar waren om de bezetting van het reeds gepacificeerde gebied over te nemen, terwijl eveneens een chronisch gebrek aan vervoersmiddelen een zeer belangrijke rol heeft gespeeld.

WERELDPOLITIE

door Mr J. N. VAN DEN HOUTEN, *Reserve Eerste Luitenant voor Algemene Dienst, werkzaam op de sectie Militair-Juridische Dienst van het Hoofdkwartier van de Generale Staf.*

„Recht zonder macht is lachwekkend,” zei Pascal eens. Dit had men in de praktijk van de Volkenbond maar al te zeer ondervonden. Volgens de gebruikelijke uitleg van het Volkenbondspact mochten de Leden immers zelf vrijelijk beoordelen of zij mee zouden doen aan een collectieve actie ter bescherming van de vrede. Hierover laat het Handvest van de Verenigde Naties geen twijfel: de Leden hebben de verplichting medewerking te verlenen aan iedere actie, welke overeenkomstig het Handvest wordt ondernomen. Strijdkrachten zouden ter beschikking van de Veiligheidsraad worden gesteld en aldus zouden de Verenigde Naties een vuist hebben om daar waar nodig toe te slaan: een „vrede met tanden” zou er zijn.

Toen men op deze wijze de nieuwe organisatie der Verenigde Naties enthousiast begroette en verwachtte, dat nu ook werkelijk binnen redelijke termijn een wereldpolitiemacht ¹⁾ tot stand zou komen om de uitvoering van de beslissingen van de Verenigde Naties zo nodig af te dwingen, verkeerde men nog in de sfeer van V.E.- en V.J.-day. Door de gezamenlijke krachtsinspanning van de geallieerden was het mogelijk geweest Duitsland en Japan te overwinnen. De „Grote Drie” wisten hun strijdkrachten hiertoe in royale stijl snel en efficiënt te coördineren. Waarom zou het niet mogelijk zijn gezamenlijk ook de vrede te winnen? Sindsdien is veel veranderd. De dwingende noodzaak tot samenwerking was niet meer zo voor de hand liggend. Voor verscheidene landen was dit een gereede aanleiding weer zo gauw mogelijk in hun oude hokjes van nationaal gezag te kruipen. Vroegere tegenstellingen doemden weer op en werden nieuw leven ingeblazen: een verschijnsel, dat zich in de nationale en internationale politiek gelijkelijk voordeed. Zo kon het gebeuren, dat de oprichting van een wereldpolitiemacht — een absolute voorwaarde voor de handhaving van de internationale veiligheid — nog steeds het onderwerp van eindeloze conferenties vormt, zonder dat er uitzicht bestaat, dat deze binnen afzienbare tijd tot tastbare resultaten zullen leiden. Uit het hieronder volgend relaas zal dit blijken.

Het rapport van het Militaire Stafcomité.

Op 16 Februari 1946 gaf de Veiligheidsraad het Militaire Stafcomité ²⁾ opdracht te onderzoeken, welke maatregelen moesten wor-

¹⁾ Waar hier van wereldpolitie wordt gesproken, wordt bedoeld een machtsinstrument, dat in de gemeenschap der volkeren een politionele taak heeft, dus niet een boven en los van de staten staand apparaat; dit kan en moet het op de (lange) duur wel worden.

²⁾ Zie nader omtrent het Militaire Stafcomité, dat wordt gevormd door de Chefs van de Generale Staven van de vijf grote mogendheden of hun plaatsvervangers, de eerdere publicaties in de Militaire Spectator van Februari en April 1947, resp. pag. 85 en 200.

den genomen om tot uitvoering te komen van artikel 43 van het Handvest, volgens hetwelk de Leden de Veiligheidsraad op diens verzoek strijdkrachten moeten leveren en faciliteiten verlenen.

Voordat aan de uitvoering van deze opdracht werd begonnen stelde het Stafcomité eerst een reglement samen voor zijn interne functionering, zoals voor het voorzitterschap, de te gebruiken talen e.d. Een ontwerp-reglement werd ter goedkeuring aan de Veiligheidsraad voorgelegd. Deze stelde dit ter bestudering in handen van een commissie van deskundigen en machtigde het Stafcomité voorlopig op basis van het ontwerp zijn werkzaamheden te verrichten. Bij de behandeling van het hierna te bespreken rapport van het Stafcomité in de Veiligheidsraad bleken vooral bij de niet-permanente leden ernstige bezwaren tegen dit reglement te bestaan. In het bijzonder door Australië, dat zich reeds eerder als kampioen van de rechten van de „middle-sized” en kleine mogendheden heeft doen kennen, werden deze met kracht naar voren gebracht.

In de eerste plaats golden deze bezwaren het feit, dat geen vertegenwoordigers van de niet-permanente leden van de Veiligheidsraad, zelfs niet als waarnemers, bij de besprekingen van het Militair Stafcomité worden toegelaten. Deze besprekingen zijn geheim, zodat de niet-permanente leden praktisch geheel zonder inlichtingen zijn omtrent hetgeen zich hierbij afspeelt. Alleen werden ten aanzien van het rapport betreffende de internationale strijdmacht maandelijks korte communiqués uitgegeven, waaruit bleek, dat men het niet met elkaar eens was. Bij de behandeling van dit rapport in de Veiligheidsraad zijn de niet-permanente leden echter evenzeer verantwoordelijk voor de te nemen beslissing; zij moeten zich dus een oordeel vormen zonder de achtergrond te kennen. Ook de bepaling, dat de beslissingen in het Stafcomité met eenstemmigheid moeten worden genomen, is bijzonder bezwaarlijk, daar de werkzaamheden hierdoor zeer worden geremd. Waarom bij verschil van mening niet met een minderheidsnota gewerkt? Het betrof hier toch slechts adviezen en aanbevelingen, terwijl de Veiligheidsraad zelf de uiteindelijke beslissing had.

Toen de Algemene Vergadering der Verenigde Naties op 14 December 1946 de befaamde ontwapeningsresolutie had aangenomen, kwam de zaak in een urgenter stadium. In de resolutie werd het verband tussen ontwapening en internationale veiligheid nog eens uitdrukkelijk naar voren gebracht: enerzijds vroeg zij ontwapening en anderzijds drong zij op een bespoediging van het ter beschikking stellen van strijdkrachten aan. Ter uitvoering van deze resolutie zette de Veiligheidsraad het Stafcomité op 13 Februari 1947 onder druk door te verzoeken uiterlijk 30 April 1947 aanbevelingen in te dienen voor de grondbeginselen, welke de strijdmacht van de Verenigde Naties zouden beheersen. Deze injectie vermocht de bestaande tegenstellingen in het comité niet tot oplossing te brengen. Daar men toch eindelijk na ruim een jaar met iets voor de dag moest komen diende het Stafcomité op 30 April overeenkomstig het verzoek van de Veiligheidsraad ter zake een rapport in. Dit rapport, dat uit 80 getypte folio's bestaat, beveelt een aantal grondbeginselen aan in de

vorm van 41 artikelen. Over 25 van deze artikelen bestaat eenstemmigheid. Bij de 16 andere artikelen zijn telkens de verschillende minderheidsredacties vermeld; de afwijkende standpunten worden in het rapport nader toegelicht. Uiteindelijk heeft het Stafcomité dus toch tot een minderheidsnota zijn toevlucht moeten nemen.

Het rapport is ingedeeld in 10 hoofdstukken, waarin achtereenvolgens worden behandeld: het doel van de strijdmacht, de samenstelling, de bijdrage van de Leden van de Verenigde Naties, het gebruik, de mate van paraatheid, het verlenen van faciliteiten met inbegrip van het recht van doortocht, de materieelvoorziening en personeels-reserve, de locatie en tenslotte de bevelvoering.

De punten van overeenstemming.

Wanneer niet eerst de gerezen verschilpunten zijn opgelost, hebben de punten waarover wel overeenstemming bestaat, nog slechts betrekkelijke waarde. Niet alleen vormen deze een onvoldoende basis om tot uitgangspunt voor de organisatie van de wereldstrijdmacht te dienen maar ook is het zeer wel mogelijk, dat de Veiligheidsraad hierin nog wijzigingen zal aanbrengen. Zonder daarom de beginselen, waarover de leden van het Stafcomité het eens zijn, in hun geheel weer te geven, mogen hieruit toch de belangrijkste worden vermeld ¹⁾.

Overeenkomstig het Handvest zullen de strijdkrachten tot taak hebben de internationale vrede en veiligheid te handhaven of te herstellen in geval van bedreiging of aantasting van de vrede of een daad van agressie. Hoewel dit niet uitdrukkelijk in het rapport staat, kunnen de troepen ook worden gebruikt voor onderdrukking van opstanden of het tussenbeide komen in een burgeroorlog voorzover van een bedreiging van de vrede sprake is, een punt, dat voor Nederland in verband met de moeilijkheden in Indië niet onbelangrijk is.

De strijdmacht der Verenigde Naties zal moeten worden gevormd door samenvoeging van nationale contingenten. Van een waarlijk boven de staten staand wereldleger is dus volgens deze voorstellen geen sprake. De Leden zullen hun best geoeffende en uitgeruste eenheden ter beschikking moeten stellen.

Teneinde de spoedige totstandkoming van de internationale strijdmacht te bevorderen zullen de „Grote Vijf” aanvankelijk het grootste deel van de strijdkrachten leveren. Naarmate de contingenten van de andere Leden ter beschikking komen zullen deze hieraan worden toegevoegd. Het is echter niet zeer waarschijnlijk, dat Nederland spoedig een groot contingent zal moeten leveren. Wel kunnen van Nederland uiteraard faciliteiten worden gevraagd, bijv. in de vorm van het terbeschikking stellen van communicatiemiddelen, het doen van leveranties of het verlenen van doortocht.

Geen Lid der V.N. kan worden gedwongen de sterkte van zijn nationale strijdmacht op te voeren teneinde een bijdrage te kunnen leveren.

¹⁾ De volledige tekst van de 41 artikelen is o.a. opgenomen in het wekelijks bulletin van de Verenigde Naties van 13 Mei 1947 (Vol. 2, no 18). Voor nadere commentaren en documentatie over deze materie zij verwezen naar het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken te 's-Gravenhage, Oranjestraat 4.

Dit zou ook niet in overeenstemming zijn met het doel der V.N. om tot een vermindering van de nationale bewapeningen te komen, zoals dit ook nog eens in de ontwapeningsresolutie werd uitgewerkt.

De Leden, welke de Veiligheidsraad op zijn verzoek contingenten leveren, zullen een zekere reserve aan personeel en materieel ter beschikking moeten houden. De hoegrootheid hiervan zal in de overeenkomsten met de Veiligheidsraad over de levering der troepen worden vastgelegd.

De contingenten zullen hun nationaal karakter steeds behouden. De commandanten zullen door het land, dat de troepen levert, worden benoemd. Deze zullen uitsluitend het commando voeren, zolang de contingenten niet door de Veiligheidsraad worden gebruikt. Alsdan zal het Militaire Stafcomité de strategische leiding hebben onder uiteindelijk verantwoordelijkheid van de Veiligheidsraad.

Gevraagd door de Veiligheidsraad om een nadere interpretatie van een der artikelen, bracht het Stafcomité duidelijk tot uitdrukking, dat de verplichting van de Leden op een daartoe strekkend verzoek contingenten te leveren hun nimmer het recht zal kunnen ontnemen de nationale strijdkrachten geheel of ten dele te gebruiken voor individuele of collectieve zelfverdediging.

Behoudens enige wijzigingen van niet zeer grote betekenis heeft de Veiligheidsraad zich verenigd met de voorstellen, waaromtrent in het Stafcomité eenstemmigheid heerste. Deze wijzigingen werden voornamelijk voorgesteld door de niet-permanente leden van de Veiligheidsraad, hetgeen in de rede ligt, daar deze immers geen deel hebben gehad aan de discussies in het Stafcomité. De leden van het Stafcomité staan nagenoeg geheel onder de voogdij van hun politici-landgenoten, zodat het niet waarschijnlijk was, dat deze in de Veiligheidsraad op de eenstemmig aanvaarde beslissingen van het comité zouden terugkomen. Het Stafcomité heeft heftige critiek moeten verduren over het trage tempo, waarin het heeft gewerkt. Het zou onbillijk zijn dit de militairen euvel te duiden, daar de ware schuld bij de politici lag, die door hun voogdij de discussies van de militairen in de politieke sfeer hebben getrokken, een sfeer, welke onder de tegenwoordige omstandigheden nu eenmaal niet een bepaald vruchtbare voedingsbodem is voor snelle en doeltreffende besluiten.

De verschilpunten.

De punten, waarover geen overeenstemming kon worden bereikt zijn terug te voeren tot vijf kernverschillen, waaromheen de moeilijkheden zich eigenlijk concentreren. China, Frankrijk, Het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten zijn het over deze vijf punten in grote trekken eens, doch evenals op zoveel ander gebied is het ook hier het Russisch „njet”, dat practisch iedere vooruitgang verhindert.

Deze kerngeschillen zijn: a. de samenstelling van de contingenten, welke de „Grote Vijf” zullen leveren; b. de dislocatie; c. de steunpunten; d. het terugtrekken der strijdkrachten na volbrachte taak; e. de luchtrijdkrachten, welke voor onmiddellijke actie gereed moeten worden gehouden.

a. *Samenstelling der contingenten van de „Grote Vijf”.*

De Sovjet-Unie stelt zich op het standpunt, dat de contingenten, welke de „Grote Vijf” moeten leveren, volkomen gelijk behoren te zijn zowel wat sterkte als wat samenstelling betreft; dit is het zgn. „principle of equality”. Slechts in individuele gevallen, wanneer een permanent Lid van de Veiligheidsraad dit zelf verlangt kan deze raad een afwijking van dit beginsel toestaan. De Sovjet-Unie is van oordeel, dat dit het enige systeem is, dat in overeenstemming is met het Handvest, dat de „Grote Vijf” principieel gelijk stelt ten opzichte van hun verantwoordelijkheid voor de handhaving van de internationale vrede en veiligheid en hun een gelijke status in de Veiligheidsraad geeft. Het beginsel dat de vier andere grote mogendheden willen toepassen, inhoudend, dat ieder „a comparable overall ¹⁾ contribution” levert, een in sterkte en samenstelling vergelijkbare bijdrage dus, zou kunnen leiden tot een praedominerende positie te land, ter zee of in de lucht van een der permanente leden van de Veiligheidsraad en in strijd zijn met deze gelijke status.

Het standpunt der Sovjet-Unie brengt met zich mede, dat de contingenten man voor man, wapen voor wapen, schip voor schip, vliegtuig voor vliegtuig, gelijk moeten zijn. Het niveau van de land-, lucht- en zeestrijdkrachten van de permanente leden van de Veiligheidsraad is zeer uiteenlopend. Heeft een hunner geen viermotorige bommenwerpers, bulldozers of landingsvaartuigen dan zullen de internationale strijdkrachten deze ook moeten missen. De sterkte wordt dus bepaald door het militair slechts geëquipeerde permanente lid. Gromyko, de Sovjet-Russische afgevaardigde in de Veiligheidsraad, erkende, dat het door hem verdedigde stelsel een betrekkelijke zwakte der strijdkrachten tengevolge zou hebben, maar achtte dit niet bezwaarlijk, daar het agressieve blok van de Tweede Wereldoorlog is geliquideerd en de ex-vijandige staten onder geallieerde contrôle staan. Verschillende andere afgevaardigden waren hierop echter niet zo gerust en zagen kennelijk maar liever een zódanige sterkte, dat ook doeltreffende maatregelen zouden kunnen worden genomen voor het geval, dat een der „Grote Vijf” onverhoopt een inbreuk op de vrede zou maken; op de vraag, hoe dit mogelijk zou zijn, wordt hieronder nog nader teruggekomen.

In tegenstelling met de opvatting van de Sovjet-Unie willen de vier anderen de contingenten voor de internationale strijdkrachten zodanig samenstellen, dat een zo effectief mogelijke sterkte wordt bereikt. Heeft het ene land bijzonder bekwame bergjagers dan zal dit een eenheid van deze troepen leveren, het andere landingsstrijdkrachten en een derde een eenheid valschermjagers. Het is met enige goede wil zeker mogelijk op deze wijze de contingenten aldus vast te stellen, dat ieders bijdrage ongeveer gelijk is. Het standpunt der Sovjet-Unie maakt het vormen van een internationale strijdmacht nagenoeg onmogelijk. En hoe moet het gaan, wanneer tijdens een operatie bijv. de Franse infanterie ernstig is verzwakt; mag deze dan niet met Engelse contingenten worden aangevuld, daar dit in strijd met het

1) Met „overall” wordt hier bedoeld het totaal der land-, zee- en luchtmachtstrijdkrachten.

beginsel der gelijkheid zou zijn? Verschillende buitenlandse perscommentators vragen zich af, of het niet juist de bedoeling is van de U.S.S.R. de vorming van het wereldpolitieleger af te remmen. Zie Gromyko niet, dat het beginsel van de vergelijkbare bijdragen zou kunnen leiden tot „the use of the organisation of the armed forces in the interests of individual powerful states and to the detriments of legitimate interests of other countries”? Dat deze andere landen in Oost-Europese richting te vinden zijn, laat zich niet moeilijk raden.

b. De dislocatie.

De Sovjet-Unie is van oordeel, dat de troepen, welke ter beschikking van de Veiligheidsraad zijn gesteld, in hun eigen nationale of ex-vijandelijk grondgebied moeten zijn gelegerd zolang zij niet door de Raad worden gebruikt. Het gemeenschappelijk standpunt van China, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, waarvan het Franse voorstel slechts weinig afwijkt, wil de mogelijkheid openen deze troepen zowel binnen als buiten hun nationale territorium te stationneren.

De argumenten van de Sovjet-Unie, dat de aanwezigheid van troepen buiten hun eigen grenzen bij herhaling aanleiding heeft gegeven tot internationale verwickelingen ook al hebben de betrokken landen tot dit verblijf hun toestemming gegeven en dat de landen, waarin de strijdkrachten worden gelegerd, onvermijdelijk onder een zekere invloed komen te staan van een of meer der permanente leden van de Veiligheidsraad, daar deze immers het grootste deel der troepen zullen leveren, zijn weliswaar in zekere zin gegrond doch de nadelen van een legering in eigen land schijnen toch groter. Een doeltreffende actie van de Veiligheidsraad kan toch ten zeerste worden belemmerd, wanneer de troepen niet zodanig strategisch over de wereld zijn verspreid, dat zij steeds prompt op verschillende fronten kunnen worden ingezet. Voorts zal het bij een legering in eigen land moeilijker zijn te controleren of de toegezegde troepen ook werkelijk gevechtsklaar aanwezig zijn. Bovendien zou het hierdoor o.a. onmogelijk kunnen worden troepen in koloniën, trustgebieden, in het gebied van bondgenoten of in de territoria der Verenigde Staten, Hawaii en Alaska te legeren en zou bijv. het Verenigd Koninkrijk alleen eenheden van de „Home Fleet” ter beschikking kunnen stellen. Het voorstel der Sovjet-Unie zou daarom bij het gebruik der troepen wel zeer verstarrend werken.

c. De steunpunten.

Het vorig verschilpunt houdt nauw verband met de gerezen moeilijkheid over de steunpunten, welke voor een stationnering der troepen buiten eigen grondgebied nodig zouden zijn. De Sovjet-Unie is van oordeel, dat onder artikel 43 van het Handvest, volgens hetwelk de Leden van de Verenigde Naties verplicht zijn bijstand en faciliteiten met inbegrip van het recht van doortocht te verlenen, niet kan worden gerangschikt het ter beschikking stellen van bases; evenals tegen de buiten-territoriale legering der troepen bestaat tegen het afstaan van bases bij de Sovjet-Unie het bezwaar, dat het nationale gezag in de verdrukking zou kunnen komen.

Het voorstel van de vier andere permanente leden, wederom met

een kleine nuance in het Franse voorstel, beoogt wel het verkrijgen van bases voor de internationale strijdkrachten. Zij zijn van mening, dat dit juist een der faciliteiten is, waarop artikel 43 van het Handvest doelt en men dit artikel niet moet beperken tot communicatiemiddelen, weerdiensten e.d. Steunpunten voor land-, zee- en luchtsrijdkrachten zijn essentiële factoren in de moderne oorlogvoering. Wanneer eenmaal een operatie moet worden uitgevoerd, is het te laat om dan nog over bases te gaan onderhandelen; deze moeten tevoren in gereedheid zijn. Het is duidelijk, dat iedere effectieve actie zonder behoorlijke vooraf verkregen steunpunten nagenoeg onmogelijk is. Een land behoeft uiteraard niet tegen zijn zin al zijn bases af te staan, zodat er geen aanleiding is te vrezen, dat de nationale defensiebelangen in het gedrang zullen komen.

d. Het terugtrekken der strijdkrachten na volbrachte taak.

De Sovjet-Unie wil de termijn hiervoor vaststellen op 30 tot 90 dagen; de andere landen willen deze termijn niet fixeren doch bepalen, dat het terugtrekken „zo spoedig mogelijk” dient te geschieden zulks ter beslissing door de Veiligheidsraad. Het argument der Sovjet-Unie is ook hier weer, dat het houden van troepen langer dan strikt nodig op andermans grondgebied aan het nationaal gezag te kort zou kunnen doen. De andere permanente leden zijn daarentegen van mening, dat het onmogelijk is van te voren te overzien, hoeveel tijd er in een gegeven situatie nodig is om de troepen uit een bepaald gebied terug te trekken. Inderdaad zou de macht van de Veiligheidsraad door een dergelijke restrictie op ongewenste wijze worden beperkt.

e. De luchtsrijdkrachten, welke voor onmiddellijke actie moeten worden gereed gehouden.

Teneinde, aldus artikel 45 van het Handvest, de Verenigde Naties in staat te stellen dringende militaire maatregelen te nemen, zullen de Leden nationale luchtmachtcontingenten onmiddellijk ter beschikking houden, voor gezamenlijke internationale dwangactie. De U.S.S.R. is van mening, dat hiervoor geen afzonderlijke luchtmachtonderdelen dienen te worden bestemd doch hiertoe te zijner tijd een gedeelte der ingevolge artikel 43 van het Handvest ter beschikking te stellen luchtsrijdkrachten moeten worden aangewezen. Volgens dit standpunt zullen dus eerst de overeenkomsten van artikel 43 — een netelige en zeer tijdrovende materie — tot stand moeten komen alvorens de Veiligheidsraad over enige luchtmacht kan beschikken. De andere permanente leden zijn van mening, dat artikel 45 terstond moet worden uitgevoerd; later kan dan bij de overeenkomsten van artikel 43 rekening worden gehouden met de reeds ter beschikking gestelde luchtsrijdkrachten: ook al zou de interpretatie van de Sovjet-Unie formeel juist zijn dan nog is deze niet in overeenstemming met de kennelijke bedoeling van het Handvest om de luchtmacht prioriteit te verlenen, daar deze essentieel is voor een prompte militaire actie.

Dit zijn de vijf voornaamste verschillen, welke ten aanzien van de voorstellen van het Stafcomité bestaan. Als deze eenmaal zijn opgelost,

zal ook voor de moeilijkheden, welke op punten van ondergeschikter belang zijn gerezen, wel een compromis worden bereikt.

Wanneer men de kernverschillen nog eens de revue laat passeren, kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat deze niet van zodanige aard zijn, dat hiervoor geen oplossing had kunnen worden gevonden, wanneer er werkelijk een oprechte wil tot internationale samenwerking zou zijn geweest. De ware gronden moeten daarom dieper worden gezocht; hierop in te gaan zou tot politieke beschouwingen leiden, waarvoor het hier niet de plaats is. De Chefs van de Generale Staven van de „Grote Vijf” lieten hun plaatsvervaarders in het Militaire Stafcomité vergaderen; zelf gaven zij zoals „The Economist” schamper opmerkt, waarschijnlijk meer aandacht aan operationele plannen tegen mogelijke nieuwe vijanden, die niet anders dan onder deze zelfde vijf zijn te vinden. Wanneer men dan verder bedenkt, dat de oplossing van het probleem van de vermindering der nationale bewapening en dat van de contrôle van de atoomenergie geheel afhankelijk is van de verzekering van de internationale veiligheid en dus wacht op de vorming van de wereldpolitiemacht dan kan men met de „Spectator”¹⁾ de verzuchting slaken, dat het misschien onvermijdelijk is, dat de raderen van de vrede langzaam draaien maar dat hun beweging thans toch welhaast niet is waar te nemen.

Voorlopige cijfers.

In Juli 1947 kwamen de voorstellen van het Stafcomité laatstelijk in de Veiligheidsraad aan de orde. Nog steeds wachten zij op verdere behandeling. Inderdaad, vele andere problemen vragen de aandacht van de Raad. Of zou men van verdere discussie voorlopig toch heil verwachten en daarom de „lange baan” prefereren? Inmiddels houdt het Stafcomité zich bezig met de bestudering van de sterkte en samenstelling van de internationale strijdkrachten. In een aanvullend rapport aan de Veiligheidsraad gaf het Stafcomité op 29 Augustus 1947 de volgende zeer voorlopige cijfers. (Zie blz. 94.)

Dit zijn, zoals gezegd, slechts zeer voorlopige cijfers. Nochtans zijn deze zeer interessant, omdat zij tenminste enige indruk geven omtrent de orde van grootte, welke de militaire deskundigen in hun gedachten hebben.

De militaire vertegenwoordigers van China, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten stelden deze cijfers in slechts enkele dagen op; zij verklaarden hierbij uitdrukkelijk, dat zij terzake geen overleg met hun regeringen hadden gepleegd. Dit voorbehoud maakten de militairen der Sovjet-Unie niet, doch het duurde daarom ook een maand langer eer zij met cijfers kwamen, nadat zij aanvankelijk hadden verklaard zich in het geheel niet over dit vraagstuk te kunnen uitlaten alvorens een beslissing zou zijn genomen over de algemene beginselen, welke aan de organisatie van de internationale strijdkrachten ten grondslag zouden liggen. De cijfers van de U.S.S.R. zijn ongetwijfeld tengevolge van het met Moskou gepleegde overleg geheel in overeenstemming met de ook steeds ten aanzien van de algemene beginselen door Gromyko c.s. gevoerde politiek: van een sterke, op

1) „Spectator” 9 Mei 1947 „The Shadow of an Army”. (Zie blz. 94)

LUCHTMACHT	Frankrijk	U.S.S.R.	Ver. Koninkrijk en China	Ver. Staten
Bommenwerpers strategische middelbare lichte	775 (225) (150) (400)	600	600	1250 (hieronder alleen bommenwerpers v. d. strategische en tactische luchtmacht 2250 (incl. „fighter bombers”)
Jagers	300	300	400	
Verkenningvliegtuigen	200	—	—	—
Diversen	—	300	200	300
Totaal	1275	1200	1200	3800 (excl. transport- vliegtuigen)
LANDMACHT				
Divisies	16	12	8—12	20
pantser- luchtlandings- gemotoriseerde en bergjagers	(3) (3) (10)			
ZEEMACHT				
Slagschepen	3	—	2	3
Vliegtuigmoederschepen	6	—	4	6
Kruisers	9	5—6	6	15
Torpedojagers	18—24	24	24	84
Escortevaartuigen	30	24	48	—
Mijnenvegers	30	24	24	—
Onderzeeboten	12	12	12	90
Landingsvaartuigen voor het nevenstaand aantal divisies	1	—	2/3 (2 brigade- gevechtsgroepen)	6
Hulpvaartuigen	nader te bepalen	—	nader te bepalen	nader te bepalen

alle mogelijkheden ingestelde en maar enigszins harmonisch gevormde strijdmacht is geen sprake. Hiertoe behoeft alleen maar te worden gewezen op het ontbreken van slag- en vliegtuigmoederschepen en landingsvaartuigen, hetgeen de hierboven reeds gememoreerde uittaling van Gromyko weer in de herinnering roept, dat de internationale strijdkrachten wel eens in het individuele belang van een machtige staat (lees: de Verenigde Staten) tegen een ander land (lees: de U.S.S.R.) zouden kunnen worden gebruikt. De Verenigde Staten, welke in het voor hen gelukkig bezit zijn van de atoombom, zijn voor een dergelijk ongewenst gebruik kennelijk niet bevreesd, gezien de forse opzet, waarmede zij voor de dag kwamen. De betrekkelijk bescheiden cijfers van het Verenigd Koninkrijk en China zullen waarschijnlijk wel verband houden met de moeilijk door hen te dragen lasten, welke uit een omvangrijkere strijdmacht voortvloeien. Dit motief voor een kleinere opzet geldt nog te sterker voor Frankrijk, doch dit land zal ten opzichte van de te leveren bijdrage wel op enige consideratie rekenen van de andere permanente leden van de Veiligheidsraad, anders zijn de royale Franse cijfers in dit opzicht moeilijk verklaarbaar. Het zou ongetwijfeld interessant zijn een nadere militair-theoretische beschou-

wing aan de voorgestelde cijfers te wijden, doch gezien het zeer voorlopige stadium, waarin deze materie zich bevindt, schijnt dit praema-tuur; schrijver dezer regelen zou hiertoe trouwens ook niet competent zijn.

Militaire mogelijkheden.

De werkzaamheden van het Militaire Stafcomité en de Veiligheidsraad met betrekking tot de vorming van een wereldpolitiemacht hebben, zoals uit het voorgaande maar al te duidelijk bleek, weinig positiefs opgeleverd. Dat de naaste toekomst hierin een wending ten goede zal brengen is vooralsnog niet zeer waarschijnlijk. Hiermede zal voorlopig ook wel het lot van de ontwapeningsresolutie en het atoomprobleem zijn bezegeld.

Dit alles betekent niet, dat de Veiligheidsraad in het geheel geen machtsmiddelen tot zijn beschikking heeft ter uitvoering van zijn taak. Artikel 106 van het Handvest bepaalt toch, dat de „Grote Vijf” met elkaar en als de omstandigheden dit eisen ook met andere Leden der Verenigde Naties overleg zullen plegen teneinde te geraken tot zodanig gezamenlijk optreden als nodig mocht zijn voor de handhaving van de vrede en de internationale veiligheid. Een overgangsregeling, welke bij grote conflicten geen oplossing kan brengen, maar toch in sommige gevallen van betekenis kan zijn. Zo bijvoorbeeld, wanneer tot een militair optreden van de Veiligheidsraad in Palestina, waartoe wel stemmen zijn opgegaan, zou worden besloten.

Dan blijft bij de vorming van de wereldpolitiemacht het vetoprobleem aandacht vragen. Wanneer immers een der „Grote Vijf” de vrede aantast, kan deze elke tegen hem gerichte actie van de Veiligheidsraad door zijn veto formeel verhinderen en ook een kleine staat, welke wat in zijn schild voert, zal zich van te voren wel van het veto van een der permanente leden van de Veiligheidsraad verzekeren. Zo eenvoudig is het echter niet de macht van de Veiligheidsraad te verlammen. Artikel 51 van het Handvest, volgens hetwelk de Leden van de Verenigde Naties onder alle omstandigheden het recht van individuele of collectieve zelfverdediging behouden, komt hier te hulp. Niets verhindert de andere Leden van de Verenigde Naties hun reeds ter beschikking van de Veiligheidsraad gestelde troepen gezamenlijk te gebruiken tegen deze het vetorecht misbruikende natie en aldus de internationale vrede en veiligheid te herstellen. Het grote belang van een discussie in de Veiligheidsraad is hier duidelijk: er is nu een wereldbarometer, welke aangeeft aan welke risico's een staat zich blootstelt, welke de vrede bedreigt of aantast. In vele gevallen zal dit zeker preventief kunnen werken.

Nog een enkel woord over de regionale regelingen. Het rapport van het Militaire Stafcomité zwijgt hierover, doch artikel 53 van het Handvest sanctionneert deze uitdrukkelijk. Zelfs kan krachtens een dergelijke regeling een dwangactie worden ondernomen mits met machtiging van de Veiligheidsraad. Dit zoals steeds, behoudens het geval van zelfverdediging, waarin geen machtiging nodig is. De U.S.S.R. heeft een dergelijke regeling in Oost-Europa tot stand gebracht of tracht dit althans. Welnu, redeneren sommigen, laat West-Europa ditzelfde doen, eventueel gekoppeld aan de reeds bestaande Noord- en Zuid-

Amerikaanse regionale overeenkomsten. Aldus zal een evenwicht tot stand komen en een bijdrage worden geleverd tot handhaving van de vrede. Anderen vrezen hiervan veeleer een verdieping van de kloof tussen Oost en West; wel zouden de bestaande verhoudingen hierdoor reëel worden gesteld. Deze kwestie heeft te zeer politieke aspecten dan dat hierop op deze plaats nader kan worden ingegaan; vermelding mocht echter niet achterwege blijven.

Het is een enigszins precaire zaak om in vredestijd of wat daarvoor doorgaat beschouwingen te wijden aan militaire maatregelen, welke tegen potentiële vijanden zouden kunnen worden genomen, daar men zich dan onvermijdelijk moet afvragen met wie men als meest waarschijnlijke tegenstander rekening moet houden. Nog altijd geldt echter de waarheid dat hij, die de vrede wil, zich op de oorlog moet voorbereiden. Men hoede zich er echter voor door een dergelijke voorbereiding in een oorlogspsychose te geraken. Voor het geval, dat het bovenstaande hiertoe maar enigszins aanleiding mocht hebben gegeven, mogen hier als tegenwicht worden gereleveerd de woorden, welke Trygve Lie, de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties, enige maanden geleden sprak: „Everything that I know convinces me that no country with the power to make war regards war as a practical proposition now or in the future”. Hiermede bedoelt hij niet, dat men nu gerust kan zijn en verder niets behoeft te worden gedaan. Integendeel, men moet voortgaan te zoeken naar wegen, welke uiteindelijk leiden tot een permanente internationale veiligheid. De vorming van een wereldpolitiemacht is één daarvan.

November 1947.

HET SPECIALE PELOTON

(S Peloton)

Bij iedere recrutenopleiding kan men het personeel in twee groepen onderscheiden, de *grote* groep van hen, die zowel lichamelijk als geestelijk de opleiding zonder te grote inspanning kunnen volgen en een veel *kleinere* groep, die dit, om één of andere reden, niet kan of slechts met grote inspanning.

Aan deze laatste groep is in de jaren voor 1940 weinig of hoogstens incidenteel aandacht geschonken hoewel in de mobilisatie en in de oorlogsdagen van betrokkenen hetzelfde geëist werd als van de anderen.

Nu het huidige leger, onmiddellijk na zijn opleiding in Nederland, geroepen is voor een zowel in geestelijk als lichamelijk opzicht zware taak in Indonesië, is het dan ook zaak, dat de troepencommandanten hierin verandering brengen.

De oorzaken van het achterblijven bij de opleiding zijn:

1. Ziekte van tijdelijke of langdurige aard.
2. lichamelijk en geestelijk te zwak, dus een anders reageren op de opleiding dan de vastgestelde ABOHZIS doet vermoeden.

Dergelijke personen, die voelen, dat ze achterop zijn geraakt, dan

wel van den beginne af niet mede hebben kunnen komen, beginnen zich minderwaardig te voelen.

Niet zeldzaam kwamen gevallen voor, waarbij soldaten, terugkomend van een normaal ziekteverlof, zover achtergekomen waren, door de snelheid en de gecomprimeerdheid van de opleiding, dat hun alle lust en energie ontbrak om die achterstand in te halen.

Dit gold zowel voor de theoretische als de fysieke kant van de opleiding. Op plaatsen, waar genoeg kader aanwezig was, werd deze leemte theoretisch enigszins bijgespijkerd, maar een oplossing te vinden voor de fysieke kant van dit vraagstuk was moeilijker.

Daarom is men er tijdens de opleiding der 2e Divisie, bij wijze van proef, toe gekomen, bij enkele bataljons, waar daartoe aanleiding bestond, de z.g. S pelotons (waaraan speciale aandacht besteed moet worden) op te richten, bestaande uit soldaten, die tijdens de opleiding om de een of andere reden achtergeraakt waren.

Deze mensen werden onder speciale aandacht omhoog gebracht en wel of om na verloop van tijd hun oorspronkelijke plaats in het onderdeel weer in te nemen, dan wel om toch te komen tot de graad van geoefend soldaat, misschien niet op zo'n hoog peil als de anderen, maar van voldoende waarde voor het leger.

Het resultaat van deze proefneming mag uitstekend geslaagd heten en voor de bataljons van de 3e Divisie is de vorming van S pelotons dan ook, waar nodig, verplichtend gesteld.

Het S peloton in een bataljon bestaat dus uit soldaten, die tijdens de opleiding achtergeraakt zijn. Alle oefeningen en diensten geschieden in nauw overleg met de Officier van Gezondheid.

Het is dus feitelijk niets anders dan dat een operatiepatiënt niet weer direct met zijn gewone dagelijkse bezigheden in volle omvang begint, maar zich eerst even aanpast.

Het is vanzelfsprekend, dat een man, zodra dit weer uit opleidings- en medisch oogpunt mogelijk is, naar zijn oorspronkelijke compagnie terugkeert.

Dat het dienstdoen in een S peloton een minderwaardigheidsgevoel bij de man opwekt is wellicht in de practijk gebleken, doch is een gevolg van onbekendheid met het doel van het S peloton. Een goede voorlichting heft dit bezwaar — zoals is gebleken — ten volle op. Het peloton als geheel staat uiteraard achter bij de rest van de opleiding, maar de mensen keren zo spoedig mogelijk naar hun eigen onderdeel terug.

Voor de enkelen, die hun gehele tijd bij een S peloton opgeleid worden, omdat spoedig na hun indiensttreding gebleken is, dat zij de gewone opleiding niet kunnen volgen, dient een bijzondere bestemming onder het oog te worden gezien.

AANLEGGEN EN ONDERHOUD VAN WEGEN IN TROPISCH TERREIN

door T. v. STRIEN, *Majoor der Genie K.N.I.L.*

I. Welke voorschriften handelen hierover?

a. Van het K.N.I.L.

1. Handboek Veldcompagnieën Genietroepen deel III (H.V.G. III).

Dit deel „gemeenschapsmiddelen” is tengevolge van de Japanse bezetting hier en daar in Indië misschien nog in een enkel exemplaar aanwezig maar is in 't algemeen *niet* beschikbaar; het is bovendien ten dele *verouderd*.

2. Het voorschrift „Pionieren voor alle wapens” no. 1915.

Dit voorschrift is herdrukt en dus beschikbaar voor de K.L. en het K.N.I.L.

Het behandelt in de paragrafen 29—39 zoveel omtrent wegen en wegeaanleg, dat niet-pioniers, dus de andere wapens, juist voldoende begrip ervan kunnen krijgen om met redelijke kans op succes de *vluchtige wegverbetering* zelf te kunnen uitvoeren. Want deze taak zal (ten dele) voor rekening van de infanterie kunnen komen, waarbij de infanterie-pioniers de spits zullen afbijten.

Alhoewel enige gegevens uit dit voorschrift verouderd zijn — o.a. wordt geen rekening gehouden met het moderne militaire transport en de mechanisatie — zo zal toch voor de taak, die op dit terrein aan de infanterie kan worden opgedragen, in genoemd voorschrift voldoende worden gevonden. Het wordt dan ook in Oefeningsaanwijzing No. 20 (Opleiding Infanterie-pioniers) voor de instructie in dit onderdeel van hun taak, genoemd (speciaal § 35 t/m 38).

b. Van de K.L.

Zowel het voorschrift „Wegen en Vliegvelden” No. 1941, als het voorschrift „Overzicht Wegen”, No. 2028 (beide *ontwerp*-voorschriften) geven vrijwel geen bijzonderheden over het aanleggen en het onderhoud van wegen in tropisch terrein. In eerstgenoemd voorschrift komt een tweetal figuren (op pag. 90) voor, aangevende „richels” bij een ingraving en een ophoging, welke figuren heuvelachtig terrein suggereren. De hier gegeven constructies kan ik voor tropische omstandigheden *niet* aanbevelen (zie later).

Het voorschrift „Overzicht Wegen” No. 2028, geeft in fig. 2, pag. 11, een tekening van een dwarsdoorsnede over een weg langs een helling; overigens komt men ook hierin geen bijzonderheden tegen omtrent specifiek te stellen eisen voor de wegeaanleg in tropische gebieden. Beide voorschriften blijken te zijn ingesteld op wegeaanleg etc. in Europese terreinen.

Tenslotte wordt in Oefeningsaanwijzing No. 20 nog verwezen naar de „Verzameling Pionier-technische gegevens” no. 33, speciaal de blz. 176 t/m blz. 195. Ook deze gegevens slaan op Europese omstandigheden.

II. Taak voor de Pioniers („sappers”) en de andere wapens.

Wegenaanleg en ook de meer systematische wegverbetering behoren tot de taak van de pioniers, c.q. versterkt met arbeiderscompagnieën of werkend met ingehuurde inheemse krachten.

Vluchtige wegverbetering en ook het aanleggen van een enkele (korte) geïmproviseerde weg kan als taak aan de andere wapens (vnl. de Infanterie) worden opgedragen.

III. Bijzondere factoren die de wegenaanleg in tropisch terrein beïnvloeden.

In de eerste plaats moet rekening worden gehouden met de *gesteldheid* van de *bodem* en de *klimaatomstandigheden*.

Deze lopen in het uitgestrekte gebied van de Oost-Indische archipel zeer sterk uiteen. Wat geaccidenteerdheid betreft vindt men er alle soorten landschappen. Voorts treft men er de jungle (bijv. Nieuw-Guinea, Borneo etc.), het „gewone” bos, de met cocospalmen begroeide stranden en de droge en natte sawahterreinen aan.

De terreinformaties en de voorkomende begroeiing worden weer sterk beïnvloed door de heersende regenval; de gebieden variëren van zeer regenrijk tot regenarm (dit laatste bijv. op de oostelijke Soenda-eilanden). In 't algemeen moeten we echter rekening houden met een aanzienlijk grotere neerslag dan onder Europese verhoudingen, zodat met de eis van goede drainage in de tropen nog meer ernst gemaakt moet worden dan in gematigde luchtstreken.

In de tweede plaats zal het militaire transport onder invloed van de terreinformatie, de begroeiing en het summiere wegenstelsel, alhoewel het organiek gemotoriseerd is, in onderscheidene gevallen toch weer zijn toevlucht moeten nemen tot de vooroorlogse methoden van het K.N.I.L., vnl. in de gebieden buiten Java, waar n.l. naast het motortransport het *karrentransport*, het *transport op draagdieren* (inheemse paarden) en zo nodig dat met *draggers* werd toegepast. Daarnaast zal meer dan in Europa het transport op jeeps en lichte trucks worden geïmproviseerd. In de derde plaats zal de betrekkelijke schaarste aan materialen, gereedschappen en werkkrachten (het sterkst op de gebieden buiten Java en deels Sumatra) meer dan in Europa leiden tot geïmproviseerde constructies.

IV. Wegverkenning.

A. Wat moet vóór de wegverkenning vaststaan?

De breedte, de minimum-straal in bochten en de maximum toelaatbare helling moeten tevoren zijn vastgesteld.

1. De wegbreedte.

(Wegen, bestemd voor etappelijnen, zullen verder buiten beschouwing worden gelaten; zij zullen gewoonlijk — en indien mogelijk — als wegen voor dubbel verkeer worden aangelegd.)

Het K.N.I.L.-voorschrift No. 1915 geeft op p. 29 een verouderd staatje; hierin worden o.a. wegen voor voetgangers (draggers) en voor geleide draagpaarden tot een breedte van 0,50 m à 0,60 m aangegeven.

Het is m.i. juist om deze wegen in 't algemeen niet meer enkel

voor dit transport aan te leggen, maar steeds te combineren met jeep-transport en hiervoor dan ook een *minimum*-breedte uit te trekken van 1.80 m, waarbij te streven ware naar een breedte van 2.40 m.

Voor paden, *uitsluitend* bedoeld voor infanterie en dragers (bijv. ingehuurd inheemse krachten ware een breedte van 0,60 à 0,75 m aan te houden.

Voor het *gemotoriseerde* verkeer wordt in het voorschrift Wegen No. 1941 van de K.L. in § 14 aangegeven, dat normaal een breedte van 3 m kan worden aangehouden; voor wegen voor lokaal verkeer en voor tijdelijke wegen, bestemd voor lichte voertuigen met „lage” rij-snelheid, terug te brengen tot ± 2.50 m. Daar in de tropen de wegen in 't algemeen in slechtere staat zullen verkeren dan in de Europese gevechtsterreinen en vorming van geulen in het wegdek, vooral in de regentijd, gemakkelijk zal optreden, wordt er dezerzijds de voorkeur aan gegeven een grotere breedte aan te houden en wel die van de nieuwste Britse voorschriften, n.l.

uiterste minimumbreedte

(voor locale wegen of tijdelijke wegen voor lichte

voertuigen 9' = 2,75 m

minimum breedte

11' = 3,35 m

gewenste breedte

12' = 3,65 m

breedte voor zware tanks op transporteurs

14' 6" = 4,40 m

Aangetekend wordt, dat in de afgelopen oorlog de Amerikanen op Nieuw-Guinea voor carriertransport streefden naar een breedte van 12' vnl. om spoorvorming te voorkomen en i.v.m. de moeilijkheid (de traagheid) van bijsturen van deze voertuigen.

Overigens wordt de vereiste wegbreedte ook beïnvloed door de dichtheid van het verkeer en zal voor elk geval afzonderlijk de *vereiste minimum breedte* en de *gewenste breedte* dienen te worden bepaald.

2. De *minimum*-straal in bochten.

Deze wordt aangegeven in tabel 12 van het Voorschrift Wegen en Vliegvelden, no. 1941. In deze staat wordt rekening gehouden met het *vereiste zicht*, behalve voor verkeer in bergachtig terrein. Als minimum straal wordt hier aangegeven 18 m. Als uiterste minimum ware voor het normale motortransport aan te houden 35' of rond 10.5 m. (d.w.z. voor de straal van de buitenbocht). Voor vechtwagens op transporteurs dient een minimum straal van 30 m met een uiterste minimum van 45' of rond 13.5 m te worden aangehouden.

Het spreekt vanzelf dat het „vereiste zicht”, vooral in zwaar begroeid bergterrein, nogal eens te wensen zal overlaten.

3. De *maximum* toelaatbare helling.

Ter aanvulling van het Ned. Voorschrift No. 1941 (§ 16) en van het K.N.I.L.-voorschrift No. 1915 (§ 33) teken ik het volgende aan:

De maximum helling van 1 : 12 of $\pm 5^\circ$ is in *bergachtig* terrein voor alle wapens in gesloten orde voor niet te grote afstanden aanvaardbaar (karren met paarden of ossen als trekdieren ondervinden moeilijkheden, daar de gemiddeld toelaatbare helling hiervoor 1 : 20 of $\pm 3^\circ$

is); indien ook vechtwagens op transporteurs zijn ingedeeld, dan dient de maximum helling 1 : 15 of $\pm 4^\circ$ te zijn.

In 't algemeen ware in bergterrein te streven naar een gemiddelde helling van 1 : 20. Komen in een gemotoriseerde colonne geen vechtwagens op transporteurs voor, dan kunnen voor korte afstanden hellingen van 1 : 7 worden toegelaten (ook voor lastdieren); voor wegen die uitsluitend dienen voor beladen jeeps of voor jeeps met pag (6 pr.) en voor carriers zijn de max. hellingen 1 : 4; moeten ook *paarden* als *lastdieren* van de weg gebruik maken, dan mogen, voor korte stukken, geen steilere hellingen dan 1 : 5 voorkomen.

4. De eigenlijke wegverkenning en het vaststellen van het tracé.

De voornaamste algemene beginselen waarmee bij het vaststellen van het tracé van wegen in tropisch (berg)terrein moet worden rekening gehouden, zijn de volgende:

a. Ga uit van z.g. *contrôlepunten*, die de algemene richting van de weg bepalen. Deze zullen meestal op de topografische kaart kunnen worden vastgesteld (zijn deze kaarten niet beschikbaar, dan kunnen ze eventueel met luchtfoto's worden vastgelegd). Gewoonlijk worden hier zadels, kruisingen met rivieren en ravijnen, uitlopers van berg-ruggen etc. voor genomen. Bij de voorlopige opmetingen in het terrein moeten de plaatsen, de afstanden en de niveau's van deze punten zo nauwkeurig mogelijk worden aangegeven en wel *uit* de as van de weg.

b. Werk van hoge naar lage punten toe. Men heeft dan meer kijk op het terrein dan wanneer men een tracé tracht te zoeken tegen de helling op; dit geldt vooral voor jungle-terreinen.

c. Bij het zoeken van het tracé in zwaar bergterrein is het z.g. „massanivellement” van minder belang dan in vlakker terrein (zie later).

d. Vermijd hoogte, die eenmaal gewonnen is, weer te verliezen. Dit zal niet in alle omstandigheden mogelijk zijn, maar wel moet hiernaar voortdurend worden gestreefd.

e. Er moet getracht worden dwars hellend terrein, dat een gelaagdheid vertoont, die nagenoeg parallel is aan de dwarshelling, te vermijden. Bij het aanleggen van de weg langs zo'n helling, en ook later, vooral na zware regenval, zullen aardverschuivingen op de weg, door verstoring van het inwendige evenwicht, gemakkelijk voorkomen. Dit eist een naar verhouding vrij zwaar onderhoud, nog afgezien van de hinder, die aan het militaire transport veroorzaakt wordt.

f. Tracht het tracé zoveel mogelijk om bewoonde plaatsen heen te leiden. De wegen in de inlandse dorpen (kampongs) zijn vaak slecht, onvoldoende gedraineerd en te smal, nog afgezien van het plaatselijk verkeer, spelende kinderen, enz.

g. Steile hellingen zijn meestal onstabiel. Vermijd daarom het aanleggen van wegen hierlangs; tracht steeds een tracé te vinden over de ruggen van uitlopers. Een dergelijk tracé zal bovendien werk besparen, de drainage is eenvoudiger (vaak naar weerszijden, de helling af en er valt ook minder terreinwater te verwerken), terwijl tenslotte het euvel van de aardverschuivingen minder of niet voorkomt.

h. Denk aan veranderingen in regenval die in tropische terreinen soms op korte afstand kunnen voorkomen, bijv. na een waterscheiding.

Bij sterk toenemende regenval moet vanzelf de drainage aan hogere eisen voldoen.

i. Zorg voor maximum zonneshijn op de later aan te leggen weg. Dit hangt weer samen met de streek waar men een weg projecteert. In gebieden waar het in de namiddag veel regent en dus 's ochtends de meeste zonneshijn voorkomt, moet getracht worden een tracé langs een zodanige helling te leggen, dat daarop de ochtendzon zoveel mogelijk schijnt.

j. Goede verharding (dus de mogelijkheid om aan goed verhardingsmateriaal te komen), een goede ondergrond en de mogelijkheid om een goede drainage aan te brengen zijn in regengebieden van groter belang dan in regenarme streken.

k. Het is steeds zaak om bij het uitzoeken van een tracé naar bevolkingspaden uit te zien, daar de bevolking een goede neus heeft voor het uitzoeken van het van nature beste tracé. Dit is intussen niet overal waar, daar ik bijv. op het eiland Ceram in de Molukken, welk eiland op vele plaatsen zwaar bergterrein vertoont, kon constateren, dat de bevolking vaak haar paden had „ontworpen” volgens het principe dat de kortste lijn tussen twee punten de rechte lijn is. Ook hier past dus oordeel des onderscheids.

l. Denk bij het bepalen van het tracé aan het opnemen van watervoorzieningspunten, niet slechts voor mens en dier, maar ook voor motorvoertuigen (voor deze laatste in 't bijzonder in sterk geaccidenteerd terrein).

V. Technische bijzonderheden bij de eigenlijke wegaanleg.

a. Bij de aanleg van een weg door jungleterrein, speciaal door vochtig bos, wordt in 't algemeen getracht om ter weerszijden buiten de afwateringsgoten een open strook van 5 m aan te houden. Hierdoor wordt bereikt dat de weg en de naaste stroken na regenval de kans krijgen om weer betrekkelijk snel op te drogen.

De Amerikanen kaptten in 't algemeen voor wegaanleg op Nieuw-Guinea vrij brede stroken open, tot 25 à 35 m totale breedte, althans voor de voornaamste transportwegen.

Intussen moet men voorzichtig zijn met het kappen van de begroeiing langs *steile hellingen*, daar zulks aanleiding kan geven tot aardschuivingen. Wordt het gewenst geacht stroken van bepaalde breedte ter weerszijden van de weg open te kappen, dan moeten in ieder geval de stubben blijven staan; het gevelde hout moet van de hoge kant worden weggesleept naar de lage kant (over de weg heen) en mag in beginsel niet worden gebruikt als stapeling in de weg.

b. Reeds hiervoor werd opgemerkt dat voor de aanleg van wegen in bergterrein het streven naar *massanivellement* voor het grondverzet van minder belang is dan in „vlak” of heuvelachtig terrein.

Vooraf bij gebruik van dozers zal het surplus materiaal, bij aanleg langs hellingen, overzij omlaag worden gestort, als tenminste het materiaal voor eventueel op te hogen weggedeelten niet te ver uit de buurt gevonden wordt.

c. Bij het aanleggen van een weg door bosterrein moet het open-

kappen van de strook, waar de weg doorheen komt te lopen, voldoende ver voor de kop van de weg uit blijven geschieden, zulks met het oog op het reeds zoveel mogelijk drogen van de grondslag, voordat de aarden baan wordt aangelegd.

d. Zware bomen met veel slingerplanten en oppervlaktewortels kunnen niet ineens met mechanische uitrusting (tractors en dozers) worden opgeruimd, maar moeten eerst met handgereedschap, takels en springstof, worden voorbereid.

De normale gang van zaken bij het openkappen van een strook voor wegaanleg in zwaar bebost terrein (jungle) zal de volgende zijn:

1. Met behulp van inheemse werkrachten worden de bomen met oppervlakte wortels en slingerplanten met handkracht geveld (de stammen zelf, indien mogelijk en beschikbaar, per motorzaag).

2. Voor het loswerken van de zwaardere stubben worden explosieven gebruikt.

3. De kleinere stubben worden met de dozer, de grotere met tractor en kabel opgeruimd.

N.B. De stubben buiten het wegprofiel (dit genomen met de afvoergoten) zullen in het algemeen niet behoeven te worden weggeruimd.

e. Werkwijze voor het aanleggen van wegen langs hellingen.

In 't algemeen ware de methode van fig. 23 van de Tekeningen behorende bij het K.N.I.L. Voorschrift No. 1915 toe te passen, d.w.z. de methode waarbij de weg *geheel in ingraving* wordt aangelegd.

De methode van fig. 2 van het K.L. Voorschrift Overzicht Wegen No. 2028 is normaal *niet* aan te bevelen, vooral niet voor de steilere hellingen. Het opgehoogde gedeelte zal n.l. in tropische terreinen met zware regenval gemakkelijk kunnen gaan schuiven, hetgeen ook weer afhangt van de aard van de betreffende grondsoort.

Het kan intussen voorkomen, indien bijv. mechanisch gereedschap of niet beschikbaar is, of door de gesteldheid van de grond niet kan worden gebruikt, dat om graaфарbeid te sparen een gedeelte van de afgegraven grond voor ophoging aan de ravijnzijde wordt gebruikt. In dit geval zal echter de ophoging met de grootste zorg dienen te worden uitgevoerd en zal meestal tot bekleding van de wand van de ophoging aan de ravijnzijde moeten worden overgegaan (zo nodig de bekleding te verankeren) of wel een stevige en voldoende brede steenstapelning moeten worden aangebracht.

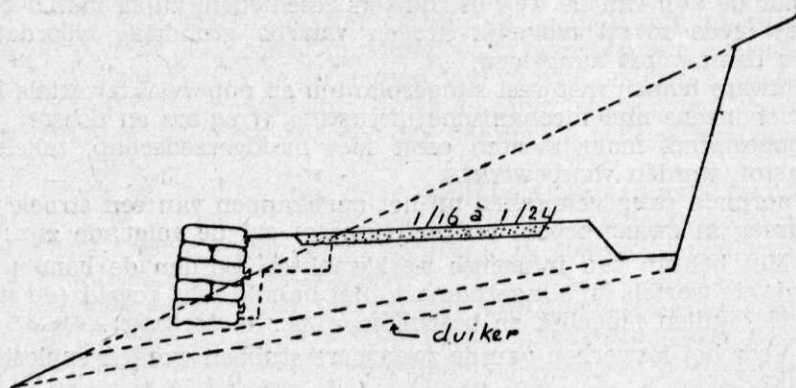
Intussen is de methode van fig. 20b van het K.L. Voorschrift Wegen en Vliegvelden No. 1941 voor tropische terreinen onbruikbaar. In de regentijd zou men niet verwonderd moeten zijn gehele weggedeelten te zien wegspoelen. De *uiterste* concessie zal zijn de aanleg gedeeltelijk in ingraving en gedeeltelijk in ophoging (zie afb. 1).

De overtollige grond wordt in het ravijn gewerkt.

De ophoging dient terrasgewijs te geschieden in lagen van ± 30 cm die steeds goed worden aangestampt.

De bekledingsmuur moet met zorg worden gestapeld, voldoende breed zijn aan de onderzijde, terwijl de bovenrand liefst moet worden gemetseld.

Het spreekt vanzelf dat voor locale wegen voor licht verkeer de eisen minder streng zijn dan voor zwaar verkeer.

Afb. 1. Weg gedeeltelijk in ingraving en ophoging (schematisch)

Terzake van het werken met springstof in rotswanden wordt opgemerkt, dat men gemakkelijker „in de wand” dan „naar de bodem” werkt.

In minder stabiele grond langs hellingen moet voorzichtig met springstof worden omgegaan, daar hierdoor grote afschuivingen kunnen optreden.

f. Drainage.

De nadruk kan niet genoeg worden gelegd op het toepassen van goede drainage van de weg en het aangrenzende terrein.

Indien bijv. een weg door laag terrein met hoge grondwaterstand moet worden aangelegd, dan bereikt men meer met verlaging van de waterstand door doelmatige drainage, dan door het hoger leggen van de weg zonder veel aan de drainage te verbeteren.

Bij het aanleggen van wegen in bergterrein moet in 't algemeen met zwaardere gootprofielen worden gewerkt dan in vlak terrein, vooral wanneer ook nog hellingwater moet worden afgevoerd. Teneinde dit laatste te beperken, worden wel „afvangsloten” aangelegd (zie fig. 2 en 3 van het K.L. Voorschrift Overzicht Wegen No. 2028).

Deze methode dient echter in tropisch terrein met omzichtigheid te worden toegepast. Het is n.l. niet uitgesloten dat juist in de steilere hellingen tengevolge van de insnijding door de afvangsloot — en dit hangt ook weer samen met de grondsoort en de gelaagdheid ervan — door inwatering en verstoring van het inwendig evenwicht aardschuivingen zullen optreden.

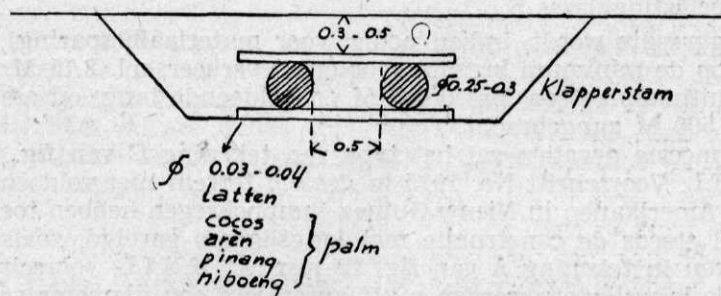
In ieder geval zal zo'n afvangsloot met zorg moeten worden aangelegd en z.n. de bodem en de wanden ervan moeten worden bekleed, terwijl de goot niet te dicht bij de rand van de ingraving mag komen te lopen, bij voorkeur op 5—15 M afstand ervan. Het is in vele gevallen dan ook de vraag of het de moeite zal lonen een afvanggoot aan te leggen, terwijl men, door de daaraan te besteden arbeid etc. te gebruiken voor het verbeteren van de drainage van de weg en het aanleggen van een groter aantal duikers voor het regelmatig afvoeren van het water in de

bermsloot aan de zijde van de berghelling, meestal een gezondere oplossing zal verkrijgen. De methode van fig. 20 a van het K.L. Voor-schrift Wegen en Vliegvelden No. 1941, waar bij een weg in ingraving in de wanden „richels” worden aangebracht om te voorkomen dat het water, dat van de hellingen aan beide zijden van de weg afstroomt, een te grote snelheid zal krijgen, is voor de tropen praktisch niet bruikbaar. Terzake wordt nog opgemerkt dat in bosterrein het regen-water, dat van de hellingen afstroomt, door de begroeiing aanvankelijk wordt vastgehouden en daarna geleidelijk wordt afgegeven. Langs kale hellingen, die intussen in bergterrein in de tropen niet zoveel voor-komen, levert het van de helling met kracht afstromende water inder-daad een probleem op.

Het is moeilijk een maatstaf te geven voor de onderlinge afstanden, waarop duikers moeten worden aangelegd. Hier spelen verschillende factoren een rol. In de eerste plaats worden ze gewoonlijk bij bochten (knikken) in de weg aangebracht en voorts op afstanden die al gauw variëren van 50—150 M, alhoewel grotere afstanden kunnen voorkomen. Duikers kunnen — bij gebrek aan grote stenen en aan hout — worden geïmproviseerd van drums van 40 of 55 gallons (de vlotste manier om de deksels te verwijderen is die met slagkoord).

Voorts kunnen ze worden gemaakt van klapperstammen, eventueel met latten (ribben) van klapperstammen, of van de pinang, niboeng of arenpalm.

Deze geïmproviseerde duikers kunnen geconstrueerd worden volgens afb. 2.

Afb. 2. Geïmproviseerde duiker

De latten (ribben) worden verkregen door de palmstammen te splijten (met wiggen) en de zachte kern te verwijderen.

De latten van de niboeng en de arenpalm zijn het hardst; die van de cocos- en van de pinangpalm zullen na enige maanden verblijf in de grond vermolmd en bedorven kunnen zijn.

De hele, niet gespleten cocospalmstam kan het onder gunstige omstandigheden in de grond 1 jaar uithouden.

De grondopvulling moet voor licht verkeer (max. wielbelasting $\frac{1}{2}$ ton) 30 cM bedragen; voor beladen 3-tonners min. 50 cM. Als grind of rivier- of breuksteen aanwezig is, kan de duikerbodem beter hiervan worden gemaakt, zodat de onderste laag ribben kan vervallen.

Er moet zorg voor worden gedragen dat de klapperstammen voldoende vast liggen.

Teneinde verstopping van de duiker tegen te gaan, kan het zin hebben aan het begin van de duiker een zinkputje te maken. Het spreekt vanzelf dat deze zinkputjes geregeld door onderhoudspersoneel moeten worden schoongehouden.

Een andere methode is de bodem van het begin van de duiker iets hoger te leggen dan die van de bermsloot ter plaatse.

g. Aardverschuivingen.

Door een doelmatige keuze van het tracé, goede drainage en zo nodig het bouwen van stevige keermuren, kunnen aardverschuivingen worden voorkomen of in hun uitwerking aanzienlijk worden beperkt. Als men ziet aankomen dat de in beweging geraakte aardlagen, na verwijdering van het op de weg gestorte gedeelte, plaatselijk zullen blijven nazakken, dan kan soms de beste methode zijn om deze gedeelten — als omlegging niet mogelijk is — plaatselijk te overbruggen.

h. Wegen door drassig terrein.

In de eerste plaats moet, zoals reeds eerder is aangegeven, getracht worden door een doelmatige drainage het grondwaterniveau te verlagen.

De weg zelf wordt — behoudens de toepassing van moderne mechanische middelen, die in het algemeen voor landingsterreinen zullen worden gereserveerd, voorzover voorradig — in de meeste gevallen als *knuppelweg* uitgevoerd.

Ook al is de weg oorspronkelijk slechts bedoeld voor karrentransport en jeeps, toch zal de constructie in beginsel moeten worden uitgevoerd voor de belastingklasse 5.

De wegbreedte wordt, indien nodig, voor materiaalbesparing, aangehouden op de minimum breedte voor enkel verkeer, n.l. 2,75 M. Voorts worden uithaalplaatsen, breed 5,5 M en voldoende lang, op afstanden van 4 à 500 M aangebracht.

In de meeste gevallen zal het type van tekening C van fig. 21 van het K.N.I.L. Voorschrift No. 1915 in *drassig* terrein niet voldoen; voorzover de Amerikanen in Nieuw-Guinea knuppelwegen hebben toegepast, is vrijwel steeds de constructie met langsliggers gevolgd, zoals die is aangegeven in tekening A van fig. 22 van het K.N.I.L. voorschrift.

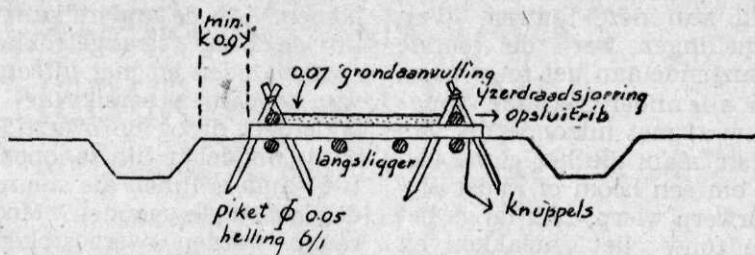
Voor de langsliggers worden rondhouten van een diameter van 15 à 20 cM genomen; de knuppels kunnen zijn van 10 à 12,5 cM doorsnee; de opsluitribben van $\pm 12,5$ cM diameter. Is de grond niet bepaald drassig maar wel te week en van een te gering draagvermogen, dan kunnen de langsliggers worden weggelaten en de knuppels rechtstreeks op de grondslag worden gelegd.

De piketten, waarmee de opsluitribben worden vastgezet, kunnen beter volgens afb. 3 worden geplaatst, daar op die wijze aan de zijdelingse druk van het verkeer — via de grondbedekking — tegen de opsluitribben, beter weerstand wordt geboden, dan volgens de methode van het K.N.I.L. voorschrift No. 1915.

N.B. De opsluitribben moeten gesjord worden aan de buitenste langsliggers.

De opgebrachte grond moet z.m. enigszins zandhoudend zijn en een minimum dikte (aangestampt) hebben van 7 à 8 cM.

Als bij het aanleggen van wegen nog niet direct tot volledige ver-

Afb. 3. Knuppelweg in drassig terrein (niet op schaal)

i. Behandeling van zachte of modderige plekken.

harding kan worden overgegaan, dienen zachte of modderige plekken op de volgende wijze te worden behandeld:

1. Modder en/of zachte bovenlaag weghalen.
2. Z.m. een laag zand of grind opbrengen.
3. Opvullen met grind of steenslag tot aan het wegniveau.

Plaatselijk kunnen zeer slechte plekken in de weg ook worden verbeterd door het opbrengen van een enkele of een dubbele laag sesak. Dit is een vlechtwerk van bamboe latten; het vervaardigen is nogal tijdrovend. De sesaks moet goed met piketten worden vastgezet. Een moderner methode is die met harmonikagaas, dat ook weer in zijdelingse richting goed moet worden opgespannen.

In het bovenstaande zijn de voornaamste punten behandeld, die van nut kunnen zijn voor hen die belast worden met de aanleg van militaire wegen in tropisch terrein. Behalve mijn persoonlijke ervaring is in het voorgaande ook de ervaring van de afgelopen wereldoorlog, voorzover opgedaan in tropische terreinen en zoals die o.a. is vastgelegd in enige RETM'S van de Britse Generale Staf, verwerkt, waarbij steeds rekening is gehouden met specifiek in Nederlandsch-Indië voorkomende omstandigheden.

Een uitrustingsstuk, dat wij niet kunnen missen de „TOGGLEROPE”

door C. DE RUITER, Kapitein der Infanterie

Gedurende de laatste oorlog werd een touw, 1.80 m lang en 18 mm dik, toegevoegd aan de uitrusting van de commandotroepen. Dit was aan het ene einde voorzien van een lus en aan het andere eind van een houten klos en vormde een zeer waardevol uitrustingsstuk. In een zeer korte tijd kon een aantal van deze touwen aan elkaar worden bevestigd door de

klos van het éne touw door de lus van het tweede touw te steken, enz. (ev. op een kort bevel).

In donkere nachten werden deze „toggleropees” gebruikt om verband te houden, waarbij de voorste man met het kompas aan de lijn was vastgebonden en alle anderen de lijn vasthielden en zich naast de lijn voortbewogen.

Ook in bergterrein werd gebruik

gemaakt van deze touwen. Van steile hellingen werd de voorste man hangende aan het touw neergelaten, alle anderen daalden langs het touw af met uitzondering van de laatste man, die het einde van de lijn om een boom of ander stevig voorwerp wierp, zich langs het dubbele touw liet afzakken en daarna het eind van het touw weer inhaalde. Wanneer geen boom of ander stevig voorwerp aanwezig was, werd door de laatste man het z.g. hakentouw gebruikt, d.i. een touw, aan het einde voorzien van een haak, die in de bodem wordt bevestigd en door het gewicht van de man zichzelf vastzet. Door het opslingeren van het touw wordt de haak weer losgemaakt.

Ook kunnen van deze „togglero-pes” in korte tijd bruggen worden gemaakt om riviertjes, ravijnen e.d. over te steken. Voor het maken van een brug van b.v. 25 yds heeft men 50 touwen van 1.80 m nodig, dus steeds het dubbele aantal touwen van de brug in yards.

Voor het maken van deze brug bestaat zelfs een speciale exercitie. Hierbij staat een onderdeel (b.v. peloton) aangetreden in linie op 4 gelederen, elke man met de „toggle-ropes” in zijn beide handen, de lus in de linker-, de klos in de rechterhand. Op het bevel „maak brug” geeft elke man van de voorste drie gelederen de lus van zijn touw door aan zijn linkerbuurman, die er de klos van zijn touw doorsteekt. Elke man van het achterste gelid steekt zijn touw met de lus vooruit door de lussen van de nu ontstane drie lijnen heen en bevestigd zijn lus bij de laatste lijn ook om de klos. De brug is nu klaar. Moet een rivier worden overgestoken, dan zwemmen twee man over met een dunne lijn, waaraan de brug wordt bevestigd; zij bevestigen deze aan de overkant aan

bomen. Aan de andere kant wordt nu de brug strakgetrokken en vastgebonden en met uitzondering van twee man bereikt het gehele onderdeel droog de overzijde door op de middelste lijn te lopen en de twee andere lijnen als steun onder de armen te houden. Moet een ravijn worden overgestoken, dan moeten twee man zich overslingeren of door het ravijn naar de andere kant gaan; vervolgens wordt eerst een voorwerp waaraan een dunne lijn is bevestigd overgegooid, waarna weer op dezelfde manier de brug wordt overgetrokken.

Ook tijdens straatgevechten zijn deze „togglero-pes” onbetaalbaar gebleken. Om enkele voorbeelden te noemen. Wapenopstellingen op verdiepingen van huizen, waarvan de trappen niet meer kunnen worden gebruikt, kunnen op deze wijze zonder veel moeite van munitie, levensmiddelen, enz. worden voorzien. Gewonden kunnen worden neergelaten. Waar boobytraps worden verwacht, kunnen deuren enz. uit een veilige dekking worden opengetrokken. Uit mijnenvelden kunnen mijnen worden weggetrokken.

Bij het doorschrijden van diep water kunnen de „togglero-pes” als reddingslijnen worden uitgelegd of worden niet-zwemmers eenvoudig overgetrokken.

Commandanten behoeven echter niet te wachten op een eventueel bijschrijven van dit touw op de uitrustingsstaat. Er is misschien wel aan dat touw te komen. Ook is er wel iemand, die een lus kan splitsen. Het enige, waaraan nog moet worden gedacht is, dat de klos moet worden gemaakt van goed sterk hout ± 10 à 15 cm lang en 3 à 4 cm dik, in het midden voorzien van een gleuf, zodat het touw niet kan verschuiven.

HET GEBRUIK VAN TANKS IN NEDERLANDSCH-INDIE

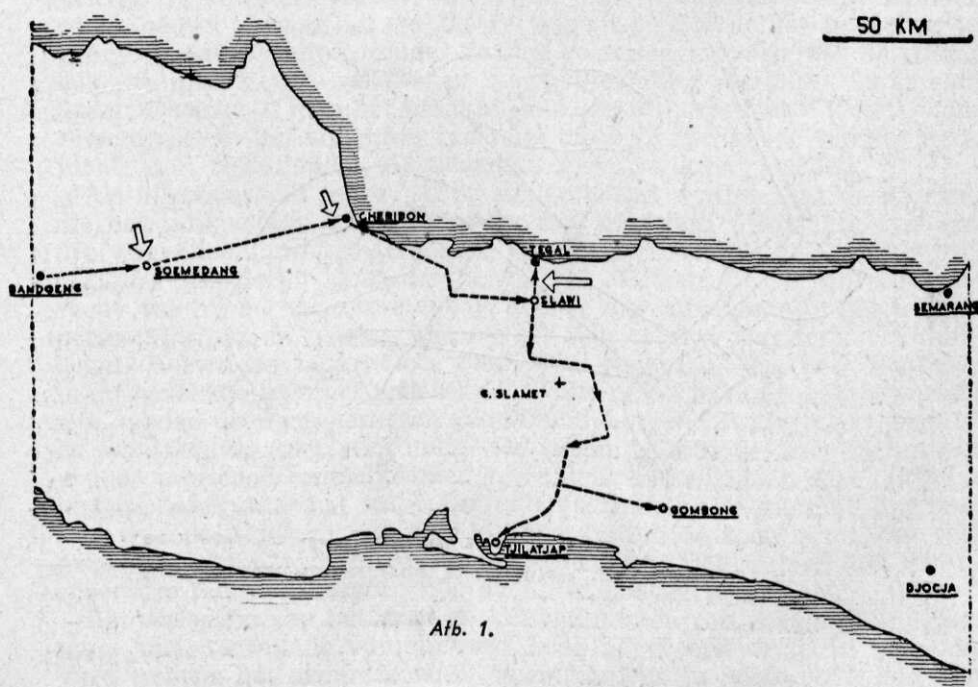
door C. A. HESHUSIUS, *Eerste Luitenant der Pantser-
troepen K.N.I.L.*

V (Vervolg van blz. 569, 1947.)

Inzet van Tanks tijdens de politionele actie op Java.

Hoewel op het moment van schrijven de politionele actie op Java nog niet geheel is afgelopen, willen wij toch niet nalaten, thans enige der belangrijkste gegevens te verstrekken over het gebruik van tanks. Wat deze reeks van gegevens wellicht nog aan volledigheid mist, wint zij ruimschoots door actualiteit.

De hieronder beschreven acties zijn die welke gelicht zijn uit het grote netwerk van de opmars van een gemotoriseerde brigade welke vanuit Bandoeng opereerde en via Cheribon en Tegal, het gebergte Oost van de G. Slamet doorschreed, om vervolgens in de Serajoe-vallei haar doelen te bereiken, met als eindpunten Gombong en de haven van Tjilatjap. (Zie afb. 1).

Afb. 1.

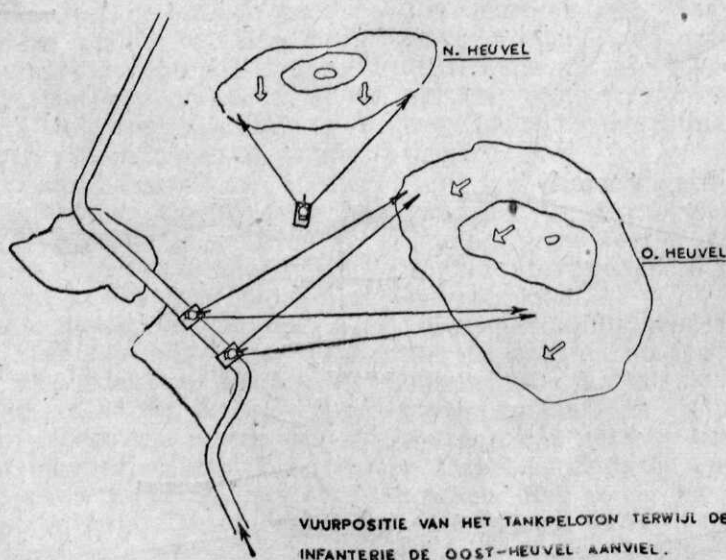
Bij deze brigade was een eskadron vechtwagens van het KNIL ingedeeld. De tankkracht van het eskadron bestond voor 75% uit 14 tons Stuart koepel tanks en voor 25% uit Stuart tanks zonder koepel, de z.g. „recce”, of verkenningstanks. Het eerste type had als hoofdwapening een kanon van 3,7 cm en drie zware mitrailleurs van 7,6 mm. De „recce”-tanks hadden een mitrailleur van 12,7 mm en twee mitrailleurs van 7,6 mm. Ongeacht het type, werden de tanks steeds in niet kleinere afdelingen dan pelotons in de strijd geworpen, d.w.z. drie tanks per peloton. Het optreden dier pelotons vond plaats op de wijze, beschreven in nr. IV van deze artikelenreeks, derhalve steeds aan de spits van een gemotoriseerd infanterie bataljon.

Tankgevecht bij Soemedang.

Langs het plaatsje Soemedang, gelegen op een derde van de afstand Bandoeng—Cheribon, rukten de eerste aanvalscolonnes van de brigade met grote snelheid op, in hun bliksemsnelle stoot naar de haven Cheribon.

Een bataljon infanterie volgde in langzamer tempo deze eerste golf en de compagnie, waarbij zich een peloton koepeltanks bevond, was juist in de late middag in Soemedang gearriveerd, toen uit N.O. richting een groep van 2 à 3000 man tegenstanders trachtte de stad te heroveren.

Prompt werd van onze zijde gereageerd, door de vijand tegemoet te gaan met deze compagnie en het peloton tanks. De vijand had zich bij de nadering der Nederlanders vastgezet op en in de nabijheid van een tweetal heuvels, 50 meter hoger dan de weg (afb. 2).

Afb. 2

Toen de voorste tank, welke weer achter de mijnverkenneren aan reed, in zicht van de vijand kwam, vuurde deze laatste dadelijk. Het vuur kwam uit alle lichte infanteriewapens, doch over mortieren en geschut beschikte de vijand niet.

Daar het niet mogelijk was om de heuvels met tanks te beklimmen, dienden de tanks in het hierop volgende gevecht als rechtstreekse vuursteun voor de aanvallende infanterie.

Terwijl de eerste tank met haar vuur de Noordelijke heuvel bewaakte en zorgde dat de vijand daar vastgehouden werd, werden de twee achterste tanks gebruikt voor het beschermen der infanterie, welke de Oostelijke heuvel aangreep.

Deze frontaal oprukkende infanterie legde de afstand tot de vijand (500 meter) in een enkele ruk af, zonder dat daarbij halt gehouden of gedekt werd.

Het mitrailleurvuur der tanks verplaatste zich tijdens het stormen naar de top, telkens meer en meer naar boven. Dit vuur muntte uit door zuiverheid, waarbij het kon voorkomen, dat het tot minder dan een meter boven de hoofden der voorste infanteristen heen ging. Hierbij gaf de infanterie op zeer duidelijke wijze telkenmale haar positie aan, door middel van lichtkogels en ordonnansen. Toen de infanterie de top bijna bereikt had, zweeg het tankvuur.

De radioverbinding tanks—infanterie, welke over de draagbare 38 set hoorde te geschieden, werkte niet naar behoren, mede veroorzaakt door de tropische plasregen, die juist tijdens de aanval losbarstte.

Na het opruimen van de weerstand op de Oostelijke heuvel, werd het vuur van het gehele tankpeloton geconcentreerd op de Noordelijke heuvel. De infanterie daalde tijdens dit onderdrukkende vuur van haar eerste heuvel af naar het dal, om vervolgens de Noordelijke heuvel op te gaan. Dit kon wederom zonder dekken gebeuren. Spoedig was de vijand ook van deze sterkte verdwenen met achterlating van bijna 90 getelde doden. De aftocht nam het karakter aan van een overhaaste vlucht, welk verschijnsel in het algemeen typerend bleek te zijn bij de verdere veldtocht. Aan Nederlandse zijde werden geen verliezen geleden.

Als bijzonderheid moge hierbij aangetekend worden, dat de officier, die het tankpeloton commandeerde, zelf geen deel uitmaakte van een der wagenbemanningen. Hij reed tijdens grote verplaatsingen op een organiek ingedeelde gepantserde 15 cwt. Tijdens het beschreven gevecht was hij derhalve in staat de doelen voor zijn tanks in het terrein persoonlijk aan te wijzen, waarbij hij zich te voet van tank tot tank begaf. Hoewel de tankradio's goed functioneerden, was deze methode in dit geval sneller en effectiever. Het vuur moest in hoge mate accuraat zijn, wilden de eigen verliezen voorkomen worden. Zware regen maakte de waarneming niet eenvoudig. De regen belette de koepelschutters van de periscoop en richtkijker gebruik te maken, daar deze optische instrumenten door het water onduidelijk werden. De gunners moesten hun wapens bedienen met hun hoofden buiten de koepels uit, dat een gedrongen lichaamshouding impliceerde. Men richtte met het lichtspoor der munitie, hetgeen nog accuraat genoeg ging.

Het verleggen van het vuur en het veranderen van doelen ging uitermate snel, terwijl de vuursnelheid hoog opgevoerd werd. In principe werd wegens het accurate vuur de mitrailleur in vaste opstelling ge-

bruikt, i.c. de koepel mitrailleur. De beide andere mitrailleurs, resp. geplaatst in de boeg van het tanklichaam en boven, buiten op de koepel, waren voor dit juistheidsvuur minder geschikt. Op individuele vluchtende schutters werd zo nu en dan met de boegmitrailleur gevuld. Pas bij vuurstoringen aan de koepelmitrailleur werd gedurende enige ogenblikken met het derde wapen gevuld, dan wel met het 3,7 cm kanon met granaten, al naar dit op het moment van storing het meest voor de hand liggend was.

Het vijandelijk vuur was uitermate slecht gericht en lag meestal veel te hoog. Onze tanks kregen zelfs geen enkele treffer en het was opvallend, dat door het tankvuur het vuur van de tegenstander steeds verstomde.

De gevechtssomstandigheden waren zeer slecht. De schemering trad snel in en het zicht werd door de aanhoudende regen meer dan slecht. Na afloop van het gevecht stond het regenwater 7 cm hoog in de gevechtscompartimenten der tanks!

Toen na het geven van de vuursteun het tankpeloton weer verder langs de weg oprukte, liep de laatste tank op een vijandelijke mijn. Er deden zich geen persoonlijke ongevallen voor. Na dit ongeval was het intussen pikdonker geworden. De schade werd opgenomen en deze bleek ernstig te zijn, zo ernstig zelfs dat reparatie te velde uitgesloten was, waardoor transport naar een werkplaats in het achterland noodzakelijk werd geoordeeld. De rupsband was volkomen doorgeslagen, een bogiewiel was platgedrukt, terwijl ook een aandrijforgaan was beschadigd en onklaar geraakt. Nadat alles van waarde uit de tank was gesloopt werd besloten de tank achter te laten. Bij deze werkzaamheden werd voor een infanteriedekking zorg gedragen.

De volgende morgen vroeg rukte een reddingsexpeditie uit, waarin naast twee tanks ook een breakdown medereed. Angstvallig werd tot de plek des onheils opgereden in de sporen van de vorige avond, daar deze veilig bleken geweest te zijn. De voorste tank week daarbij ongelukkigerwijze 7 cm af en liep helaas ook op een mijn! Ook hierbij waren geen persoonlijke ongelukken te betreuren en de schade kon te velde ongedaan worden gemaakt. De rupsband was ook thans doorgeslagen en wederom een bogiewiel platgedrukt, terwijl het buikpantser een deuk vertoonde.

Kenmerkend voor het moreel der bemanning, bij beide ongevallen van ernstig karakter, was hun volkomen kalmte. Een radiotelefonist, onder wiens lichaam een der mijnen was gesprongen, meldde zijn pelotonscommandant laconiek: „Ik geloof, dat we op een mijn zijn gelopen!”

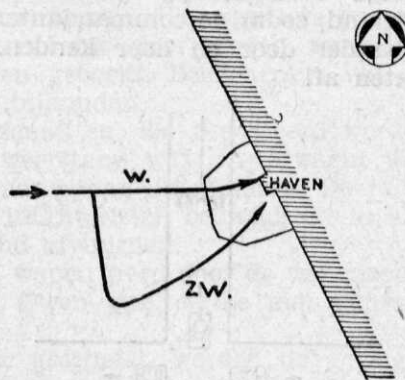
De mijndetectoren, waarmede op de noodlottige plaatsen tevoren naarstig was gespeurd, hadden geen mijnen aangewezen. De mijnen bleken een meter diep in de grond te zitten, terwijl de weg zelve drijfmat was door de tropische regenbuien. De ongelukken bleken helaas onvermijdelijk te zijn.

De samenwerking tussen tanks en infanterie verliep soepel, zowel tussen de beide commandanten, als tussen het lagere personeel. Oefeningen in het vredesgarnizoen hadden geen onbelangrijk aandeel in het tactische succes.

De overrompeling van Cheribon.

De belangrijke haven Cheribon is door een snelle pantserstoot van een wisse ondergang gered. We mogen daarom spreken van een verrassende overrompeling. Toen n.l. de berichtendienst van de vijand meldde, dat de Nederlandse colonnes nog in het bergland met vernielde bruggen worstelden, was de brigade reeds vlak bij Cheribon, in een opmars, die meer het karakter droeg van een autorace.

Twee gemotoriseerde infanterie-bataljons met hulpwagens, rukten uit het W. en Z.W. de havenstad binnen, met beiden aan het hoofd der colonne een peloton koepeltanks. De aanval had gelijktijdig plaats en beide stoten richtten zich op het einddoel: de havenbuurt. (Zie afb. 3). In de stad moesten enige straatgevechten geleverd worden.

SCHEMA VAN DE PANTSERSTOOT OP DE HAVEN VAN CHERIBON.

Afb. 3.

De tanks van de W. en de Z.W. colonne werden op verschillende tactische wijzen ingezet, hetgeen in de hieronder volgende beschrijving moge blijken. Beide methoden voldeden.

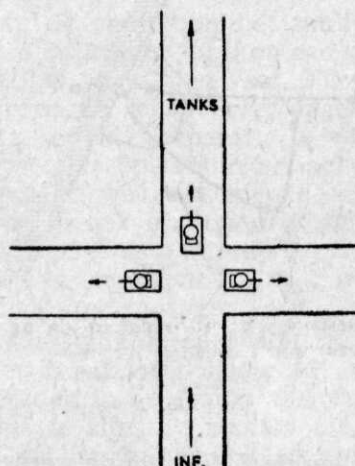
In het W. werd reeds dadelijk aan de ingang van de stad automatisch en enkelvuur ontvangen vanuit huizen, bruggen en pillboxen. De vijand vuurde echter niet met pantserdoelgeschut. Op dit vuur werd door de tanks gereageerd met kanon- en mitrailleurvuur, terwijl ook de mitrailleur boven op de koepel der tank werd ingezet, waarbij een schutter op de achterzijde der tank buiten het pantser hurkte om dat wapen te bedienen. Ook de sub-automaat van het type Owen werd effectief gebruikt door de tankcommandanten zelve, waarbij staande uit de geopende koepel werd geschoten op sluipschutters en op vijand in schuttersputten vlak bij.

Met het wapen in vaste opstelling (kanon of koepelmitrailleur) werd stilstaande gevuld, terwijl met de andere wapens rijdend werd gevuld. Opvallend was, dat het 3,7 cm kanon met haar pantsergranaten geen doorborende werking gaf op kazematten, welke nog dateerden van voor de Pacific-oorlog.

Na het bereiken van de stadsrand moest de infanterie te voet door

de straten volgen. Tijdens het doordringen in de stad drukten de tanks het vijandelijke vuur neer, zodat de infanterie telkens gelegenheid kreeg om verder op te rukken, waarbij op zeer verdienstelijke wijze de straten en huizen gezuiverd werden.

In een gepantserde 15 cwt, die achter de tanks reed, bevonden zich de TLO (tank liaison officier), het radiopersoneel en de infanteriecommandant van de compagnie, die rechtstreeks met de tanks samenwerkte. Door deze samenstelling in het commandovoertuig (deze gepantserde 15 cwt leende zich goed hiervoor) was de samenwerking tussen beide wapens wonderlijk vlot. De coöperatie tussen tanks en infanterie was reeds maanden tevoren in het vredesgarnizoen ingestudeerd, door talloze oefeningen, waarbij alle details tot in den treure waren behandeld. Steeds werd daarbij hetzelfde tankonderdeel met dezelfde infanterie getraind, zodat de commandanten en manschappen van beide wapens elkander door en door kenden. Deze oefeningen wierpen thans resultaten af!

KRUISPUNTEN TIJDENS GEVECHT.

Afb. 4.

Bij het naderen van zijstraten namen de tanks onmiddellijk de positie in als geschetst in afb. 4 en zorgden dat de zijstraten schoon geveegd waren, voordat de infanterie naderbij was gekomen om over te steken. Bij deze manoeuvre bleek de vijand volkomen van zijn stuk gebracht te zijn, want de zijstraten vertoonden een jammerlijk beeld van in paniek vluchtende militairen, die volkomen gedemoraliseerd waren en al lopende en fietsende een goed heenkomen trachtte te vinden. Groepen van vijanden die reeds de wijk hadden genomen voor de Z.W. colonne, liepen thans in de armen van de W. colonne.

Het telkenmale halt houden voor de infanterie had het nadeel, dat de snelheid gering was. Het voordeel van dit tempo was echter belangrijker, want wanneer de tanks te ver voor de infanterie uit waren, kreeg deze laatste te veel vijandelijk vuur. De aansluiting werd daarom steeds zo nauw mogelijk gehouden.

In de haven werd de volgorde omgedraaid en daar ging de infanterie voor de tanks uit in de strijd tegen de vijandelijke infanterie, welke de haven met geweervuur verdedigde vanuit schuttersputten. Spoedig was ook hier de weerstand gebroken, waarbij de tanks zorgden dat de vijandelijke schutters zich moesten dekken, zodat de infanterie de rest kon doen.

De Z.W. colonne volgde een tactiek, waarbij de tanks en de daarbij ingedeelde 15 cwt — gepantserd, los van de infanterie opereerden, en met grote snelheid zelfstandig naar de haven doorstootten.

Op deze tocht werd reeds aan de ingang van de stad een bus met TRI-militairen verrast en dit voorval deed de pelotonscommandant besluiten, dat er geen mijnengevaar te duchten was. In de straten hing nog het stof van de bus en van andere voertuigen van de vijand. Slechts onder licht vuur van sluipschutters (waarop met de Owen gun werd gereageerd) werd snel doorgereden, waarbij snelheden van bij de 60 kilometer werden geboekt. Brenccarriers van de infanterie konden deze snelheid niet bijhouden.

Uit de grote kazematten, die gepasseerd werden, kwam geen vuur, doch waar elders weerstand was, of verwacht werd, werd al rijdende gevuurd met alle aanwezige mitrailleurs. De mitrailleur boven op de koepels werd door infanteristen bediend, die al knielende achter op de tanks band na band afvuurden.

Een vierde extra wapen werd door de wagencommandanten zelve bediend. Dit was de Owen gun, welke met vuurstoten vanaf de heup werd gebruikt.

Op de wijze hier geschetst, werden de geringe weerstanden in de straten doorbroken en de haven bereikt. De vijand kreeg geen kans zich te organiseren. Loeiende tank-sirenes werkten mede de vijand in verwarring te brengen. Pas in het havencomplex kwam men onder constant automatisch vuur op een afstand van 3 à 400 meter. Dit vuur werd tot zwijgen gebracht. Ook hier ontstond paniek bij de vijand, vooral toen de tanks tot driemaal toe hetzelfde circuit reden langs kaden en havenloodsen.

De infanterie was verder zonder veel weerstand ontmoet te hebben ook in de haven aangekomen en nam de taak van de tanks over. Zij zuiverde het complex en het strand van weerstand.

Dat een ogenschijnlijk gezuiverde havenbuurt nog verre van veilig te noemen was, ondervond een tankbestuurder, die bij het lopen op de kade, in de reeds ingevallen schemering, door een sluipschutter zwaar gewond werd. De pelotonscommandant zelve had een schampschot aan de hand opgelopen. Verdere verliezen waren er niet geleden. Het vijandelijke vuur had geen uitwerking op het pantser der tanks gehad.

Door een militair van het tankpeloton werd de Nederlandse driekleur gehesen, waarop een op de rede liggende oorlogsbodem saluutschoten deed horen.

Tanks versus Republikeinse marine (ALRI) bij Tegal.

De havenplaats Tegal werd uit het Z., via Slawi, aangegrepen door een bataljon infanterie met voorop een peloton koepeltanks.

De tanks werden voorafgegaan door een half-track voertuig, waarin een mijnruimploeg was gezeten. Achter het peloton reed een ge-

pantserde 15 cwt, waarin de officier pelotonscommandant, de artillerie-officier-waarnemer en de infanteriecommandant, benevens het radio-personeel. De tanks hadden reeds, gezien de goede ervaringen op dit gebied, een extra schutter achter op de wagen, voor het bedienen van de buitenmitrailleur.

Achter deze pantservoorhoede volgde een compagnie infanterie op trucks, terwijl een sectie carriers het geheel in de rug dekte.

Op een evenwijdige weg opereerde een infanterie colonne zonder een gepantserde groep.

Op ongeveer 10 km Z. van de stad begon de weerstand. In het algemeen kon aangenomen worden, dat de tegenpartij, die hier uit marine-troepen bestond, de z.g. ALRI, de Nederlandse aanval uit het W. verwachtte, wat niet wegnam, dat toen onze stoot uit het Z. kwam, de weerstand aanmerkelijk groter was dan tot nu toe bij de TRI was ontmoet.

Onze verwachtingen waren, dat de weerstand pas in de stad zou beginnen en men marcheerde daarom vlot naar het N.

Bij een verraderlijke S-bocht in de weg, werd op een vijandelijke voorpost gestoten, die het vuur op de tanks opende, doch daarop vernietigd werd. Doch tegelijkertijd kwam er veel automatisch vuur uit kampongranden, welke ter weerszijden en evenwijdig aan de weg lagen. Dit vuur werd door de pantservoertuigen rijdend beantwoord, waarop weer doorgereden werd.

Enige ogenblikken later reed een vijandelijke truck plotseling met grote snelheid op de colonne af. Op deze truck was een 2 cm kanon op een pivot gemonteerd. Dadelijk opende de half-track der mijnenploeg het vuur met haar bren gun. De ALRI truck week iets af, waarschijnlijk door een bundel geraakt. Toen daarop deze bren weigerde, schoot de voorste tank, op 50 cm langs de half-track een pantsersgranaat van 3,7 cm af. Deze trof de radiator van de ALRI-wagen. Het voertuig werd door de granaat een meter opgelicht en sloeg met een smak ondersteboven. Het vijandelijke kanon had echter ook nog kunnen vuren, waardoor twee man in de half-track verwondingen van splinters opliepen. Het gehele voorval speelde zich in enkele seconden af. Zowel de vijand als onze militairen gaven daarbij blijk van tegenwoordigheid van geest.

Nu eenmaal een vijandelijke truck was ontmoet, en er ook nog stof van andere voertuigen op de weg hing, nam men aan, dat er geen mijnen te verwachten waren. De half-track ging achter de voorste tank rijden en men startte opnieuw. De voorste tank moest echter eerst over het wrak van de vijandelijke truck klauteren, dat nog steeds midden op de weg lag.

Halfweg Tegal werd halt gehouden, om de artillerie kans te geven in stelling te komen. Het bleek toen, dat de reeds gepasseerde S-bocht na het passeren van de voorste infanterie-compagnie, wederom bezet was door de vijand. De opmarcherende bataljons staf kon deze weerstand niet alleen overwinnen, waarop geseind werd om tanks.

Een der tanks werd met een snelheid van 60 km teruggestuurd naar de S-bocht. Om meer moreel effect op de vijand te hebben, werd hierbij met de sirene geloeid. De weerstand werd door het vuur van drie mitrailleurs tegelijk gebroken, waarop de bataljons staf verder door kon rijden. De tank reed terug naar zijn peloton.

Na hervatting van de mars werd op driekwart van de afstand naar Tegal een weerstand bij een kazerne rijdende opgeruimd met vuur. Voor deze kazerne stond de post voor het geweer nog bij het schildershuisje, hetgeen of mocht pleiten voor het moreel van de vijand, of voor de snelle opmars. Het was in deze buurt, dat de gepantserde 15 cwt, waarschijnlijk door slecht zicht (blinding) in een greppel reed en omsloeg. Er deden zich geen persoonlijke ongevallen voor, hoewel een en ander met een vaart van bijna 50 km gebeurde. Het ongeval gaf oponthoud en de drie officieren, resp. van de tanks, de infanterie en artillerie moesten overstappen. Zij namen plaats buiten op de tanks, met een tommy-gun in de hand.

Wederom werd doorgereden. Thans trachtte opnieuw een ALRI-truck op de colonne in te rijden. Ditmaal was de wapening een mitrailleur van 12,7 mm. De voorste tank was sneller met zijn vuur en de vijand werd vernietigd.

Het wrak vloog opzij van de weg en bleef daar liggen.

Na dit incident werd met maximum snelheid doorgereden (50 à 60 km) en de laatste kilometers afgelegd. Er volgde nog een incident. Een lopende colonne ALRI werd om de hoek van de weg verrast. Deze colonne marcheerde met vieren uit de flank, als gold het een exercitie! De commandant, herkenbaar aan zijn groot hoofddekseel, moet zeker gedacht hebben eigen troepen te ontmoeten, want de colonne stooft pas uiteen, toen de voorste tank op 300 meer al rijdende het vuur opende. Dit vuur was door de zeer grote snelheid niet bijzonder accuraat te noemen, hoewel er doden en gewonden bij de tegenpartij vielen.

In de straten van Tegal werd geen vijand meer ontmoet. Er werd tot aan de haven doorgereden, alwaar contact werd opgenomen met de inmiddels gelande Koninklijke Marine.

Achteraf beschouwd bleek de indeling van tanks een succes geweest te zijn. De infanterie zelf had zeer weinig weerstand ontmoet en het kon niet ontkend worden, dat zonder tanks zeker verliezen bij de infanterie geboekt waren geweest. De staat van verschoten munitie toont dit overduidelijk aan. Tankmunitie: 7000 patronen mitrailleur en 7 granaten kanon. Infanterie munitie diverse kalibers: 50 patronen.

Het tankpersoneel kwalificeerde het vijandelijke moreel als verrassend hoog, doch niet bestand tegen het optreden van tanks. Uiteindelijk deden ook de tanks hier een vlucht ontstaan.

De gepantserde 15 cwt, die omgeslagen was, werd weer vlot in orde gemaakt. Een halve sectie infanterie dekte de werkzaamheden. De mitrailleur, welke op een kort pivot in dit voertuig was opgesteld, functioneerde nog goed. Met een bus noodrantsoen als onderlegger was men in staat om vuur op vluchtende vijanden af te geven, tijdens het vlot maken van het voertuig.

WAT ELK OFFICIER DIENT TE WETEN OVER DE ATOOMBOM

bewerkt door S. HOOGTERP, Kapitein der Artillerie

Onder deze titel verscheen onlangs in het tijdschrift voor de Amerikaanse luchtdoelartillerie van de hand van de Luitenant-Kolonel D. B. Parker, medewerker aan het Manhattan Project, een artikel dat beter dan andere publicaties op dit gebied, een duidelijk beeld gaf van de uitwerking van de atoombom.

Het lijkt mij niet ondienstig hiervan op deze plaats een samenvatting te geven. Weliswaar zijn de pogingen tot uitbanning van de atoombom nog niet opgegeven, doch zij bevinden zich op dood spoor. In de laboratoria wordt allerwege zowel figuurlijk als letterlijk onder hoogspanning gewerkt om zich een gunstige plaats te verwerven in de atoombommenwedloop. Er valt niet aan te twijfelen of de atoombomfabrieken draaien op volle kracht. De eskaders atoombommenwerpers, uitgerust met de B-36 Consolidated Vultee (vliegafstand met atoombom 13.000 km, snelheid 480 km/uur, hoogte 9.000 m) vormen, naar hun commandant, de General Roger Ramey van de 8e Luchtmacht, zich uitdrukte, de „principal striking force of the United States”.

Achtereenvolgens worden van de bom behandeld:

- a. de vernielingskracht,
- b. de speciale eigenschappen,
- c. de uitwerking op materieel en
- d. de uitwerking op personeel.

De gegevens hebben alleen betrekking op de allereerste zg. „primitieve” atoombommen, welke tegen Japan werden gebruikt en die te Bikini verder werden beproefd.

a. De vernielingskracht van de bom.

De explosieve kracht van de atoombom ligt in de orde van grootte van die van 20.000 ton trotyl. Dit trotyl-aequivalent brengt echter geenszins het totaal vermogen van de bom tot uitdrukking. Naast de explosieve werking treden verschillende soorten van straling op.

Bij de ontploffing van een atoombom wijzigt zich de samenstelling van de atomen. Hierbij wordt een groot gedeelte van de explosieve stof omgezet in energie. Bij de explosie van trotyl verandert alleen de rangschikking van de atomen. De energie die vrijkomt bij het exploderen van 1 kg trotyl zou in staat zijn 36 liter water van het vriespunt op het kookpunt te brengen. De energie die bij atoomsplitsing van 1 kg uranium 235 vrijkomt zou echter in staat zijn 200 miljoen liter water van het vriespunt op het kookpunt te brengen.

Het vermogen van de atoombom blijkt alleen reeds hieruit, dat te Hiroshima 10 vierkante kilometers van de stad volkomen werden verwoest, 66.000 mensen werden gedood en 69.000 gewond. In Nagasaki waren die aantallen kleiner, doordat de heuvelruggen waarop de stad was gebouwd de voortplanting van de luchtdrukgolven belemmerden.

Een bom als die van Nagasaki zou, indien hij op dezelfde hoogte boven de grond tot ontploffing zou zijn gebracht, op een Europese stad de volgende uitwerking hebben gehad:

- 1e. tot 1000 m uit het middelpunt der verwoesting alle huizen totaal vernield,
- 2e. tot 1600 m uit het midden alle huizen onherstelbaar beschadigd,
- 3e. tot 2400 m uit het midden alle huizen zodanig beschadigd, dat ingrijpende herstellingen nodig zijn,
- 4e. tot 3200 à 4000 m uit het midden alle huizen zonder voorlopige voorzieningen niet meer te bewonen.

Op een stad als Londen zou het effect als volgt zijn geweest:

- 1e. 30.000 huizen volledig vernield,
- 2e. 35.000 huizen zwaar beschadigd,
- 3e. 50.000 tot 100.000 huizen in lichtere mate beschadigd,
- 4e. 400.000 mensen dakloos, waarvan slechts 200.000 na het verrichten van herstellingen weer hun huizen zouden hebben kunnen betrekken,
- 5e. 50.000 mensen gedood of ten dode gedoemd,
- 6e. 50.000 mensen gewond.

b. De speciale eigenschappen van de atoomontploffing.

Bij een trotylexplosie wordt het trotyl bijna onmiddellijk omgezet in gas. Dit laatste heeft in de aanvang hetzelfde volume als de vaste stof. Door de zeer hoge temperatuur ervan expandeert het echter snel tot een volume dat vele malen groter is dan het oorspronkelijke volume. Hierbij ontstaat een hoge-druk golf die zich met grote snelheid uit het middelpunt der ontploffing naar buiten beweegt. Het is voornamelijk deze hoge-druk golf, welke de verwoestingen doet ontstaan. De hoeveelheid warmte die vrijkomt is slechts gering, terwijl andere soorten voor stralingen helemaal niet optreden.

Bij de ontploffing van een atoombom ontstaat eveneens een hoge-druk golf. De drukken die hierbij optreden zijn echter veel hoger dan die bij een ontploffing van trotyl en de verwoestende werking ervan is veel en veel groter. Bovendien is de golf niet alleen krachtiger, doch tevens van langere duur. De primaire positieve druk van een grote trotylbom duurt slechts een paar milliseconden en oefent een schokwerking uit. Eerst de daarop volgende negatieve druk is van langere duur. Deze oefent een zuigende werking uit, doch de kracht ervan is lang niet zo groot als die van de primaire positieve druk.

De primaire positieve druk van een atoomontploffing daarentegen is niet alleen veel hoger dan die van trotyl, doch duurt ook veel langer, nl. niet minder dan één seconde. Ooggetuigen beschrijven deze hoge-druk golf niet als een schok doch als een alles omverwerpende stormvlaag.

Bovendien ontstaan bij de atoomontploffing zoals reeds eerder opgemerkt, grote hoeveelheden stralingen. De meeste daarvan behoren tot het type van het licht. De golflengte varieert tussen die van de gewone warmtestralen en die van de gamma-stralen (korter dan die van X-stralen). De intensiviteit ervan is zo groot dat zij nog tot op aanzienlijke afstand van het springpunt een dodelijke werking uitoefenen.

Het is vooral dit stralingseffect dat naast de mechanische werking van de primaire hoge-druk golf zulk een groot aantal doden en gewonden veroorzaakt.

c. De uitwerking op materieel.

De uitwerking op materieel ontstaat bij de atoombom voornamelijk:

- 1e. door de geweldige explosiedruk en
- 2e. door de enorme hitte.

Bij een trotylexplosie wordt de schade buiten het springpunt hoofdzakelijk veroorzaakt door de secundair optredende negatieve drukgolf. De primaire positieve drukgolf passeert zo snel dat de gebouwen eenvoudigweg geen tijd hebben om in te storten. Alleen de veel minder krachtige secundaire golf is in staat belangrijke verwoestingen aan te veroorzaken.

Niet alzo echter bij de atoomexplosie. Hierbij houdt de primaire golf voldoende lange tijd aan om zijn enorme kracht tot volledige ontwikkeling te kunnen brengen.

Terwijl door een trotylexplosie hoogstens een gedeelte van een groot gebouw omver kan worden geduwd, ontstaat bij het ontploffen van een atoombom een typhoon, welke de gebouwen van een geheel stadsdeel als door een reuzenhand omver werpt. De hoog in de lucht ontploffende atoombom veroorzaakte in Nagasaki een stormvraag van zodanige kracht, dat grote brokstukken van betonmuren 10 meter de lucht werden ingeslingerd en 25 meter verder op de grond terecht kwamen. De vernietigingskracht van de atoombom is niet lokaal, doch strekt zich over een grote oppervlakte uit en is massaal.

Te Hiroshima wilde men vooral het te bestrijken oppervlak zo groot mogelijk maken. Daarom liet men de bom op grote hoogte ontploffen. De over de stad razende typhoon was daarbij nog juist sterk genoeg om de hele bebouwing tegen de grond te werpen. Slechts een enkel, heel sterk gebouw met betonskelet bleef (overigens volkomen uitgebrand) overeind staan.

Door het breken van onnoemelijke hoeveelheden gasbuizen en elektrische geleidingen en door de enorme hitte-uitstraling van het springpunt, werden de puinhopen tezeldertijd overdekt door een laaiende vuurzee.

d. De uitwerking op personeel.

De uitwerking op personeel kan als volgt worden ingedeeld:

- 1e. Brandwonden welke ontstaan door rechtstreekse inwerking van ultra-violette stralen,
- 2e. brandwonden die men oploopt door de overal uitbrekende branden,
- 3e. stralingsverwondingen welke ontstaan door rechtstreekse inwerking van gamma- en bèta-stralen,
- 4e. stralingsverwondingen welke men langs indirecte weg oploopt door splitsingsproducten die radio-actief zijn,
- 5e. stralingsverwondingen welke men langs indirecte weg oploopt niet radio-actief zijn, door inductie radio-actief zijn geworden (bijv. zout),
- 6e. mechanische verwondingen welke door rechtstreekse inwerking van de primaire positieve drukgolf ontstaan,

7e. mechanische verwondingen die men oploopt door het instorten van gebouwen, rondvliegende brokstukken, enz.

Bij de ontploffing ontstaan achtereenvolgens twee stralingsflitsen. De eerste duurt slechts 3 milliseconden, is buitengewoon hevig en omvat naast zichtbaar licht veel ultra-violette stralen. Door de korte duur van deze primaire flits hebben de lichaamsdelen die erdoor worden getroffen geen gelegenheid om tussentijds af te koelen. Zelfs op 4000 meter afstand van het springpunt loopt de temperatuur van de huid der getroffen lichaamsdelen niet minder dan 50° C. op. Tot ver boven deze afstand loopt men nog kans op ernstige brandwonden. Van alle optredende stralingen veroorzaakt de primaire flits van ultra-violet licht de meeste slachtoffers.

De uitwerking blijft echter beperkt tot die delen van de huid welke rechtstreeks door de stralen worden getroffen. In Hiroshima bleek dat als men loodrecht op de richting had gelopen waaruit de flits kwam en daarbij met de armen had gezwaaid, de buitenzijde van de ene arm en de binnenkant van de andere arm te zijn verbrand. Lichaamsdelen die zich aan de schaduwzijde hadden bevonden vertoonden geen enkele verbranding.

De secundaire flits is veel minder intensief en duurt verscheidene seconden. De stralen ervan bestaan voor 90% uit licht.

De inwerking van de stralen uit het gebied der radio-activiteit maakt nog een onderwerp van biologische studiën uit. Deze stralen zijn er oorzaak van dat de levende cellen electronen opnemen of afstaan. Hierdoor wordt de chemische samenstelling van de cellen gewijzigd, zodat de uitwerking gelijk staat met een soort van vergiftiging.

Enkele van de stralen, in het bijzonder de gamma-stralen, hebben een groot indringingsvermogen. De afstand waarover zij werkzaam zijn is niet zo groot als die bij het bovenomschreven ultra-violet licht, doch ze dringen door tot het beenmerg en doden daar de witte bloedlichaampjes. De huid wordt er nauwelijks door aangetast. Voor beschutting tegen gamma-stralen maakt men gebruik van materialen van grote dichtheid, zoals ijzer en lood. Deze hebben de beste absorberende werking. Voor de absorptie van bèta-stralen zijn gewone vaste stoffen al voldoende. Gewone kleding verschaft eeds in aanzienlijke mate bescherming.

Bij de atoomsplitsing komen óók neutronen vrij. De afstand waarover deze atoomdeeltjes nog werkzaam zijn is korter dan die bij gamma- en bèta-stralen, doch binnen deze afstand is hun werkzaamheid zeer groot.

Het letsel dat in Japan door gamma-, bèta en neutron-stralen werd veroorzaakt, ontstond hoofdzakelijk in de eerste seconde na de ontploffing.

Bij de splitsing van uranium of plutonium worden de atomen in twee lichtere zeer radio-actieve atomen gesplitst. Deze splitsingsproducten worden door de explosie tot ver in het rond verspreid. Tevens kunnen bij de ontploffing stoffen die tevoren neutraal waren door inductie radio-actief worden gemaakt. De door splitsing of inductie ontstane radio-actieve deeltjes kunnen uren, dagen, ja maandenlang werkzaam blijven. Hun uitwerking is op materieel nihil, doch op personeel aanzienlijk. Deze werking van de bom ontstaat voornamelijk als

het springpunt dicht bij de grond, of onder water wordt gekozen. Vooral de tweede proef bij Bikini verschaftte hierover een schat van gegevens. Bij de explosie te Hiroshima, waarbij de bom hoog in de lucht tot ontploffing werd gebracht, trad latente radio-activiteit van het getroffen gebied echter nauwelijks op.

De sterkte van de optredende stralen kan gemakkelijk worden gemeten. T.a.v. de uitwerking op het menselijk organisme onderscheidt men twee stralingssterkten:

- 1e. die waaraan men, zonder letsel te bekomen, gedurende een langere periode kan worden blootgesteld,
- 2e. die, welke men slechts één enkel moment kan verdragen.

Laatstgenoemde is veel groter dan de eerste.

De directe werking welke de luchtdruk op personen uitoefent bleek te Hiroshima gering te zijn. De minimum druk die nodig is om een gebouw tegen de grond te werpen, is bij lange na niet groot genoeg om bijv. iemands longen te vernielen. Om dit laatste te bereiken is een druk van naar schatting 17 kg per cm² nodig. Te Hiroshima bleek echter zelfs het aantal gescheurde trommelvliezen gering te zijn. Had men de springhoogte van de bom lager gekozen, dan zou het aantal van laatstgenoemde beschadigingen uit den aard der zaak groter zijn geweest.

Terwijl de directe werking van de luchtdruk op het menselijk lichaam dus gering mag worden genoemd, de indirecte werking is niet minder dan ontzettend. Op 1600 meter afstand van het springpunt werden betonblokken 10 meter hoog de lucht ingeblazen. Wat er bij een dergelijke typhoon met de mensen gebeurt die op straat wandelen laat zich gemakkelijk indenken.

Ditzelfde geldt voor hetgeen de stedelingen ondervinden als gevolg van het omverblazen van de gehele bebouwing.

De gevolgen van door radio-actieve stralen veroorzaakt letsel.

Dag na explosie	Ernstig getroffen	Middelmatig getroffen	Licht getroffen
1.	Hoofdpijnen en overgeven na 1 à 2 uren	Hoofdpijnen en overgeven na 1 à 2 uren	Geen bepaalde symptomen
2.	Geen bepaalde symptomen	Geen bepaalde symptomen	—
3.	—	—	—
4.	—	—	—
5.	Diarrhee	—	—
6.	Overgeven	—	—
7.	Ontsteking van mond en keel	—	—
8.	Koorts	—	—
9.	Snelle vermagering	—	—

Dag na explosie	Ernstig getroffen	Middelmatig getroffen	Licht getroffen
10.	Overlijden (sterftecijfer 100%)	Haaruitval	—
11.		—	—
12.		—	—
13.		—	—
14.		—	—
15.		—	—
16.		—	—
17.		—	—
18.		Verlies van eetlust en algemene lusteloosheid	—
19.		—	Haaruitval
20.		Koorts	Verlies van eetlust en algemene lusteloosheid
21.		Ernstige ontsteking van mond en keel	—
22.		—	Keelontsteking
23.		—	Bleekheid
24.		—	Huidbloedingen,
25.		—	Diarrhee
26.		—	Lichte vermagering
27.		Bleekheid	
28.		Huidbloedingen diarrhee en neusbloedingen	(Herstel, behalve in geval van slechte gezondheid of op andere wijze bekomen letsel of infecties.)
29.		—	
30.		—	
31.		Snelle vermagering en overlijden (sterftecijfer 50%)	

BOEKBESPREKING

DE BRUTALE REIS door JOT POLMAN.

Uitg. A. Roelofs van Goor, Meppel

De res. 1e Luitenant van het Reg. Stoottroepen, Jot Polman, geeft in zijn boek „De brutale reis” een verslag van de reis naar en het verblijf van de eerste lichte Infanteriebataljons naar Nederlandsch-Indië in 1945.

Het is een sober relaas over de eerste bataljons, een waarachtig verhaal

over de vele teleurstellingen en grote moeilijkheden die de mannen van de Stoottroepen ondervonden op hun brutale reis naar de onzekere bestemming.

Een boek, waaruit het enthousiasme, plichtsbesef en dadendrang, welke de mannen van het eerste uur kenmerkten, de lezer tegemoet komen.

Ook als reisjournaal heeft dit boek z'n bekoring, waar de schrijver er in slaagt z'n indrukken voor de lezer te doen leven.

J.

DE OPLEIDING

VAN DE BEROEPSOFFICIER DER GENIE

door J. KROES, *Majoor der Genie*

Algemeen.

Het grote belang van een uitstekende opleiding voor de beroeps-officier wordt voldoende gekenschetst indien wij in het oog houden, dat de beroepsofficieren, die thans gevormd worden, over 20 jaar belangrijke sleutelposities in ons leger zullen innemen; een periode waarin vermoedelijk de politieke spanningen in de wereld weer een hoogtepunt zullen bereiken en alom weer de roep naar sterk en goed leger zal gelden.

Een vruchtbare gedachtenwisseling uit te lokken — in het bijzonder over de opleiding van de beroepsofficier der genie — is de bedoeling van dit artikel.

Twee stromingen.

Voor de inrichting van de opleiding voor de genie-officier onderkent men twee stromingen bij hen die met dit vraagstuk te maken hebben.

a. Diegenen, die in verband met de hogere technische eisen die aan de genie-officier in een modern leger gesteld worden, de opleiding in de eerste plaats aan de Technische Hogeschool willen doen geschieden, waarna na afloop van deze studie een korte militaire opleiding zou volgen; m.a.w. een burgeringenieur overgoten met een militair sausje.

b. Een opleiding, conform onze vooroorlogse, aan een Militaire Academie, waarbij rekening wordt gehouden met de wijzigingen, die een modern legerapparaat vraagt.

Persoonlijk schaar ik me onvoorwaardelijk achter diegenen die aan een oplossing, aangegeven in ad b., de voorkeur geven.

Waarom verdient een opleiding aan een Militaire Academie de voorkeur?

Eén van de dingen, die de afgelopen oorlog onomstotelijk heeft aangetoond, is dat aan de karaktereigenschappen van de officier de grootste aandacht dient te worden besteed. Aan karaktereisen en vooral karaktervorming wordt op de Technische Hogeschool veel te weinig aandacht besteed, hetgeen deze instelling ongeschikt maakt voor het daaruit recrutereren van beroepsofficieren der Genie.

Een langdurig verblijf op verschillende cursussen in Engeland, benevens lectuur uit Engeland en Amerika, hebben mij de overtuiging geschonken, dat de vooroorlogse opleiding voor de beroepsofficier — in het bijzonder het wetenschappelijk gedeelte — zeer wel de toets der critiek kon doorstaan.

Ook in Engeland en Amerika ging men uit van een vierjarige opleiding voor de genie-officier aan een militaire academie. Er is dus geen reden om wijziging in dit systeem te brengen. Bovendien eist het werk van de genie-officier als adviseur in divisie- en brigade-staven

een gezond strategisch en tactisch inzicht, welke kennis hij zich slechts na een grondige studie op een Militaire Academie kan eigen maken.

Tenslotte heb ik de indruk, dat zij, die de opleiding van de beroepsofficier via Delft prefereren, zich daarbij teveel vastleggen in de civieltechnische richting. Een modern leger vraagt meer van de genie-officier. Hierop kom ik nader terug.

Wijzigingen aan te brengen in de Academie-opleiding.

Op grond van de moderne inzichten en de verdere ontwikkeling in de techniek van oorlogvoeren dienen de volgende wijzigingen in de opleiding van de genie-officier gebracht te worden:

a. Bij de selectie dient gebruik te worden gemaakt van de moderne inzichten der psychotechniek, gelijk dit voor de selectie voor de reserve-officiersopleiding reeds plaats vindt. Voor de cadet dient het resultaat van deze test echter getoetst te worden aan een beoordeling na enige maanden door de militaire commandant. Dit zou b.v. kunnen geschieden door de definitieve aanneming als cadet eerst na enige maanden verblijf op de academie te doen plaats vinden.

b. De moderne oorlogvoering vraagt van de officier van elk wapen — dus ook van de genie — een grondige praktische kennis van de infanterie-tactiek tot pelotonsniveau. Aangezien het leerplan voor de cadetten der Genie reeds tamelijk overladen is komt het mij voor, dat dit het beste gedaan kan worden in de vorm van een wekelijkse avondoefening. Deze oefeningen komen ook ten goede aan de lichaamsontwikkeling der cadetten.

Bekend is dat de Engelsen tijdens de succesvolle opmars in Afrika op een bepaald moment enkele pioniercompagnieën in de verdediging hebben moeten inzetten. Ook in Birma hebben pioniercompagnieën vaak voor de beveiliging van eigen legeringsgebieden en werkobjecten moeten zorgdragen.

c. De volledige motorisatie van genie-eenheden, benevens de indeling van bulldozers en andere werktuigen, maakt noodzakelijk, dat aan de werktuigkundige vorming reeds op de Academie meer aandacht dan vroeger wordt besteed.

Voortgezette opleiding.

Toeneming van de eisen aan de genie gesteld op civiel gebied door luchtbombardementen van complexen in het eigen en vijandelijk gebied, opvoering van de werktuigkundige kennis in verband met de motorisatie en mechanisatie van genie-eenheden (indeling bulldozers, scrapers, draglines enz.) en tenslotte de verhoogde eisen op electrotechnisch gebied (noodvoorzieningen voor verlichting en energie in gebombardeerde complexen) vragen een aanvullende opleiding voor de genie-officier, aangezien het uitgesloten is dat deze specialistische kennis in haar geheel op de Militaire Academie wordt gegeven.

De oplossing daartoe kan gevonden worden door regelmatig na enige jaren troependienst, genie-officieren naar gelang van hun aard en geschiktheid te detacheren op de Technische Hogeschool voor het volgen van een driejarige studie in één van de volgende richtingen:

(slot onderaan blz. 126)

VERDERE BIJZONDERHEDEN OVER HET GEBRUIK VAN S.A.S. ONDERDELEN

door F. SNAPPER, *Res.-Eerste-Luitenant der Infanterie*

In De Militaire Spectator van Juli 1947 behandelt Luitenant De Stoppelaar het gebruik van gepantserde jeeps en in verband hiermede de mogelijkheden, welke onderdelen, georganiseerd en opgeleid als S.A.S. (Special Air Service) onderdelen, voor de Nederlandse strijdkrachten inhouden. Gaarne zou ook ik de wenselijkheid van de vorming van dergelijke eenheden aan de hand mijner ervaringen in Italië bepleiten, juist omdat ik deze troepen onder heel andere omstandigheden heb zien optreden dan Luitenant de Stoppelaar.

Begin 1944 was ik bij een partisanen-onderdeel in de Apennijnen gekomen. Langzamerhand werden deze formaties steeds sterker, totdat de Partisanen-Divisie van Reggio-Emilia begin Februari 1945 de sterkte van een Engelse infanterie-brigade bereikt had. Zij controleerde reeds het berggebied van de provincie Reggio-Emilia — gelegen tussen Parma en Modena — toen een kleine formatie S.A.S.-troepen daar werd neergelaten.

Het 2nd Special Air Service Regiment bezat, behalve de twee eskadrons, waarover het in West-Europa beschikte, ook nog een derde eskadron, dat in Italië werd ingezet. De bovengenoemde Partisanen-Divisie ontving een detachement van ongeveer 30 man, waarbij de commandant, majoor Farron. Zijn opdracht was om een Duits legerkorps hoofdkwartier aan te vallen en te vernietigen en bovendien een bataljon van ongeveer 240 man te vormen, dat in staat zou zijn, met de S.A.S.-troepen als kern, raids op grotere afstanden te organiseren dan waartoe onze partisanen-detachementen in staat waren.

Organisatie en bewapening:

Bij de „droppings” van Februari 1945 waren de gepantserde jeeps niet meegekomen, hetgeen logisch was, aangezien de formatie voorlopig in de bergen zou blijven en daar voor dergelijk materiaal geen toepassingsmogelijkheden bestonden. Echter was een aantal Vickers

DE OPLEIDING VAN DE BEROEPSOFFICIER DER GENIE

(Slot van pagina 125)

- a. civiel ingenieur;
- b. werktuigkundig ingenieur;
- c. electrotechnisch ingenieur.

Deze studies scheppen tevens de gelegenheid het zo noodzakelijke contact tussen officieren en burgermaatschappij te bevorderen. Na het met succes beëindigen van deze studies dient aan betrokkenen een toelage te worden verstrekt als gebruikelijk na afloop van de studies aan de krijgsschool. Dit bevordert de belangstelling van de cursisten en geeft meer garantie dat zij na volbrachte studie geen heenkomen zoeken in de burgermaatschappij.

mitrailleurs en mortieren van 8 en infanterievuurmonden afgeworpen. Om deze wapenen met toebehoren te transporteren werd een 24-tal muilezels gevorderd.

Het bataljon werd uiteindelijk als volgt gevormd:

1. het bovenvermelde S.A.S.-detachement,
2. een compagnie Italiaanse partizanen van ca. 120 man, uitgerust als een normale tirailleur-compagnie,
3. een compagnie Russen van 80 man (deze Russen waren Duitse krijgsgevangenen geweest, die, gedwongen in het Duitse leger te dienen, in Italië hadden weten te vluchten).

Het geheel stond onder bevel van majoor Farron; het bataljon werd het „Internationale Bataljon” genoemd, met welke naam ik het ook verder zal aanduiden. Het zware materiaal werd hoofdzakelijk tussen de Engelsen en de Russen verdeeld.

Het Duitse legerkorps hoofdkwartier bevond zich in Albinea, 40 km ten Noorden van het door ons bezette gebied.

Besloten werd in de nacht, voorafgaande aan die van de aanval, naar de omstreken van Albinea te marcheren en zich daar gedurende de dag schuil te houden, opdat de aanval, welke bij duisternis zou plaats hebben, een totale verrassing zou zijn. In verband met het welslagen van de mars werd de zware bewapening achtergelaten en de sterkte van het bataljon verminderd met de Italiaanse compagnie. Echter werden twee kleine detachementen Italiaanse partizanen, die uitmunten in stoutmoedigheid en terreinkennis, voor deze expeditie aan majoor Farron ter beschikking gesteld.

De aanval.

De Duitsers hadden hun hoofdkwartier in twee villa's op enkele kilometers afstand buiten Albinea ingericht. Behalve de stafwacht was voor de verdediging van het hoofdkwartier ook een luchtdoelbatterij aanwezig, die ook aan de verdediging tegen een overval kon medewerken. De verdedigers waren zodanig gegroepeerd, dat niet alleen de beide villa's in staat van verdediging waren gebracht, maar bovendien een kring van posten op een paar honderd meter afstand om de villa's heen was getrokken.

Het gelukte majoor Farron zijn afdeling door de keten van bewakingsposten op de bewuste avond heen te brengen, zonder dat de Duitse wachten hiervan iets merkten. De Russische compagnie werd nu zodanig opgesteld, dat zij de Duitse postenketen in de rug kon aanvallen, terwijl de Engelse en Italiaanse groepen de villa's zouden binnendringen. Deze opzet gelukte volkomen.

Op het pijpen van de Ierse doedelzakpijper, die met het S.A.S.-detachement was meegekomen, openden de Russen vuur op de bewakingsposten, die niets anders konden doen dan het vuur zo goed mogelijk te beantwoorden. Door deze vuuroverval waren de Duitsers aan hun stellingen gebonden en konden het eigenlijke hoofdkwartier, waar de Engelsen en Italianen binnendrongen, geen hulp bieden.

Inderdaad wisten de aanvallers op de benedenverdiepingen lang genoeg te blijven om springstoffen aan te brengen, zodat de villa's de lucht ingingen. Dit kostte de Duitsers een 40-tal doden, waaronder de chef van de staf, een kolonel en een aantal stafofficieren. De comman-

derende generaal was, jammer genoeg, kort voor de aanval vertrokken.

Deze aanval had ons drie doden en acht gewonden gekost. De licht gewonden wisten tezamen met de verschillende detachementen, gebruikmakend van de bij de Duitsers heersende verwarring, opnieuw door de buitenste bewaking heen te komen en onze linies te bereiken.

Verder optreden.

Van 29 Maart tot 2 April deden de Duitsers, mede tengevolge van bovengenoemde actie, krachtige aanvallen op het partisanengebied. Het internationale bataljon werd als mobiele reserve ingezet op 1 April op het punt, waar de Duitsers een doorbraak geforceerd hadden. Deze tegenaanval had succes en de vijand werd teruggeworpen en liet ons voorlopig met rust. Zij trokken hun stellingen tegenover het partisanengebied zelfs iets terug, zodat wij in de gelegenheid waren een beter afwerperrein te gebruiken.

Majoor Farron liet nu enige gepantserde jeeps afwerpen en vertrok met zijn bataljon naar de provincie Modena, waar hij met groot succes op een der belangrijkste verbindingswegen der Duitsers een aantal storingsacties ondernam. Deze acties werden in verband met het geallieerde offensief zó belangrijk geacht, dat hiermede werd doorgegaan ondanks het feit, dat op 11 April de Duitsers het partisanengebied van Reggio-Emilia opnieuw aanvielen en de belangrijke electriciteitscentrale van Ligonchio, die een groot deel van de Apenijnen van electriciteit voorziet, bedreigden. Tenslotte werd Ligonchio behouden, maar de Duitsers brandden 7 dorpen af, voor zij zich op 14 April definitief uit ons gebied terugtrokken, na nogmaals zware verliezen te hebben geleden.

Conclusies:

- A: Ik ben het volkomen met luitenant de Stoppelaar eens, dat het zeer gewenst is enige S.A.S.-eskadrons in het Nederlandse leger op te leiden volgens het organisatie-schema, dat hij in zijn artikel publiceert. Eventueel kunnen dan uit deze eskadrons een of meer *verka's* van 2 of 3 eskadrons gevormd worden. Uit de door luitenant de Stoppelaar en door mij verstrekte gegevens blijkt, dat deze troepen iedere commando-opdracht in elk gebied kunnen uitvoeren, waardoor hun rendement zeer groot is.
- B: De eigenlijke taak van deze troepen wordt gevormd door de onder 1, 2 en 3 door luitenant de Stoppelaar genoemde doeleinden. Het is m.i. inefficiënt deze speciaal opgeleide onderdelen in te zetten als reserve. Ofschoon zij er zich door hun mobiliteit zeer toe lenen, zijn zij voor een dergelijk gebruik te kostbaar en moet men hun optreden als mobiele reserve tot het uiterste beperken. Ook politiediensten kan men beter door andere troepen laten verrichten.
- C: Bij de opleiding moet er de nadruk op gelegd worden, dat S.A.S.-troepen airborne-commandotroepen zijn en de pantserjeep een der vele wapens is, waarmede deze mannen moeten kunnen omgaan. Het is echter zeer goed mogelijk, dat acties gevoerd worden, waarbij deze jeeps thuis worden gelaten, zoals bij de bovenbeschreven aanval op het Duitse hoofdkwartier.